

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

3. VII 1992. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ЦЕНА 60 ДИН. • БРОЈ 2114

USD, Швајцарска 2.50 CHF,
20.00 ATS,
1.00 GBP

ТАЛИЧНИ
ТОМ

У ЕПИЗОДИ

АМНЕЗИЈА
БРАЋЕ
ДАМТОН

За све од 7 до 77

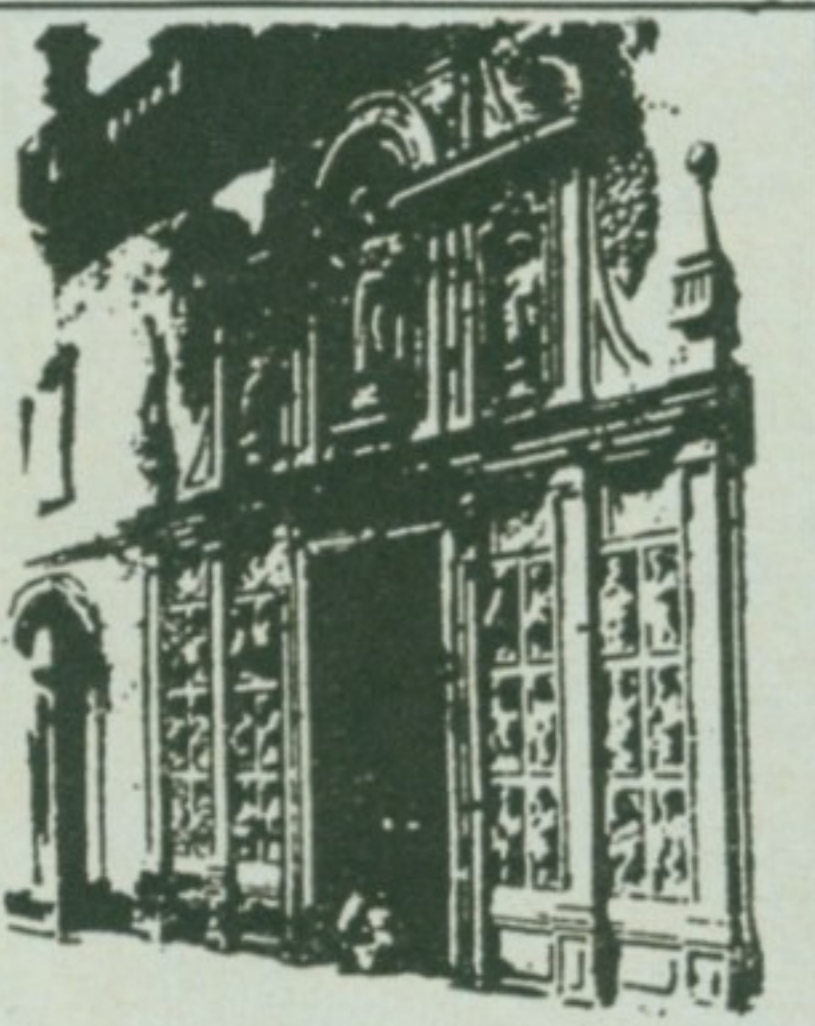
Денис Дидро

(1713-1784)

БИО ЈЕ БИБЛИОТЕКАР РУСКЕ ЦАРИЦЕ КАТАРИНЕ II ВЕЛИКЕ. ВЛАДАРКА МУ ЈЕ У НАДИ ДА ЋЕ ДУГО ЖИВЕТИ И ЗА ЊУ РАДИТИ ДАЛА ПЛАТУ ЗА 50 ГОДИНА УНАПРЕД. МЕЂУТИМ, ПОЗНАТИ ФРАНКУСКИ ФИЛОЗОФ УМРО ЈЕ 19 ГОДИНА КАСНИЈЕ.

СВЕТА ВРАТА

КАТЕДРАЛЕ У САНТЈАГУ ДЕ КОМПОСТАЛА (ШПАНИЈА) ОТВАРАЈУ СЕ САМО ОНДА КАДА ДАН ЗАШТИТНИКА КАТЕДРАЛЕ, 25. ЈУЛ ПАДНЕ У НЕДЕЉУ.

КОЊ

КОЈИ ЈЕ НАЈДУЖЕ ЖИВЕО БИО ЈЕ МЕШАНАЦ ПО ИМЕНУ „СТАРИ БИЛИ“. ОЖДРЕБИО СЕ НА ФАРМИ ЕДВАРДА РОБИНСОНА ИЗ ВУЛСТОНА (ЕНГЛЕСКА) 1760. ГОДИНЕ, А УТИНУО ЈЕ 62 ГОДИНЕ КАСНИЈЕ, ТАЧНО 27. НОВЕМБРА 1822. ГОДИНЕ.

КАМЕНИ ЛАВИРИНТ

ПРЕЧНИКА 243 МЕТРА ОД ДАВНИНА СЕ НАЛАЗИ НА ПЕШЧАНОЈ ПЛАЖИ ОСТРВА СВ. ЕГНИС (В. БРИТАНИЈА). ПРЕМА СТАРОМ ОБИЧАЈУ СВАКО КО КРОЧИ НА ОСТРВО ИЛИ ГА НАПУШТА, ОБАВЕЗАН ЈЕ ДА ПРОЂЕ КРОЗ ОВАЈ ЛАВИРИНТ.

Жене њог кључем

ЧЛАНИЦЕ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА ДЖЕМАРА КРОЗ НОЗДРЕ ПРОВЛАЧЕ КАТАНАЦ И НИКАД ГА НЕ ОТКЉУЧАВАЈУ.

КУЛА

У ПУИФАДОАРУ У ФРАНКУСКОЈ ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ, А 400 ГОДИНА ПОД ЊЕНИМ ЗИДИНАМА СУ СЕ ЗАКАЗИВАЛИ И ОДВИЈАЛИ ДВОБОЈИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● на северу полуострва Камчатке понекад се срећу мрки медведи дупло већи од обичних. Висина им је у леђима 1,5 метара, а тешки су и до тоне и по!

●●● милански основци носе саобраћајни знак на склапање на коме пише „Де-

ца!“ Пре но што пређу улицу, деца треба да развуку знак и држе га у руци док се не нађу на другој страни. То, наравно, помаже возачима да на време примете малишане, али у целој акцији главно је у ствари што мали пешаци морају да смање брзину и више не истрчавају као без главе на коловоз.

●●● једна холандска грађевинска фирма израдила је пројекат пловених затвора. Идеја је настала из сасвим практичних разлога: прво,

број преступника никако да се смањи, а друго, у Холандији која има много река и језера, земљиште је врло скупо па је ово и најјекономичније решење.

●●● грађани Јоханесбурга буквално ходају по злату, али то не знају. Наиме, у прошлости се за покривање улица, уместо песка, користила шљака из рудника злата која

је садржавала много овог драгоценог метала. Стручњаци тврде да би се уз примену модерне технологије из „отпадака“ старих стотинама година могле добити тоне и тоне злата.

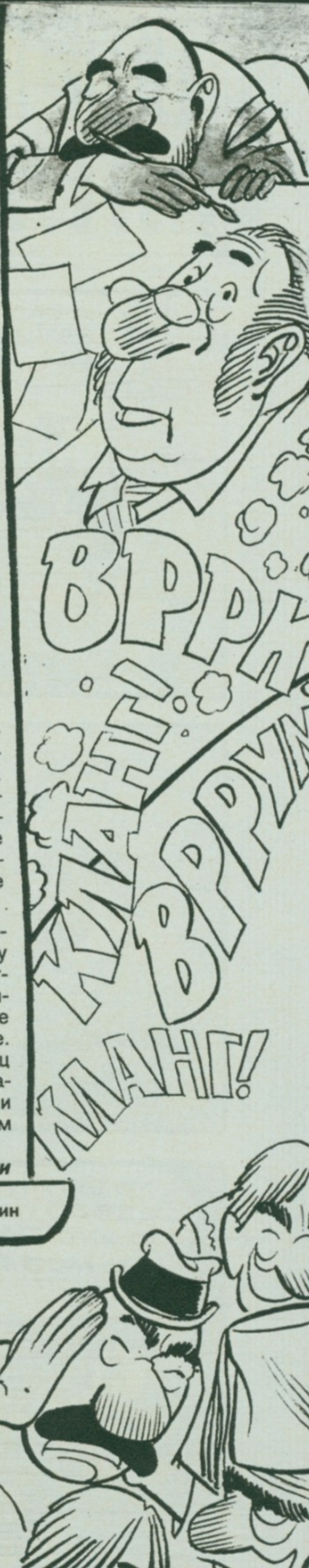
●●● Адријан Пауел, архитекта у пензији, дошао је на идеју да „оживи“ зелену ограду око своје куће у Бристолу. Наоружан великим баштенским маказама стрпљиво је из дана у дан обрезавао живу ограду да би добила облик локомотиве у природној величини. За то му је било потребно 12 година рада. Сада у Бристол долазе туристи из свих крајева Велике Британије да би уживали у зеленој локомотиви која изгледа као да ће сваког часа да крене.

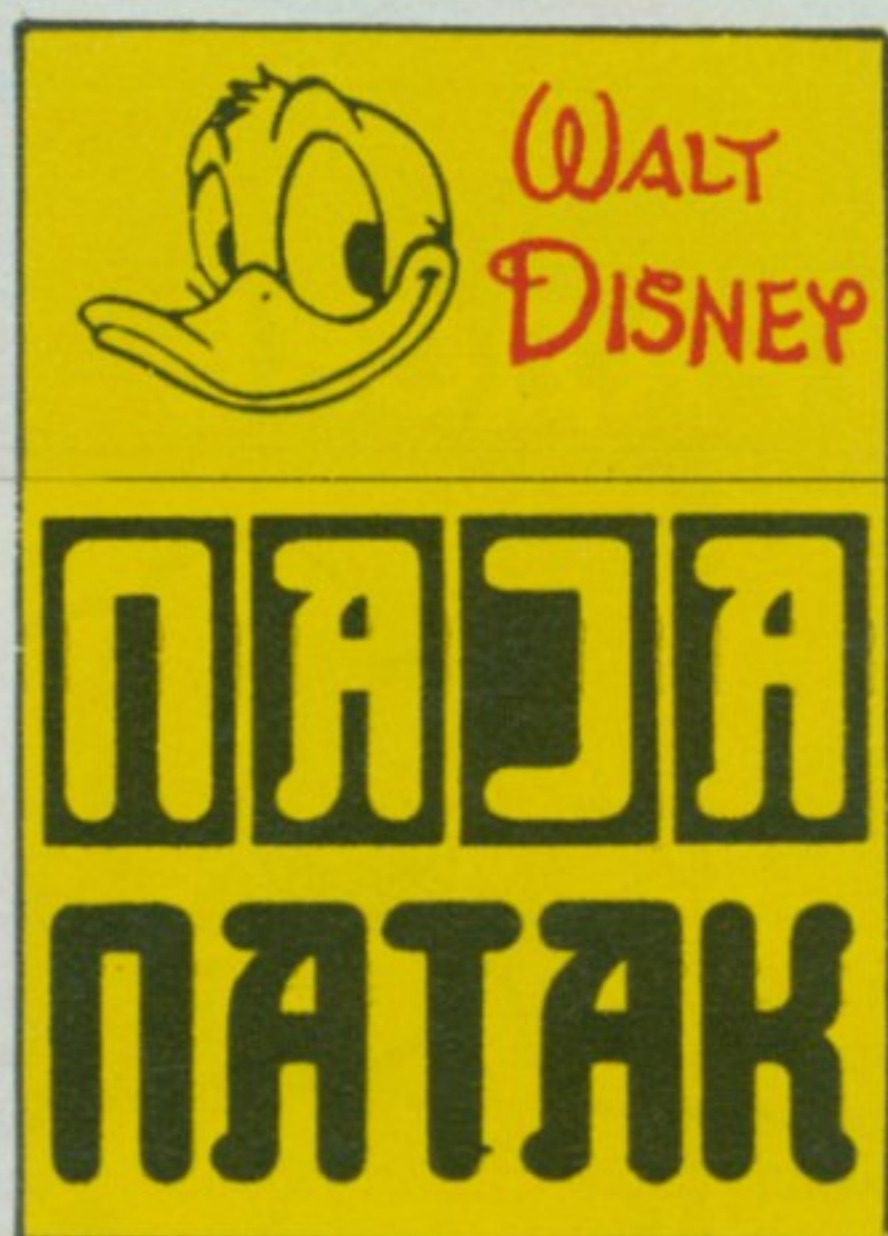
●●● хокеј је најбржа колективна игра.

„Иако нисам стручан, ипак могу да проценим да је кочничару апсолутно немогуће у моменту трамвај зауставити, нити може ићи трамвај малом брзином уз брег кад је поледица, јер би у том случају због великог нагиба кола уместо напред ишла назад. И у обичним приликама кочничари морају да истерају трамвај јачом брзином уз брег и услед тога, производи се јака несносна

Приредила: **Маша Каћански**

Илустровао: Ивица Кољанин

БИЦА СА НАЈВИШЕ УЛОГА

Аутомобил
за
комплет плоча

ила је то љубав из кратких панталона. Чим је видео оронули „форд“, Браца Петковић је одмах препознао

нао чика-Заретовог „бицу“.

„Форд Т“, из 1925. године, није био у пуном сјају. Уместо задњих седишта на шасију је био причвршћен велики сандук. Баш таквог га се сећао из дана кад је као дечак са оцем ишао по огрев на београдске дрваре у Улици Франше д'Епереа.

Сада је пред њим, у једном од дворишта у Шуматовачкој улици, стајао олињали аутомобил претворен у камионет са једним полутрулим точком, прекривен прашином и паучином.

Склоните тај крш

Тада ме је већ увелико обузела страст за старим аутомобилима. Нисам могао да им одолим мада сам, у оно време, мало знао о њима. Већ сам научио да је чувени „форд Т“ „гранични камен“ у аутомобилској индустрији. Са њим је отпочела серијска производња и „Фордова“ покретна трака. То је био први аутомобил који је, заправо, намењен обичном човеку а

не богаташима. У фабрици је за 19 година произведено 15.000.000 возила.

— „Форд Т“ склапао се, наравно, у Детроиту, али и у Енглеској, Немачкој, Бразилу. Тада још нисам знао, а касније сам открио, да је у Србији први „форд Т“ продао трговац Андра Ристић, још 1909. године. У Београду је пред рат готово сваки други аутомобил био марке „форд“ — каже познати љубитељ старих аутомобила Браца Петковић.

— Чика Заре више није воziо дрва. Био је стар, али није имао намеру да продаје свог „друга“. Купио га је његов отац 1925. године и од тада је он постао као члан породице. „Бица“, како га је звао, значио му је исто што и мом другу Ници Родићу кобила Мица.

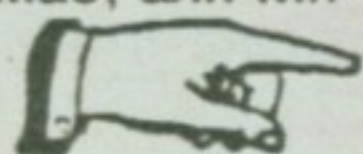
Снимио: Љубомир Патрновић

Колекционарство је страст која не зна за препреке. Жељени предмет често не може да се купи новцем већ, као у бајци, морају да се обаве тајни задаци. Браца Петковић, познати љубитељ старих аутомобила свој „форд Т“ добио је за само један комплет плоча, али је пре тога морао месецима да доказује да је прави љубитељ ветерана на четири точка

Ницин отац био је содација. Сваког дана из Средачке улице, где су живели и имали радњу, кретао се дуж Булеvara шпедитер пун соде. Ни-

цин отац, кога су у сваком локалу, почастили ракијом, понекад би и задремао, али Мица је знала пут. Заустављала

се тачно пред кафаном са којом су пословали. Келнери би узимали соду, а новац стављали уснулом кочијашу у џеп. Кад обиђе цео круг, одвукла би кола кући. Ница и његова браћа понекад би се нашалили са оцем. Стављали су салвет преко руке и ужурбано га будили:

— Фајронт, да наплатимо, молим вас...

А он, бунован, вади новац из џепа мислећи да је у неком бифеу. Када је забрањено да по Београду коњи вуку кола, Мица је заслужену пензију провела у њиховом дворишту. Никома није напамет падало да је прода. Ту је и угинула и породица ју је у сузама сахранила.

Ето тако је за свог „Бицу“ био везан чика Заре.

Нисам смео да му поменем да желим да га купим. Знао сам да му за тако нешто новац ништа не значи и да само могу да га увредим. Дружили смо се месецима. Неколико пута помогао сам му да помери ауто из краја у крај дворишта. Комшије су све чешће гунђале: „Зашто се тај крш не склони да не ружи авлију...”

Чика Заре је обожавао предатног тенора Мијата Мијатовића. Срећом, у кући смо имали комплет његових плоча. Не сећам се више колико је времена протекло од нашег познанства до дана када сам чика-Зарету поклоним плоче. То га је дирнуло да ми је заузврат дао „Форда“! Знао је да сам заљубљен у њега. Открио је то по начину на који говорим о аутомобилу, како сам се трудио да га померим, понешто поправим.

Одмах сам га одвукла кући јер мотор није радио. Јак мраз је, једног дана, преварио чика-Зарету који није на време источио воду из хладњака па се заледила и оштетила машину.

За два дана сам га размонтирао и закључио да ми пуно тога треба ако желим да му повратим некадашњи сјај. Мотор сам, сасвим случајно, после неколико година нашао у Свилајнцу. Покретао је вршалицу. Одмах сам препознао машину од двадесетак „коња“ и купио је.

Точкови од храстовине

По задња седишта путовао сам у Ужице. Ту је живео чувени Пипеља, човек који је говорио у стиховима, власник предатног рента-кар предузећа. Имао је десетак старих „фордова“.

Све у свему, од тренутка када сам „бицу“ видео па док га нисам комплетирао прошло је скоро десет година. Овакви аутомобили нису особито скупи, мада је цена увек релативна ствар. Могу да се

набаве од 10.000 до 30.000 долара, колико се плаћа специјална тркачка верзија. Цена му је оваква јер се производи у огромној серији а и данас у САД за њега има делова. Једна фабрика откупила је од „Форда“ старе клишее и по њима производи делове — каже Браца Петковић.

— Конструкција „Форда Т“ изузетно је једноставна. Хенри Форд, познат је по својој чувеној покретној траци, самоук је и свој први аутомобил направио је у властитој гаражи. Увек је бирао једноставна решења. Већ 1913. године, примера ради, друмовима је јурио „пежо гран при“ чији је мотор имао четири вентила по цилиндру. Техничко решење којем се сада људи диве у јапанским возилима. Форд се клонио таквих компликација. На моделу „Т“ гориво и течност за хлађење покретала је Земљина тежа, користио је слободан пад.

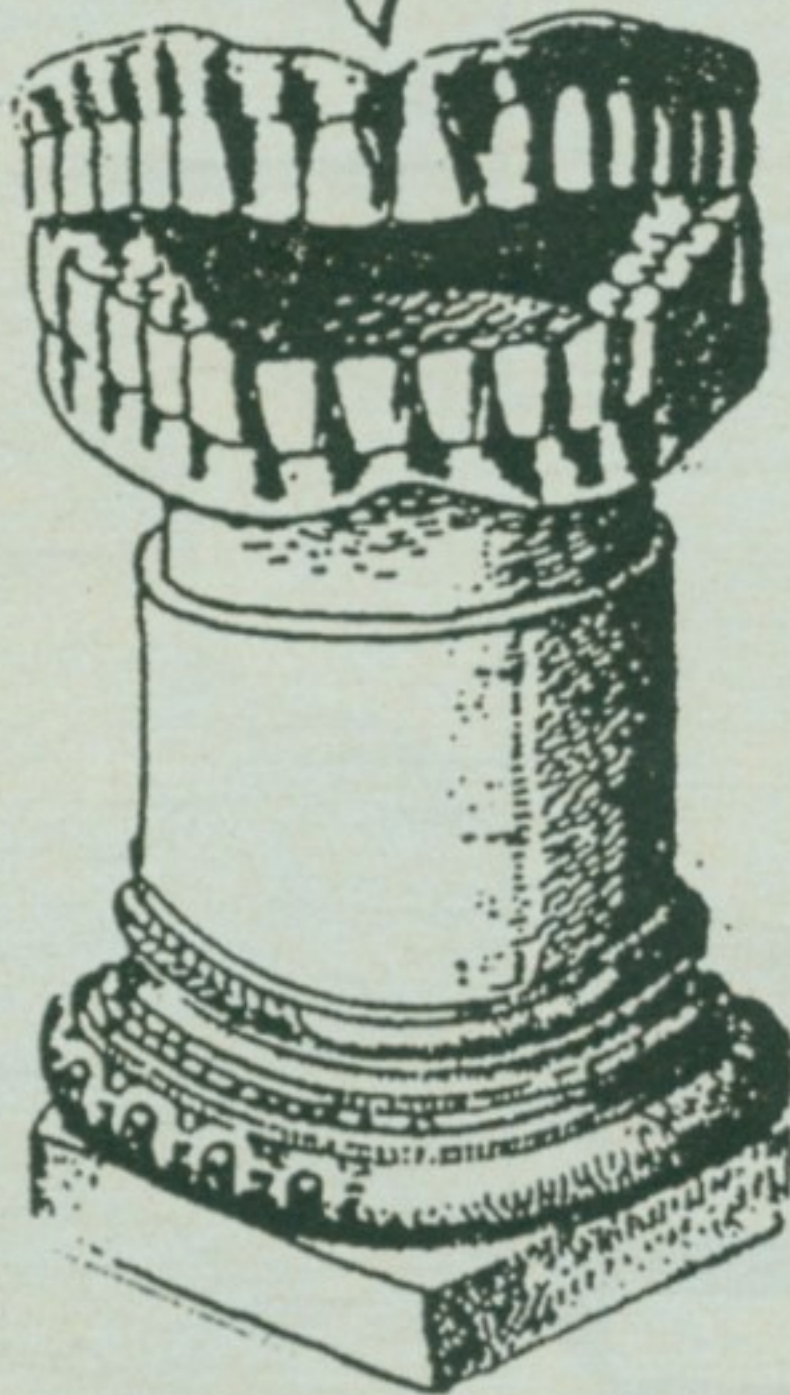
Он је први схватио да се тржиште осваја одлично организованој мрежом сервиса, па је САД „прекрио“ својим радионицама. Аутомобил је био толико једноставан да је могао да се одржава помоћу неколико кључева. Све до 1921. године бобине су му се налазиле испод волана. Кад мотор није хтео да „упали“, возач је само морао да их шутне. Или, у упутству је писао да возач, уколико точкови почну да шкрипе а направљени су од храстовине и букових дасака, потера кола кроз поток или точкове залије кофом, две, воде.

Стари Форд је био човек посебног кова. Живот као да му је писан по сценарију за неки филм о „америчком сну“ и успешним бизнисменима. Почео је ни од чега и релативно брзо постао моћан. Он је, чак, 1914. године обећао сваком купцу „форда Т“ да ће му вратити по 50 долара, цена им је, иначе, била 450, премаши ли му годишња производња серију од 300.000 примерака. Тако је вратио 15.410.650 долара. „Форд Т“ најпре се продавао за 850 долара а из године у годину цена је падала. Већ 1926. године продавао се за 260 долара.

Био је то аутомобил са највише „улога“. Могао је, једноставним механичарским захватом, да се претвори у камиончић, трактор, мотор за покретање вршалице, гусеничара или тркачки аутомобил. Било је довољно само да се серијска глава мотора замени неком посебном која је имала две брегасте осовине. И то за само једно пре подне рада у гаражи — испричао нам је Браца Петковић.

Милорад Љубисављевић

РЕКЛИ СУ...

Идеја која није опасна уопште не заслужује да се назове идејом.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Кад вам неки мушкарац укrade супругу, не постоји бољи начин за освету него да му је препустите.

Саша Гитри
француски глумац и писац

Постоји само један морал, као што постоји само једна геометрија.

Волтер
француски филозоф и писац
(1694-1778)

Бог не даје ништа онима који држе скрштене руке.

Западноафричка пословица

Нада је добар доручак, али слаба вечера.

Френсис Бекон
енглески филозоф и државник
(1561-1626)

Млади људи желе да буду верни, а нису; старци да буду неверни, а не могу.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Верујте у Бога, али проверите да ли вам је барут сув.

Оливер Кромвел
енглески војсковођа и државник
(1599-1658)

АКО ГОВОРите ИСТИНУ, НЕ МОРАТЕ НИШТА ДА ПАМТИТЕ.

Марк Твен
амерички писац
(1835-1910)

Ништа није у већој мери понижавајуће него кад видите идиоте који су успели у подухватима у којима сте ви оманули.

Гистав Флобер
француски писац
(1821-1880)

Живот је кратак и време које проведемо у зевању никада не може да буде надокнађено.

Стендал
француски писац
(1783-1842)

Кад се људи слажу са мном, увек имам осећај да сам погрешио.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Волите ваше непријатеље јер они вам увек кажу истину о вашим маминама.

Бенџамин Франклин
амерички научник и политичар
(1706-1790)

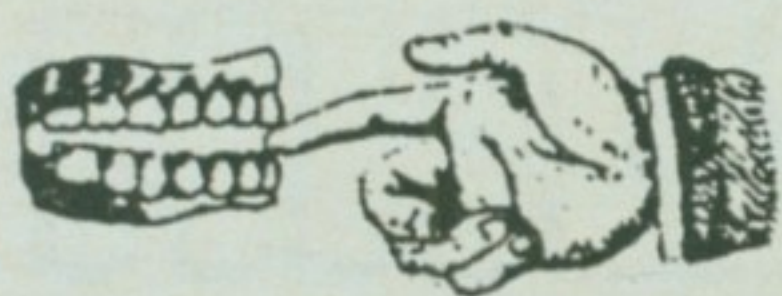
Да немамо сопствених мана, не би нам причињавало тако велико задовољство да их запажемо код других.

Ларошфуко
француски писац и моралиста
(1613-1680)

НЕ ГЛЕДАЈ ТАМО ГДЕ СИ ПАО, НЕГО ТАМО ГДЕ СИ СЕ ОКЛИЗНУО.

Западноафричка пословица

МА ШТА

КАЖЕШ

ОКРПИО ГА

Кад му је неки двадесет-четворогодишњи котлокрпа, који је пре десетак година свратио на његово имање и обавио ситне поправке, рекао да је валов из кога храни свиње „врло вредан” јер је „припадао енглеској краљици”, што се и види јер се она „потписала на њему”, шездесетосмогодишњи Фернан Дипре из Сен Феликса у јужној Француској био је више него срећан. Котлокрпа му је даље објаснио да се може и обогатити приказујући корито на сајмовима: само

прво треба „да уложи новац” да би се изнајмиле дворане и уредило све потребно.

Улажући новац у валов, односно у котлокрпу, који га је узимао „да све среди”, Дипре је за десет година изгубио више од 250.000 фра-

нака. Изгубио би и више да суседи нису позвали полицију кад су опазили да продаје и земљу и кад им је рекао зашто то чини.

Епилог:

Котлокрпа је ухапшен.

Валов је завршио на отпаду. ■

УСПЕХ

На неколико психијатријских клиника у Сингапуру појавили су се аутомати за коцкање. Међутим, они не служе за забаву већ за лечење извесног броја пацијената: помоћу ових апарата лекари покушавају да одуче „овиснике” од коцкања дока-

зујући им очигледном наставом да са електронским једноруком Цеком шанси да добију увек има много мање него да изгубе.

Резултат је неочекиван: уместо да излече „болесно одушевљење” код једних, за коцку су се заинтересовали и остали пацијенти за које „цекирање” уопште није било предвиђено. ■

ЧОКОЛАДНА ПРОВАЛА

Кад је човек с маском упурио револвер у власника ресторана у Монпељеу, Француска, овај је само на тренутак помислио да се ради о озбиљном лопову. Схвативши да незнанац држи револвер од чоколаде, ипак је позвао полицију. А лопов, изнервиран што му је подвала пропала, појео је „оружје” чекајући да га приведу.

СВЕДОК

Одбрана је довеле у питање исказ сведока оптужбе у случају убиства које се нашло пред судом у Њујорку тврдећи да сведочење Френкија Таја не може да се узме у обзир. Човек је отпуштен из психијатријске болнице само два дана пре него што је, наводно, присуствовао убиству. Да би доказао да је одбрана у праву, адвокат је поставио Тају само једно питање.

— Чини ми се да тврдите да вас непрекидно контролишу неки људи из хеликоптера и подморнице?

— Грешите — мирно је одговорио Френки Тај. — Контролишу ме само из хеликоптера!

УРЕДНИЦИМА ЗА НАУК

Када је негде у јесен 1899. Џорџ Бенет, један од оснивача „Њујорк хералда”, приметио да је у његовим новинама, грешком сарадника, писмо читаоца у коме моли да му се објасни разлика између Целзијусове и Фаренхајтове скале одштампано два пута у истом броју само на различитим страницама, уредницима за наук наредио је да се убудуће ово писмо штампа у сваком броју, увек на истом месту. То је потрајало све до 1918. кад је Бенет умро. За то време злосрећно писмо појавило се на страницама „Њујорк хералда” равно 6.700 пута! ■

ИСТИНА, МОГУ И ДА СЕ ЧИТАЈУ

Да обичне новине могу бити од многоструке користи открио је лист по имену „Оптик” који излази у Лас Вегасу, а мало је познат изван САД. Расписавши конкурс за најбољи одговор на питање чему може послужити штампа, објавио је „101 разлог да се купе новине”. Први гласи: зато да се у њих замота оно што се купи. Могу даље послужити и као покривач (бр. 43), а могу се подметнути испод намештаја који се клима (бр. 82). ■

ПРОСЛАВА

Браћа Јозеф (89) и Алберт (85) ван Лој из Лијежа прославила су недавно шездесетогодишњице својих бракова на фудбалском игралишту где су чланови Јозефове фамилије одиграли утакмицу с члановима Албертове фамилије. У утакмици су — што као играчи, што као резерве или судије — учествовала 32 Ван Лоја.

Победили су јозефовци са 4:2. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

4-12

DIK
BROWNE

© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

СКИТЊА КРОЗ ПСИХОЛОГИЈУ

Уређује:
Слободанка
Лазаревић

ГДЕ САМ ОСТАВИО КЉУЧ?

Пред одлазак на пут жена је хтела да остави накит на неком сигурном месту у кући. Идеја која јој је пала на памет учинила јој се одличном. Кајева пећ! То је право место. Када се вратила, заборавила

је где је „сигурно место“. А са зимом и првим ложењем из пећи је почела да се шири драгоцену топлоту. Заиста, неки људи бирају необична места за сакривање важних ствари верујући да ће

им то помоћи да се сете где су их оставили. Међутим, новија истраживања показују супротно. Необична места, она која је немогуће заборавити, лакше се и више заборављају него обична. Једно такво истраживање вршио је психолог Еуген Виноград са Универзитета у Атланти. Извео је низ експери-

мената, од којих је један изгледао овако:
Групи студената прочитана је листа предмета смештених на одређеним местима. Неки предмети били су на логичним местима (на пример, карте за концерт у џепу сакоа, термометар у кутији за лекове...), а неки на необичним (авионске карте у ципели, резервни кључеви за кола у замрзивачу...). Пет минута касније, требало је да студенти спаре предмете са местима на којима су били у претходно прочитаној листи. И, студенти су запамтили 85 одсто уобичајених и 67 одсто неуобичајених места.
И остали експерименти у овом истраживању дали су исте резултате: необична места на којима су остављене ствари теже се памте.
Значи, важне ствари треба остављати где то и иначе чинимо. Али, невоља је што ће их тако лакше наћи. Виноград зато има решење: „Запишите где сте оставили важне ствари, али ту листу не остављајте на необичном месту.“ ■

СВЕ, СВЕ, САМО ШИБА НЕ!

Бум! Трас! Пред једногодишњим клинцем отвара се нови, узбудљиви свет лако ломљивих предмета који имају чудну особину да једним потезом могу да се претворе у парчиће разних облика. А његови родитељи нашли су се, тим поводом, у недоумици: како забранити детету да

дира неке ствари, а да му се у исто време не ускрати његово право и потреба да истражује свет око себе.
Било како, само не помоћу шибе, шаке или варјаче, каже психолог Томас Пауер са Хјустонског универзитета. Он је посматрао шеснаесторо деце од 14 месеци и њихове мајке и бележио начин на који су их оне спречавале да дохватају и разбијају неке предмете. Мајке које том приликом примењују физичке казне, као што је ударац по руци, нису тиме постизале шта су желеле. Бебе које су добија-

ле „пацке“ више су посезале за ломљивим предметима и мање су обраћале пажњу на мајчине забране, штавише, кидисале су на све што је забрањено, и то неуморно.
А када им је седам месеци касније психолог Пауер мерио степен психичког развоја ове бебе су имале слабији резултат него оне које нису кажњаване. То се посебно показало на задацима који показују како малишани схватају просторне односе и колико су вешти у, рецимо, састављању слагалица.

Мајке које су физичким казнама доказивале својој деци да неке ствари не треба да дирају имале су још једну заједничку особину: оне су дететов свет за игру и истраживање сводиле на мали број предмета. Чак је и безопасних и неломљивих ствари било веома мало у дететовој околини.
Томас Пауер сматра да постоји веза између овога и бебиног каснијег нижег резултата на тесту развоја. „У кући у којој беба има веома мало предмета за игру и у којој се кажњава њихово дотицање расте дете које мрзи да додирује ствари у околини“, каже психолог. „То убија истраживачки дух, дете се слабије сналази у околини и теже решава невоље са којима се суочава.“ ■

ЗБОГОМ, СТАРИ ЏО?

Једно испитивање спроведено у САД почетком ове године показало је да 91 одсто деце зна ко је и како изгледа Мики Маус, а 64 одсто те исте деце познаје веома добро и цртани лик Стари Џо. То је иначе камила која рекламира цигарете марке „камел“.
Из овог податка који је први објавио часопис „Journal of the American Medical Association“ који је изазвао лавину протеста и полемике у америчкој јавности, као и велики број анкета и истраживања, може да се претпостави да се коришћењем тог лика деца подстичу на пушење. Телевизијске емисије и новински ступци били су протеклих месеци пуни различитих мишљења о овом питању, а по свему судећи Стари Џо више неће смети да се користи за рекламирање цигарета. ■

НАДАМ СЕ ДА КАБАЉЕРОСИ ДРЖЕ РЕЧ

Доктор Марсел Жино, можда најчувенији од безброј делегата Међународног комитета Црвеног крста, први је у име те организације притекао у помоћ жртвама Шпанског грађанског рата, једног од најкрвавијих у историји

У то време Женевске конвенције нису штитиле жртве грађанских ратова. Упркос томе, доктора Жиноа послали су у Шпанију са задатком да обиђе и републиканце и франкисте и организује све могуће видове хуманитарне помоћи, пре свега спасавање заробљеника и талаца.

Сазнавши да се у рукама републиканаца, у Билбау, главном граду Баскије, налази Дон Естебан Билбао, до кога је франкистима било веома стало и који је касније постао Франков министар правде, Жино је предложио његову замену за угледног републиканца Еркореку, заточеног у фашистичкој Памплуни.

Дон Естебан је пуштен и у пратњи делегата Црвеног крста одведен у неутралну Француску, у град Сен Жене Лизе. Али, управник затвора у Памплуни одбио је да ослободи Еркореку. — Црвени никада не држе задату реч — рекао је дословце Жиноу.

— Надам се да је кабаљероси увек држе — одговорио је Жино.

— Разуме се — одговорио је управник затвора.

— Ако је тако, сењор Билбао ми је дао реч да неће напустити хотел у Сен Шен де Лизеу све док сењор Еркоре-

ка не буде ослобођен. Жао ми је, али изгледа да ћу бити приморан да сењор Естебана из Француске поново вратим у затвор у Билбау! — био је упоран доктор Жино. Претњу, наравно, није могао да оствари, али његово лукавство није било узалудно: Франков генерал Мола наредио је да се Еркорека одмах ослободи.

То не долази у обзир!

Та прва размена заробљеника изазвала је читаву бујицу захтева за нове размене. Међутим, тешкоће на које је наишао приликом прве размене биле су велика поука за доктора Жиноа. Задата реч, схватио је, не значи много па је од председника франковског Црвеног крста, грофа Валељана, затражио да се и писмено обавезе да ће фалангисти у замену за 150 аристократкиња које су биле таоци републиканаца пустити на слободу исто толики број републиканских жена из разних затвора на њиховој територији.

Гроф је реаговао веома увережено:

— Сматрам да вам је реч једног кабаљероса довољна!

Свих 150 аристократкиња је ослобођено и фалангисти су том приликом одржали свечани банкет на који је позван и доктор Жино. Али, када је делегат Међународног црвеног крста у жеку банкета

поставио питање када франкисти намеравају да испуне своју обавезу, у сали је завладала нелагодна тишина. Гроф Валељано одговорио је да већина заробљеника републиканских жена „више није у затвору, али да оне не желе да оду на републиканску територију“. А када је доктор Жино рекао да су се франкисти обавезали да њему лично предају таоце, нарочито помињући рођаке републиканског министра Ируха, Валељано се разбеснео:

— Њихово пуштање на слободу не долази у обзир!

— Мислим да се прави кабаљероси налазе у Билбау, а не овде! — одговорио је Жино. Леденим гласом додао је да ће преговоре наставити касније, али само уколико се међу франкистима нађе центлмен у чију би дату реч могао да има поверење.

Иако франкисти никада нису у потпуности извршили своју обавезу, тако одлучан став представника Црвеног крста деловао је као прави шамар на њихову част, па су после вишенедељних преговора ипак ослободили рођаке министра Ируха, око педесеторо републиканске деце и још један број талаца са републиканске листе.

Семпербене и морнари „Комсомола“

Због ових неспоразума доктор Жино је решио да убудуће ради само на републиканској територији. У табор националиста из Женеви упућен је други делегат.

Неколико дана касније у свом хотелу у Мадриду Жино је приметио изузетно лепу аристократкињу Изабел. Распитао се и сазнао да је републиканци држе у кућном притвору и да је супруга официра националистичке авијације. Сјајна прилика, помислио је, и предложио замену.

Али, требало је наћи довољно важну личност у рукама фалангиста за коју би републиканци били исто толико заинтересовани као фалангисти за Изабел.

После извесног времена нађен је довољно важан заточеник. Био је то Артур Кестлер, у то време још прилично непознати мађарски новинар који је сарађивао са републиканцима. Изабел се тако вратила своме мужу, који је убрзо погинуо на борбеном задатку у свом авиону, а Кестлер се нашао на слободи у Мадриду и касније кренуо путевима славе...

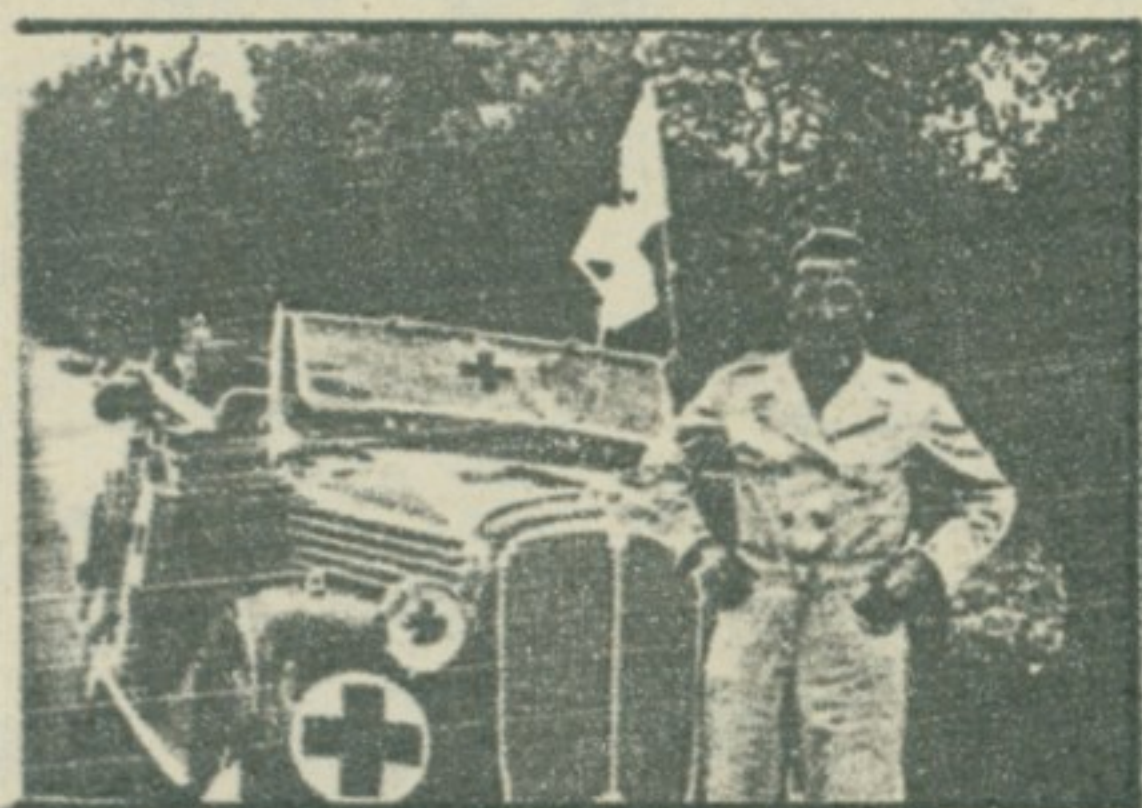
Но, далеко драматичнији био је случај заробљеног италијанског авијатичара по имену Семпребене („увек добро“) кога су, као страног плаћеника, републиканци осудили на смрт. Доктор Жино је интервенисао код републиканског председника, што вероватно не би помогло да франкисти нису били заробили посаду руског брода „Комсомол“ којим је Стаљин послао помоћ Републици. После заморних и дугих преговора извршена је размена Семпребенеа, још неких италијанских заробљеника и одређеног броја националистичких талаца за морнаре „Комсомола“.

У многим случајевима, чак и када није било размене заробљеника, сама чињеница да су доктор Жино и други делегати Међународног црвеног крста успевали да сазнају где се налазе затвореници и да их обилазе у затворима доприносила је да затворске власти престану са окрутним мучењима заточених, а неретко значила је и спасавање њихових живота.

Тако су представници Црвеног крста на шпанском ратишту играли улогу „трећег ратника“, оног који се није борио оружјем, већ завојима, лековима и снагом убеђивања, у корист жртава са обе зарађене стране. А „Трећи ратник“ је наслов узбудљиве аутобиографије коју је о својим доживљајима у разним ратовима написао доктор Марсел Жино.

Добровољни таоци есесоваца

Још и данас Међународном Комитету црвеног крста многи замерају да није много учинио у корист жртава у нацистичким концентрационим логорима. Хитлерова Немачка упорно је одбијала сваку интервенцију делегата Црвеног крста тврдећи да Женевска конвенција о заштити ратних заробљеника не може да се примењује на политичке затворенике у концентрационим логорима јер се ради о унутрашњем питању које спада у искључиву надлежност немачких власти.

Илустровао: Брана Јовановић

Мало је познато да је упркос таквом ставу немачких власти председник Међународног комитета Црвеног крста успео да од злогласног нацисте Калтенбрунера пред сам крај рата изнуди пристанак да представници ове хуманитарне организације буду примљени као посматрачи у неколико концентрационих логора. Додуше, само под условом да остану у логорима до краја рата, као нека врста галаца...

Захваљујући својој дипломатској вештини, челичној вољи и великој храбрости Луј Хефлигер, један од делегата Међународног комитета, успео је да продре у озлоглашени концентрациони логор Матхаузен.

Како је, изbezумљен због све ближег тоталног пораза Рајха, Хитлер издао наређење да се сви логораши побију, у Матхаузену се командант логора Цирајс спремао да изврши то наређење. Око 60.000 несрећника требало је да буде одведено у подземну фабрику авиона у оближњем Гузену и да тамо, уз помоћ експлозива, буде дигнуто у ваздух.

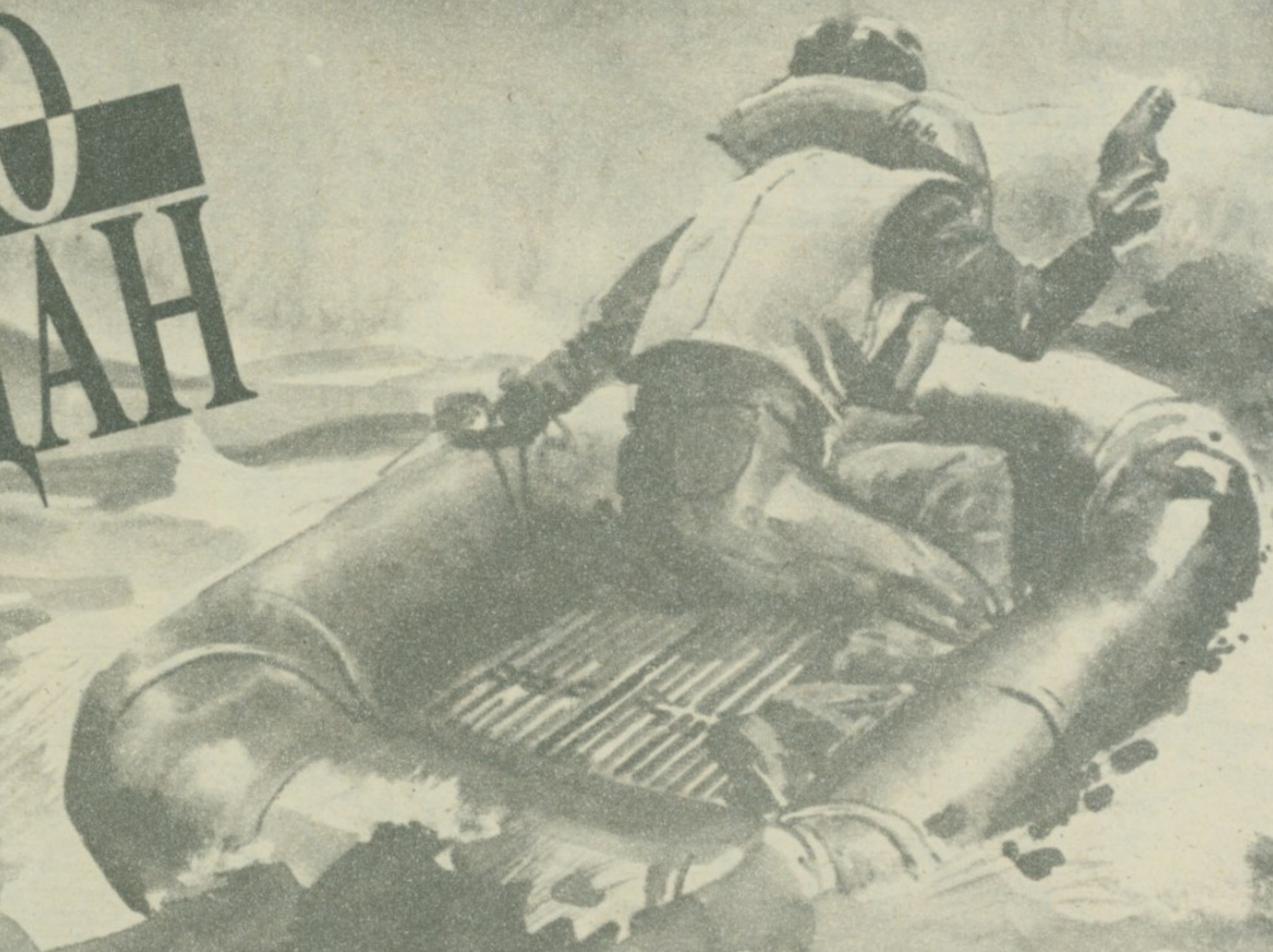
Сазнавши за тај невероватни план од једног есесовца — који се надао да ће одавањем те строго чуване тајне спасти сопствену кожу — Хефлигер је почео упорно да притиска Цирајса. Није га уплашило ни то што је знао да је командант логора лично убио преко 4.000 логораша, ни што је међу есесовцима било и таквих звери које су скупљале абажуре направљене од коже побијених затвореника, ни што је лако могло да му се деси да и сам буде ликвидиран и спаљен са осталим жртвама у логорском крематоријуму чији димњак није престајао да се пуши...

Што су више пристизале вести о напредовању савезничких трупа, нацисти су постајали све попустљивији. Хефлигер је успео чак и да потпуно спречи свакодневна стрељања у којима је ликвидирано по тридесетак затвореника. Набавио је и храну, камион кукуруза, што је такође спасло многе логораше.

Упорно притискајући Цирајса, успео је коначно да га убеди да опозове Хитлерово наређење о помору свих логораша Матхаузена и Гузена. Цирајс је убрзо побегао са још неколико официра, а спасилац Матхаузена Хефлигер убедио је преосталих 500 есесоваца да Американцима предају логор без иједног испаљеног метка...

Градимир Буровић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ ВРАТИО СЕ САМО ЈЕДАН

Међутим, није стигао. Сат касније нови циновски талас налетео је на брод. Обрушио се на предњу дизалицу за утовар таквом снагом да су попуцала места на којима је била заварена за палубу. Сада је вода надирала и у складиште 2. „Норсе Варијант“ је буквално почео да се распада под непрекидним ударцима воде и ветра. Рупе су се отварале на све стране и брод је почео да тоне.

Радио-телеграфиста је успео да позове у помоћ америчку обалску стражу и јави положај и курс брода. Било је тачно 13.45 кад је одјекнула заповест капетана: „Посада у чамце!“

Габриелсен је зграбио прслук за спасавање и полетео према палуби где је већ била готово цела посада. Док се брод ваљао као кит погођен харпуном, одјекнуо је глас капетана Харсема:

„Чамци у море! Скачите, спашће вас обалска стража!“ Није још ни завршио реченицу, а два разорна таласа огромном масом воде потопила су средњи део брода. За неколико секунди „Норсе Варијант“ нестао је с површине помахниталог океана.

Од вртлога иза потонулог брода који је претио да га повуче за собом Габриел се бранио грчевитом снагом. Чинило му се да ће му плућа пући. Ипак, захваљујући прслуку за спасавање, полетео је према површини.

Иошто је утоварио угаљ за Глазгов у Шкотској, норвешки теретни брод од 20.000 тона „Норсе Варијант“ испловио је предвече 21. марта 1973. из луке Норфолк у Вирџинији, на источној обали САД. Дан је био тмуран и капетан Јенс-Ото Харсем са заповедничког моста једва је могао да разазна црту између облачног неба и сивог узбурканог мора. Али, имао је поверења у свој брод: те зиме било је већ доста олуја, али је „Варијант“ одолевао и најгорим ђудима Атлантика.

Спашће вас обалска стража

Сутрашњи дан, четвртак, 22. март, освануо је хладан и мокар. Хладан ветар завијао је са севера, а циновски таласи нису престајали да се обрушавају на брод. Посада од 29 чланова морала је да се придржава да не би ударала о зидове. Стен Габриелсен, двадесеттворогодишњи стројар, схватио је да мора да одустане од намере да у потпалубљу припреми неки специјалитет за свог најбољег

Кад се циновски талас висок као четвороспратница сручио на полумртвог Габриелсена, помислио је: „Сад сам коначно готов!“

друга Олафа коме је тог дана био 25. рођендан. Време је заиста било немогуће.

Око 10 сати на прамац „Норсе Варијанта“ сручио се огроман талас и разбио један предњи прозор на који је вода, кад год би се талас прелио преко палубе, навирала у складишни простор 1. Пумпе су радиле добро, али је капетан Харсем ипак одлучио да се врати у Норфолк и поправи штету.

Кад је удахнуо ваздух, и сам се запрепастио: „ЖИВ САМ“!!!

Потпуно исцрпљен плутао је у свом прслуку док су га таласи дизали и спуштали борећи се да дође до даха у леденој води. Кад би се нашао на крести неког од водених брегова високих петнаестак метара, погледом је тражио другове. Морали су бити ту негде. Изненада је спазио чамац. Добро је, ту су. Допливао је и пребацио се преко ивице. Био је празан!

Ту сам! Зар ме не видите!

Док му је оркан шибао лице пеном и капљицама, оштрим попут игле, а таласи жестоко наваљивали на чамац претећи да га одвуку на пучину покушао је да размисли. Обалска стража сигурно је већ на путу. Треба само да сачека. Неколико сати, вероватно. И заиста, стража је била на путу. Позивни сигнал добила је у 12.28 и још пре хаварије пошла у потрагу.

Цео преостали део дана спасилачки авиони зујали су по олујном небу док су чамци обалске страже шпартали по немирном мору. Али, нигде ни трага од „Норсе Варијанта“. Да ли је Атлантук прогутао цео брод са посадом?

За то време Габриелсен се грчевито одржавао на дну гуменог чамца. Био је срећан што је испод прслука за спасавање имао непропустљиви комбинезон који га је добро штитио од хладноће. Али, ту су биле друге невоље: таман кад је открио како да, мењајући тежиште, избегне таласе, једна запењена громада повукла га је у дубину и растргла чамац у комадиће. Сад је Габриелсена, потпуно беспомоћног, кључало море бацало тамо овамо. А онда је на само неколико стотина метара угледао други чамац. Невероватно! Успео је да стигне до њега, увукао се и завезао конопце око леве руке. Издржи, понављао је у себи. Неће дуго трајати.

Тек предвече, кроз тутњаву олује, зачуо је звук са неба. Авион! Извукао је ракету из преграде у чамцу, активирао је и испалио што баш није извео најхитрије јер су му руке биле промрзле. Звук је постајао све слабији. Габриелсен је испалио и другу, последњу ракету. Авион је нестао.

Неколико сати касније кроз маглу и мрак пробили су се бродски рефлектори. Стен је махао и узалуд урлао у пакао око себе: „Овде сам! Зар ме не видите?“ Рефлектори су се, међутим, угасили и брод је прошао на мање од 500 метара од њега.

Бар траже – тешио се усправљајући се да би тако боље јахао на таласима и остао будан.

Најтеже тек долази

Кад је свануло, Габриелсен је био готово потпуно исцрпљен. Морао је, како зна, учинити нешто за циркулацију крви у промрзлим и утрнулим ногама. Спустио се у море до појаса и, држећи се за чамац, газио воду не би ли се угрејао. После тога умотао је ноге у непромочиво платно, али била је то грешка. Док се бавио тиме, талас је преврнуо чамац и Габриелсен се нашао испод њега са ногама заплетеним у платно. Извукао се последњим атомима снаге.

Касно по подне олуја му је задала најтежи ударац. Циновски талас, право чудовиште високо као четвороспратница, стрпоштао се на њега. Ковитлац воде стргнуо му је прслук, покидао држаче и однео чамац. Само најдубље очајање дало му је снаге да заплива за њим. И, десило се чудо, стигао га је, пребацио се преко ивице и пао на дно потпуно исцрпљен.

... У суботу ујутро мало је недостајало па да дигне руке од свега. Већ два дана и две ноћи није склопио ока. Како би било дивно да се испружи у чамцу и заспи. Али, истог часа палила се лампица у мозгу: нипошто! Заспаћеш и готово је с тобом. Издржи још мало!

Габриелсен није могао да зна да је потрага била у пуном јеку. У седишту обалске страже у Њујорку компјутер је, на основу података о ветру и струји, одредио подручје на коме се налазе

преживели. Требало је да тога дана авиони ратног ваздухопловства и обласке страже претраже површину од 33.000 квадратних километара. Али, због квара на мотору један апарат вратио се пре времена тако да је 5.700 квадратних километара остало непретражено. Случај је хтео да то буде управо подручје у коме је Стен Габриелсен сам самцит водио огорчену битку са побеснелим морем.

Кад се опет смрачило, Габриелсен се суочио с неодољивом жељом да заспи, али помисао на смрт враћала му је свест. Ни сам не зна како је успео да пробди ту ноћ, најдужу у свом животу.

Следећег јутра море је било нешто мирније. Исцрпљени морнар најзад је могао да склопи очи... Неколико минута касније, око девет сати, скочио је на ноге. Изнад главе му је прелетео млазни авион. Како могу да ме не виде – питао се очајно зурећи у небо.

Нису веровали очима

У ствари, посада војног авиона била је тог 25. марта у ваздуху већ пуна три сата. У 9.06 копилот поручник Роналд Бален открио је нешто укосо од управљача. Пре но што је могао тачно да схвати о чему је реч, изгубило му се из видног поља. Док су се враћали у супротном правцу, постало је јасније: балончић наранџасте боје светлео је као мала бова на пучини. Гумени чамац, нема сумње!

– Неко је у њему! – повикао је Бален. Кад је пилот мало спустио авион, сви су нагнули да виде шта је посреди. Нису веровали очима. У чамцу је био човек који је не само био жив већ је скакао као луд у њему. Болен је испалио ракету не би ли човек који је плесао у чамцу схватио да су га приметили. Затим је позвао базу. Неколико минута касније један танкер, удаљен пола сата пловидбе, узео је курс према гуменом чамцу.

У међувремену на месту догађаја појавио се спасилачки авион. Два човека-жабе с покривачима, радио-уређајем и опремом за прву помоћ скочила су и пала у море поред чамца. Габриелсен који је до малопре још играо од весеља, срушио се као клада на дно чамца.

– Није му ништа – јавили су пилоту авиона који је кружио над њима, на шта је овај промрмљао „Невероватно!“.

Последњом снагом Габриелсен их је упитао:

– Јесте ли нашли остале? – Речи су једва разумели колико му је глас био промукао.

– На жалост, нисмо – одговорио је један од спасаца. Габриелсен је склопио очи и заспао.

* * *

Стен Габриелсен издржао је готово седамдесет сати сам у олујном мору, без сна, јела и пића, у условима у којима теоретски нико не може да преживи. И то на температури испод нуле, по снегу и леденој киши. Зачудо, није добио промрзLINE. Имао је неколико модрица и то је било све тако да се после неколико дана мировања вратио кући у Норвешку. Авионом. В. М.

Трагичан
крај
Јунака
оног
доба

НЕЋУ ДА ПУЦАМ!

а балу грофице Лавал, у њеној вили смештеној на Енглеској обали у Петербургу, 16. фебруа-

ра 1840. дошло је до свађе између официра Јурија Љермонтова и Ернеста Баранта, сина француског посланика при двору руског самодршца Николаја I. Према каснијем, званичном, сведочењу Љермонтова, између њега и противника водио се овакав дијалог:

Барант: — Да ли је истина да сте у разговору с извесном особом на мој рачун изговорили неке непристојне ствари?

Љермонтов: — Никоме о вама нисам рекао ништа важно.

Барант: — Ако су приче које су доспеле до мене тачне, ви сте поступили веома ружно.

Љермонтов: — Приговоре и савете не примам и налазим да је ваше понашање врло смешно и прилично дрско.

Барант: — Да сам ја у својој отаџбини, знао бих како да завршим ову ствар.

Љермонтов: — Правила чувања части у Русији су строга, као и свугде. Ми чак мање од других дозвољавамо да увереда прође некажњено.

Ернест Барант је изазвао на двобој Јурија Љермонтова.

Дуел се збио 18. фебруара на Црној реци, на Парголовоком друму. Љермонтовљев секундант био је Столипин, а Барантов виконт Раул Д'енгс. Двобој је почео флоретом. После првог Љермонтовог напада поломио се врх његовог мача и Барант је без муке флоретом додирнуо противника. Дошао је ред на пиштоље. Барант је пуцао први и промашио. Затим је Љермонтов гађао у страну. Двобој се завршио без крви и њих двојица су се разишли.

Почетком марта гласови о двобоју стигли су до градских власти. Љермонтов је 11. марта ухапшен и због учешћа у двобоју (тада законом забрањеним) предат војном суду. Ухапшен је и његов секундант. Потом су обојица, по казни, послата на Кавказ. Ер-

нест Барант је отпутовао у Француску. За њим и његов секундант.

Вешајте песнике!

По други пут, за непуне три године, поручник Љермонтов је прогнан на дивљи и опасни Кавказ.

Први пут се то десило 1837, одмах након Пушкинове трагичне смрти у намештеном двобоју са светским проби-светом Дантесом. У Петербургу се, наиме, појавила песма о смрти великог поете, својеврсна оптужба дворске камариле и највише власти да су, невиђеним сплеткама, најодговорнији за прерани крај највећег руског песника.

Пре него што је званично обавештен о „недозвољивим“ стиховима корнета (најнижи официрски чин у тадашњој руској коњици) „Љермонтова“, цар Николај I примио их је поштом, и то с натписом „Позив на револуцију“. Владар који је почетак своје владавине огласио јавним вешањем петорице декабриста — међу којима је био и песник Кондратиј Риљејев — овога пута није хтео да се после успешно обављеног посла са бунтовним Пушкином, још једном компромитује новим злочином. Одлучио је да аутора поменутих стихова преведе у пук који је у то време водио беспштедне борбе на Кавказу. Постојала је велика вероватноћа да ће у сукобе са жестоким Черкезима млађани корнет Љермонтов изгубити своју „луду главу“.

Истакавши се у даноноћним борбама, корнет је знапредовао до поручника. Уз то је на Кавказу исписао и своје две најбоље поеме: „Демони“ и „Мцири“, што у преводу са грузијског значи калуђер искушеник. Прикупио је и материјал за своје капитално дело „Јунак нашег доба“, за које ће — по објављивању, а у писму царици — цар Николај I рећи да је штетно и да га сматра знаком „велике изкварености“ аутора. Ко зна да ли би се неко данас и сећао владара кога памте једино као савременика Пушкина и Љермонтова.

Пошто је, уз помоћ утицај-

*Љермонтов, који је као изазва-
ни имао право да пуца први,
почео је да моли Мартинова
да се ману ћорава посла... И
онда је пуцао високо у ваздух.
Мартинов је, са подигнутим
пиштољем, направио пет кора-
ка, до саме линије баријере, и
повукао ороз...*

У два двобоја Љермонтов је двапут пуцао у ваздух, други пут с трагичним последицама

них родбинских веза, успео да се после једногодишњег изгнанства на Кавказ врати у престону варош, Љермонтов је желео да се ослободи војне службе и посвети само књижевности. А онда је стигао већ помињани двобој са Ернестом Барантом, Французом као што је и Дантес, и ново прогонство на Кавказ.

Право у срце

„Петнаестог јула, око пет часова по подне, над Пјатигорским се изненада спустило страшно невреме. Муње и громови као да су наговештавали трагедију. Онда је наишла провала облака, киша је лила као из кабла, на три ко-

рака од себе ниси могао да видиш човека. Потом се све умирило. На две врсте од града, горе на обронцима Машуке и Бештауа, у том тренутку почео је двобој између изазваног поручника Љермонтова и изазивача мајора Мартинова. Секунданти су били Глебов и Васиљчиков, и они официри.

Глебов и Васиљчиков су најпре одредили баријеру повукавши две паралелне црте на растојању од пет корака, а онда избројали још по пет корака на сваку страну. Ту су стали противници у ишчекивању да им се поделе пиштољи. Секунданти су се, на предлог увређеног Мартинова а уз сагласност Љермонтова, договорили да двобој траје до три пуњења пиштоља. Наравно, ако се пре не оконча. Била су то најсуровија могућа правила једног дуела који је, на тај начин, морао да се оконча смрћу једног од учесника.

Љермонтов, који је као изазвани имао право да пуца први, почео је да моли Мартинова да се ману ћорава посла, да је глупо да због једне неукусне шале оде глава. Додао је, још, да ће му се извинити и овде, али и било где другде.

– Пуцај? Пуцај! – готово је викао разбеснели Мартинов.

Љермонтов је пуцао високо у ваздух. Мартинов је, са подигнутим пиштољем, направио пет корака, до саме линије баријере, и повукао ороз. Тане је Љермонтова погодило право у срце...”

Ово је само једно од сведочења краја аутора „Јунака нашег доба”. Пошто је исписано одмах по окончању двобоја, многи га сматрају најаутентичнијим.

Следећег дана, дакле 16. јула 1841. „маса света је окупирала зграду где је Љермонтов становао. Даме су долазиле са цвећем које су, све у сузама, стављале на покојника. Били су ту и венци исплетени од најлепшег пољског цвећа. Сви окупљени били су дубоко потресени. Све што је ходало Пјатигорском било је на сахрани. Све даме су биле са црним веловима, а тело несрећног песника до гроба су носили штабни официри. Плач и буквално риданье људи и жена није преставало ни дуго после земље која је задобовала по ковчегу. Већ је шести дан од несрећног догађаја а јецаји се још чују...”, записао је један месни чиновник.

Царска се (не)пориче

У смрти Љермонтова извесно је једино да није хтео

да пуца у противника, у сулудој нади да ни он неће пуцати на њега. Сви остали детаљи везани за сам двобој и оно што му је претходило, односно што га је изазвало, прилично су нејасни. Јер, сведоци – секунданти и сам Мартинов – стално су мењали исказе због страха од последица: двобој је био најстроже забрањен још од времена Петра Великог. Официри, најчешћи учесници двобоја, по правилу су деградирани и слати у прогонство. Уз то, било је познато и мишљење цара Николаја I: „Ја не волим дуеле, то је варварство. По мом мишљењу у њима нема ничега витешког!”

До краја није разјашњен ни повод за дуел између Љермонтова и Мартинова. Најчешће се помиње увреда сестре Мартинове коју је Љермонтов описао у „Јунаку нашег доба”. Сам Мартинов је касније, на суђењу, рекао да га је Љермонтов увредио отворивши писмо које му је његова сестра Мери отпослала из Петербурга. Говорило се и да је писац у официрском мундиру често цртао карикатуре Мартинова и писао подругљиве епиграме.

Пре ће, међутим, бити да овако прозаични разлози нису у питању. Ако ни због чега другог, а оно ради великог пријатељства између двојице официра. Наиме, Љермонтов је још у Петербургу био чест гост код Мартинових. А једном је, носећи новац и пошту Мартинову, нападнут од разбојника и опљачкан. Новац – триста рубаља – надокнадио је из свог џепа.

Много касније је Висковатова, један од биографа Љермонтова, нашла заставника Лисаневича који јој је потврдио да су га „извесна лица” наговарала да Љермонтова изазове на двобој, али да је он одбио „да подигне руку на таквог човека”.

Било како било, извесно је да је много тога неизвесно око страдања Љермонтова. Сам Мартинов, деградиран и послат у дугогодишње прогонство, до краја живота се сваког 15. јула молио за покој душе Љермонтова. А за све време владавине Николаја Првог у руској штампи појавило се тек неколико штурих усмена на великог писца.

Фјодор Достојевски је, доцније, на свој начин исписао крај Љермонтова:

„На крају је њему досадило са нама; он нигде и ни са ким није могао да ужива; проклео нас је и осмехнуо се... горким смешком обманутог...”

Приредио:
Петар Милатовић

МУКЕ С ФИШЕРОМ

**Чувени
велемајстор
остао
је
љубитељима
шаха
у
сећању
не
само
по
својим
резултатима,
него
и
по
неким
поступцима**

Фишера је, између осталих, добро запамтио и међународни шаховски судија из Београда Милан Пељин, иначе судија великог међународног турнира „Сусрети солидарности“ који се играо у лето 1967. године у Скопљу, Крушеву, Охриду и, на крају, поново у Скопљу.

На овом турниру Фишер је победио убедљиво и заслужио. Био је коректан према својим колегама шахистима и посебно према судији, али је у неким својим захтевима био толико упоран да је многе из организационог одбора турнира доводио до ивице неравности.

Гледаоци су били сувише гласни, неки су, опет, желели да га сликају и њему је то сметало. У Охриду, према сећању судије Пељина, тражио је да публика напусти салу (!) што се раније није догађало. У противном ће, изјавио је, своје партије играти у посебној соби у којој би били само он и његов партнер. Дакле, опет без публике. Следећи

Фишеров захтев био је да се његове партије убудуће играју са фигурама типа „Стаунтон“ како би се разликовали краљ и краљица.

Судија Пељин није услишио молбе Роберта Фишера. Наредио му је да партију са Кнежевићем игра у одређено време у 10. колу. Узалуд! Коло је почело без Фишера и после сат чекања њему је на турнирској табли забележена нула.

Не желим да играм!

Уследила је поплава молби да се ова партија одигра, да се поништи контумација. Јавио се, што је неуобичајено, и сам Милорад Кнежевић који

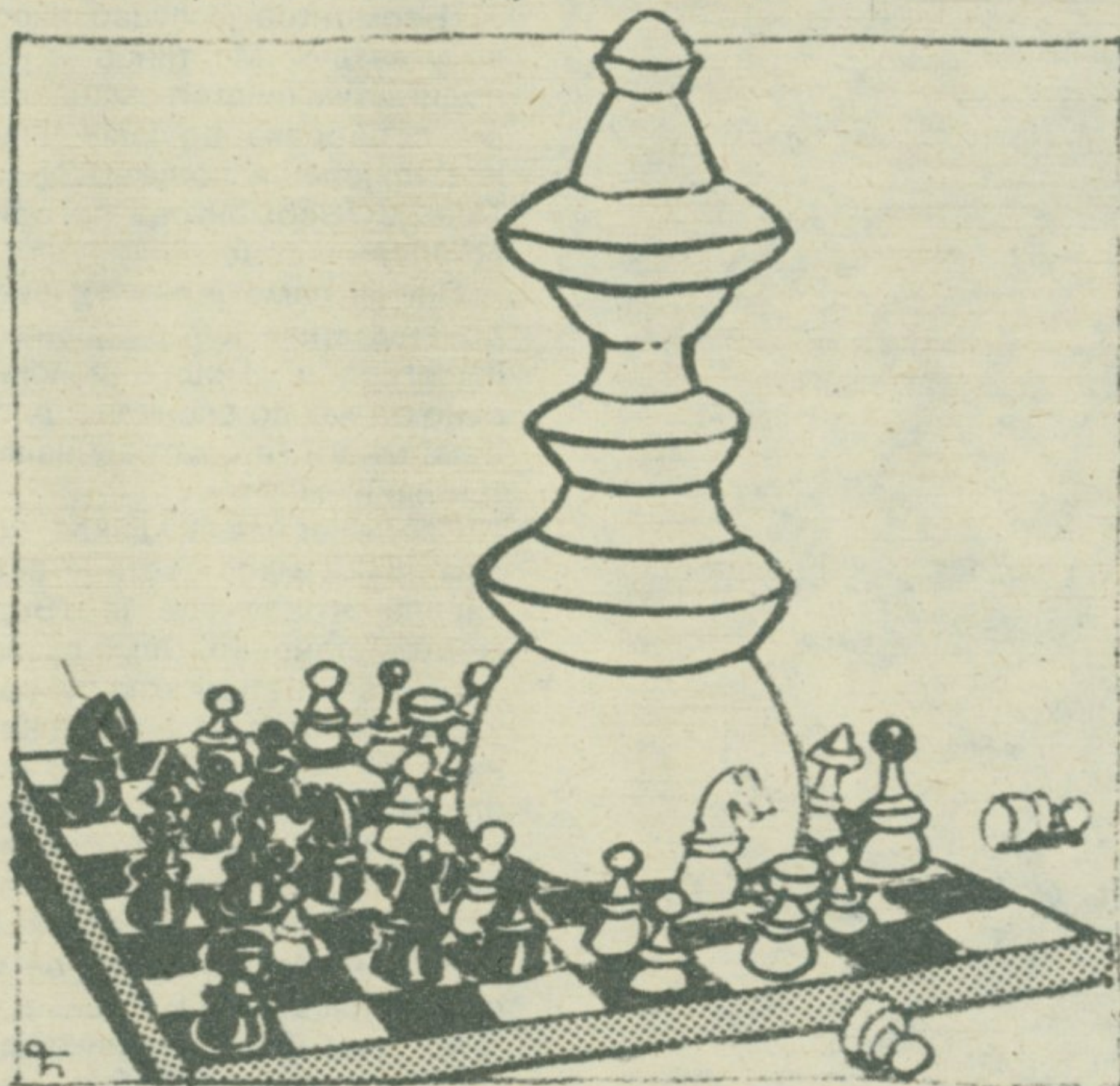
пијаде из Дубровника 1950. Фигуре „Стаунтон“ у Охриду, једноставно, нису могле да се нађу, па је судија Пељин упитао Фишера да ли их можда он има. Пошто је одговор био потврдан, Пељину је лакнуло јер је Фишер обећао да ће за партију у 11. колу са бугарским мајстором Љубеном Поповом донети своју „Стаунтон“ гарнитуру.

Али, да једна невоља вуче другу показало се одмах пошто се Фишер појавио са толико помињаном „Стаунтон“ гарнитуром. Донео је само белог и црног краља и краљицу. Фигуре су биле прилично старе и несразмерно велике у односу на оне са којима су се играле турнирске партије.

Да би испунио Фишерову жељу, судија је, прелазећи преко чињенице да су донете само четири уместо тридесет и две фигуре, поставио краљеве и краљице на одговарајућа поља. И када је очекивао да партија најзад почне, супротивио се Попов.

— Са оваквим фигурама не желим да играм!

Једна ватра је некако угашена, а друга је претила да букне! Судија је најпре молио, а онда подигао тон. Некако је убедио Попова да отпочне шаховски бој који се завршио ремијем.

је тражио да игра са чувеним противником. После дугих разговора са Фишером нађено је решење да турнирски одбор поништи контумацију, а да се партија одигра у Скопљу, пред почетак наредног кола.

Фишер је, међутим, захтевао да се партија игра фигурама „Стаунтон“, уместо фигурама такође лепог облика и дизајна које потичу са Олим-

Рекло би се да је сада свака ствар доведена на своје место. Фишер је наставио са игром, публика је почела да долази и тако је део турнира у Охриду приведен крају.

Прорадила је дипломатија

Шаховски караван пресе-лио се затим у Скопље где је требало да се игра финиш турнира. Дат је један слободан дан да би се играчи од-

морили, с тим што су тог дана Кнежевић и Фишер морали да седну за шаховски сто да би се партија из 10. кола одиграла у пуном саставу.

Опет се зачуо протест Фишера. Захтевао је да и он добије дан одмора и посебан дан за партију са Кнежевићем. Поново расправе, убеђивања и — чврст Фишеров став. Холмов и Гелер запретили су чак да ће напустити турнир ако се усвоји Фишеров захтев! Прорадила је „шаховска дипломатија“, па су сви играчи били задовољни. Фишер је добио слободан дан за одмор, а партију са Кнежевићем одиграо је у такође слободан дан — али само за остале шахисте.

Турнир се завршио убедљивом победом Фишера. Његов формулар са захтевима у Охриду није сачуван мада би данас на некој аукцији имао и те какву вредност. Судија га је бацио у кош.

Још једно сећање на тај велики турнир у Скопљу чува судија Милан Пељин. За све учеснике био је приређен велики брзопотезни турнир у Кавадарцима. Кад је шаховски конвој стигао, гости су доживели прави празник. Кошаркашки стадион био је претворен у шаховско борилиште. Око столова су биле корпе пуне чувеног кавадарског грождја, рефлектори су осветљавали сцену. Све је било спремно за велики шаховски догађај — сем Фишера. Он је изјавио да не може да игра. Требало је наћи замену, а по жељи домаћина то је могао да буде играч са међународном титулом. Како таквог није било на лицу места, а Пељин је међународни шаховски судија, замољен је да заузме место у елитном друштву.

Турнир је текао изненађујуће добро за шаховског судију који је у коначном пласману поделио 4-6. место са Милорадом Кнежевићем и Борчетом Илијевским. Сваком од њих тројице припало је по 5.000 динара. Пељин је, између осталих, победио и велемајстора Гелера који се силно љутио због овог пораза.

Кад је турнир завршен, уследило је честитање и подела награда. Пељину је лично честитао велемајстор кога је он заменио — главом и брадом — Фишер!

После три године на Олимпијади у Зигену (Немачка) Фишер је играо прву таблу за екипу САД. У мору извештача запазио је Пељина, пришао му и срдечно се поздравио са њим. Он је са „Турнира солидарности“ из Скопља отпутовао задовољан.

Славко В. Домазет

Илустровао: Растко Ћирић

Kada je prvi put probao

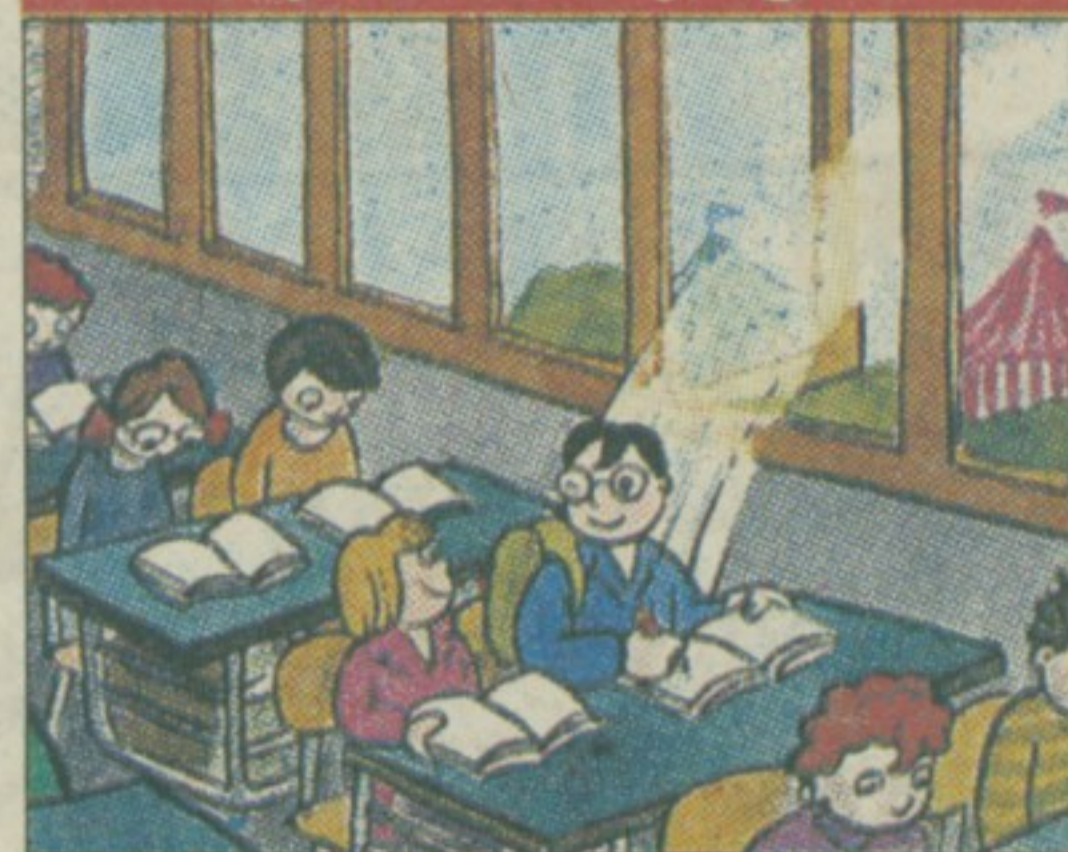
BAMBIJEV KEKS PLUS shvatio je da se s njim događa nešto

čudesno. Ogromna energija koju je dobio učinila je od njega

najsnažnijeg dečaka na svetu, najhrabrijeg borca za pravdu i

najboljeg daka.

Rezultat formule snage je trideset. Trideset komponenti od kojih je sačinjen Najbogatiji keks na svetu !

Proizvođač
od ukusa

Prehrambena industrija, Požarevac

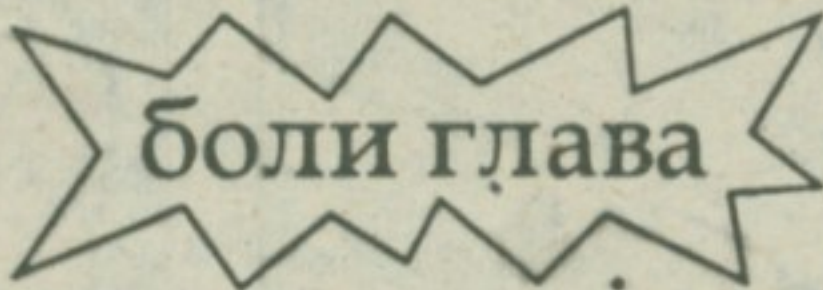
markplan

СВЕТ У БРОЈКАМА

✓ Од четири жене које четири ступају четири у брак четири само **ЈЕДНА** сматра да треба да узме мужевљево презиме.

Остале мисле да би било сасвим у реду да задрже своје или, можда, додају презиме супруга. А на питање зашто ипак пристају на »туђе« презиме, одговор је углавном »Да удовољимо њиховој сујети «!

✓ Ако сте веровали да су грађани САД први на светској топ-листи кућевласништва, преварили сте се. У Аустралији је највећи проценат људи који поседују куће у којима живе – 69 одсто. Следе Американци са 64 одсто, Канађани 62, Јапанци 61, Белгијанци и Италијани – 59. У Шпанији 57 одсто породица има у власништву куће у којима станују, у Данској 55, Француској и Великој Британији – 51, Аустрији 48, Холандији 43, Шведској и Немачкој 39, Швајцарској 30 одсто.

✓ Човек би помислио да нико није имун на ону досадну прехладу од које цури нос, боли глава и сузе очи. Ипак, у неким земљама људи су мање отпорни на кијавицу. Тако Аустралијанци могу да се похвале неславним рекордом – око 85 одсто становника о овог континента бар једном годишње се прехлади. Доста кад се зна да је то, рецимо, случај са »само« 60 одсто Американаца. Иначе, светски просек је 66 процената.

✓ Не понашају се сви људи исто са својим кућним љубимцима (и мачака). (ту се, наравно, углавном мисли на власнике паса и мачака). Статистика каже да око 70 одсто куцољубаца предано вежба, што ће рећи шета дневно бар један сат, са својим кучићима. Чак 59 одсто не раздваја се од Џекија и Мицика ни кад одлазе на пут, 54 одсто храни љубимце јелом које се припрема и за остале укућане, а 10 одсто људи редовно пере зубе мацама и куцама. Сви ови подаци односе се на високо развијене индустријске земље.

✓ Ни затвори нису дињеним Америчким знају шта ће са толиким самдесетих година повећао са особама које се »држе« у последњих 12 година, више што су некад били, Државама. Забри-осуђеницима за 128 одсто. притвору. Таквих је, за макар не у Сје-ноте власти не чији се број, од о-Још су веће невоље. Таквих је, за

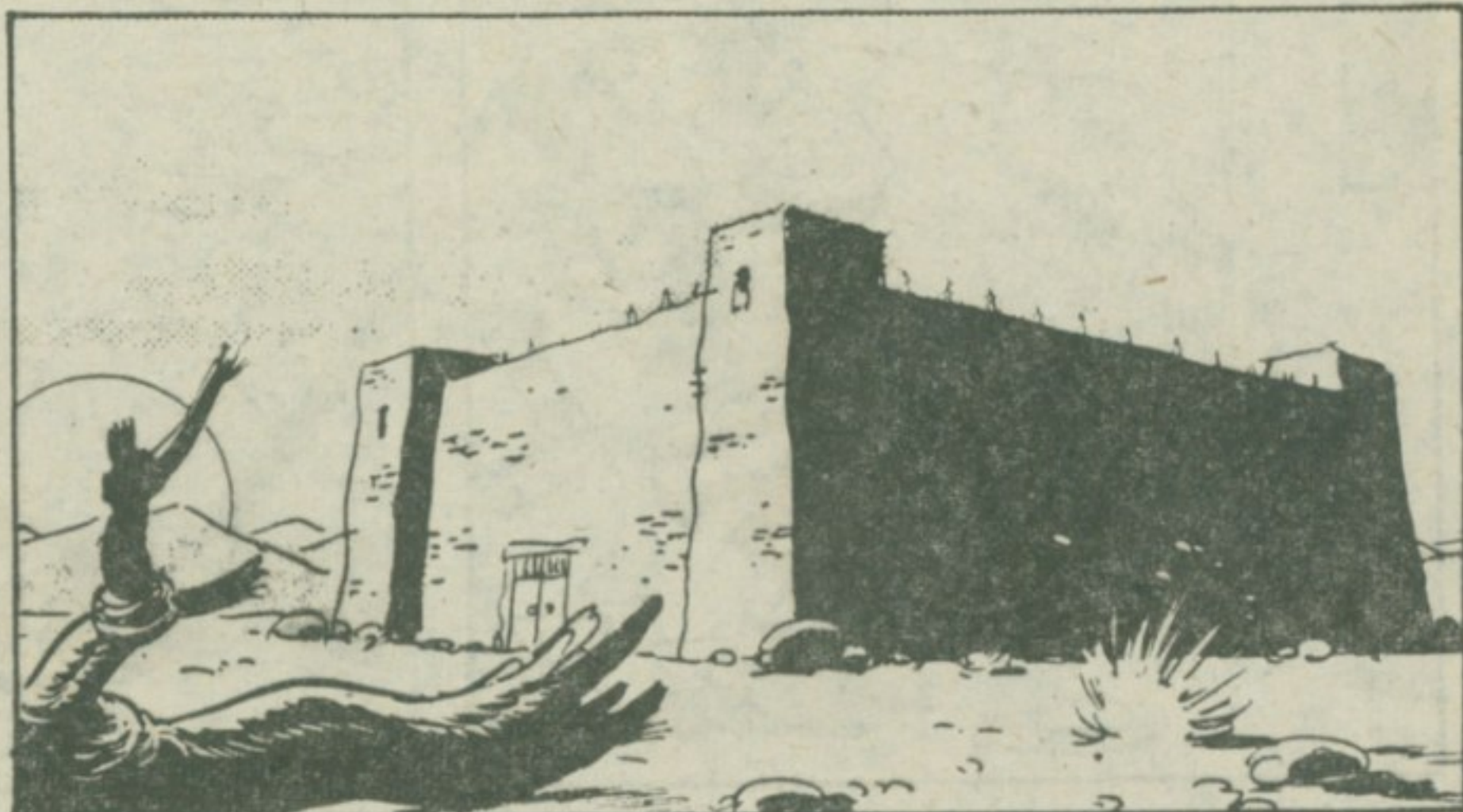
В. С.

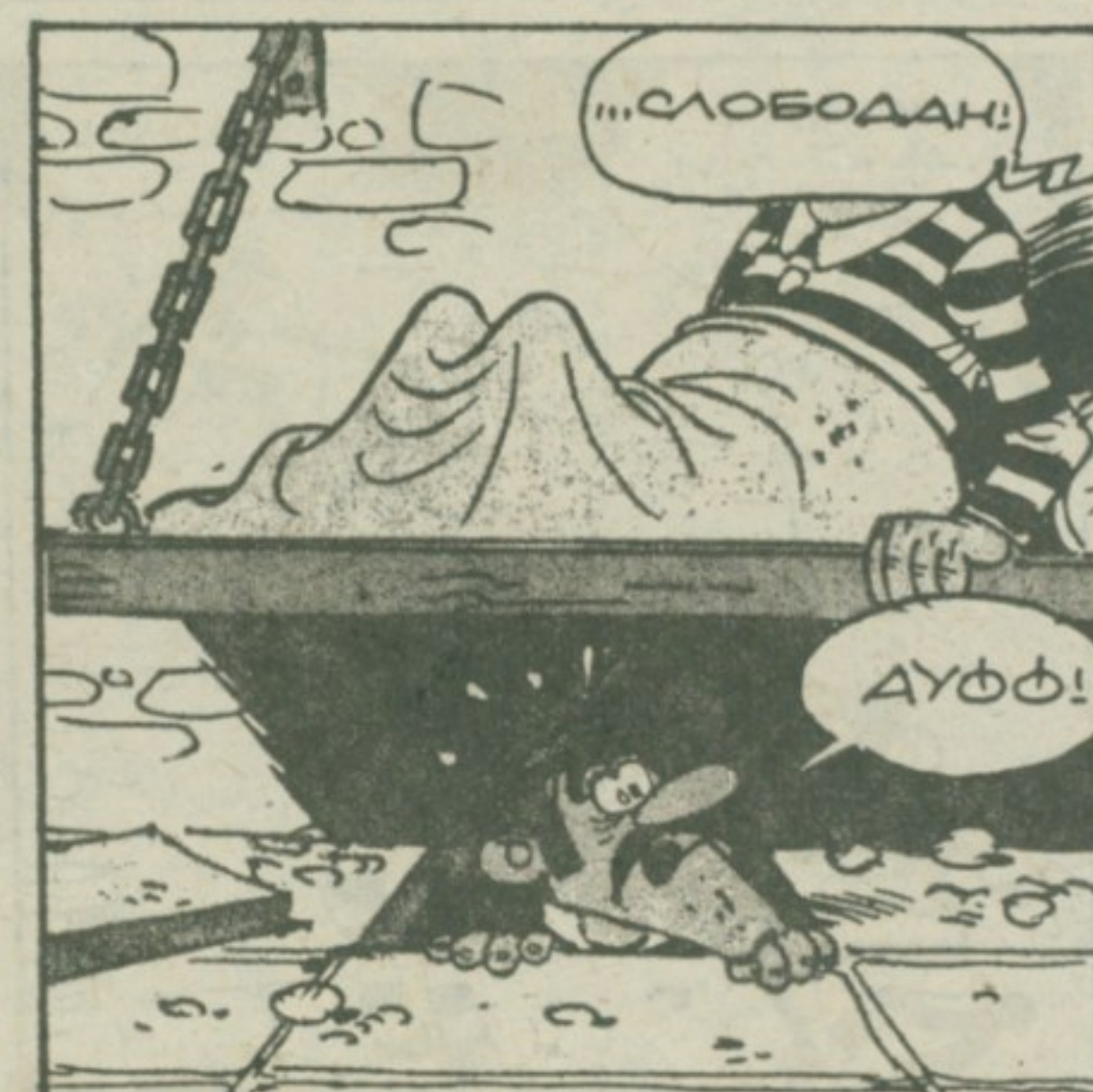
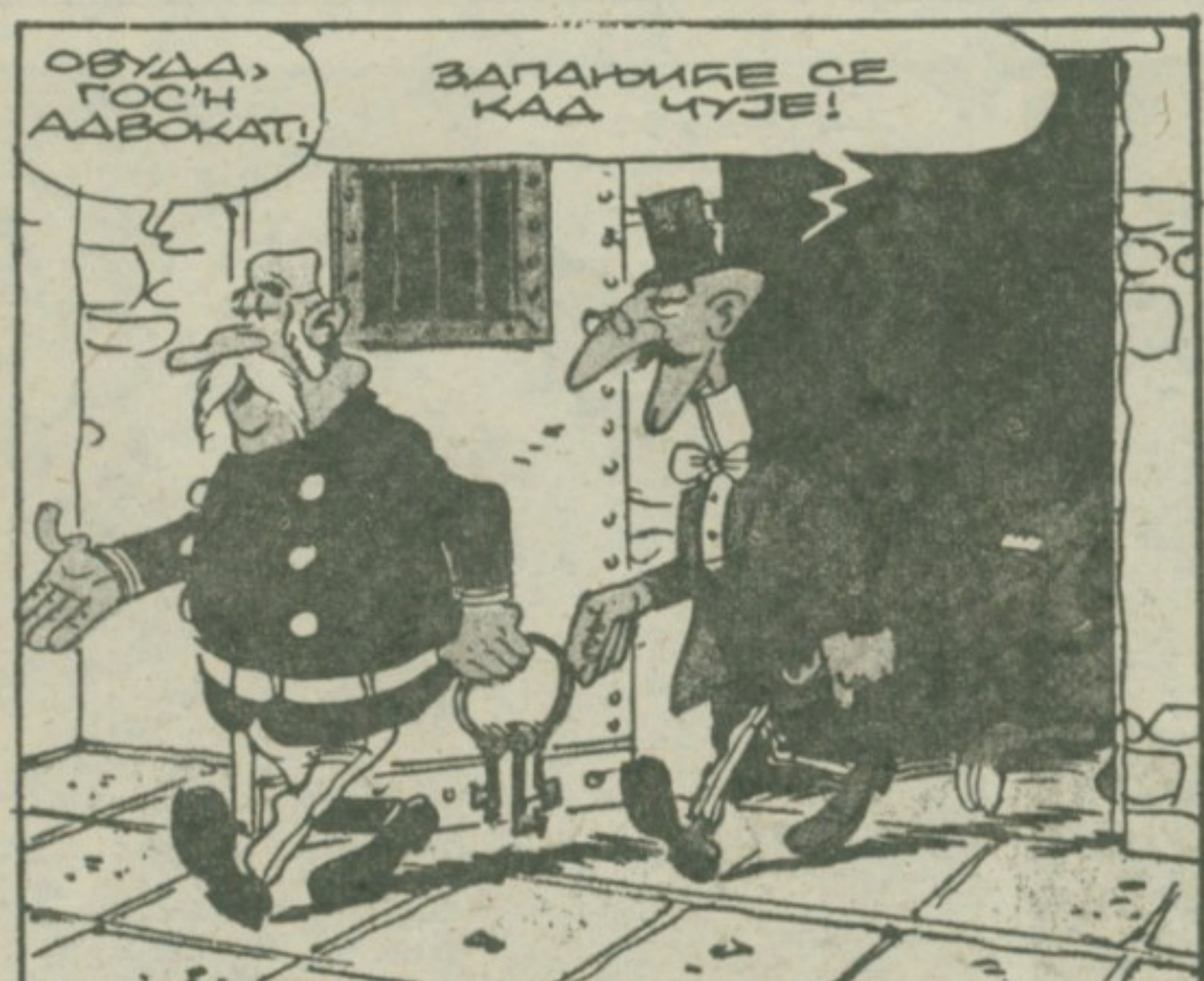
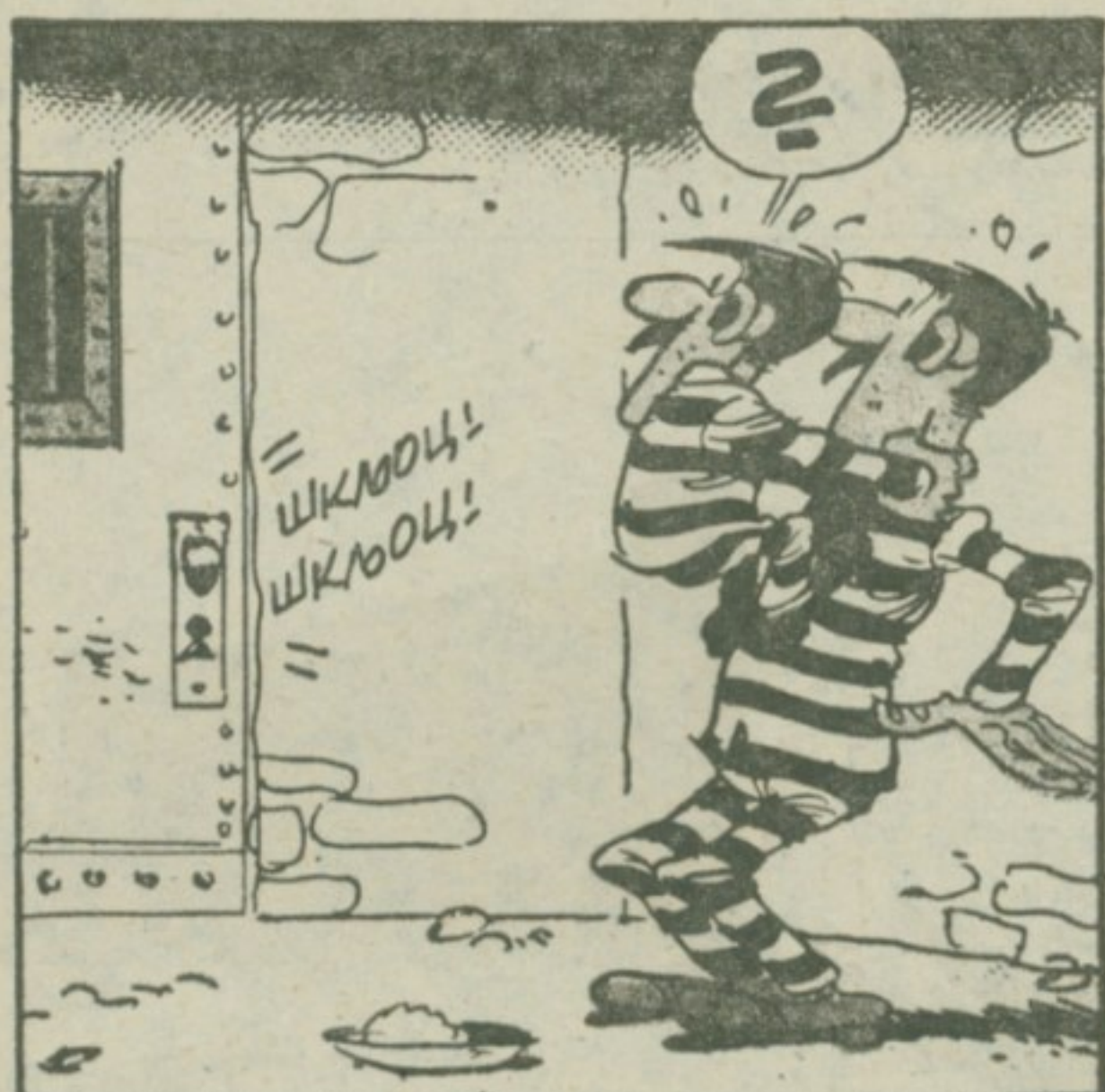
ТАЛИЧНИ ТОМ

АМНЕЗИЈА БРАЋЕ ДАМТОН

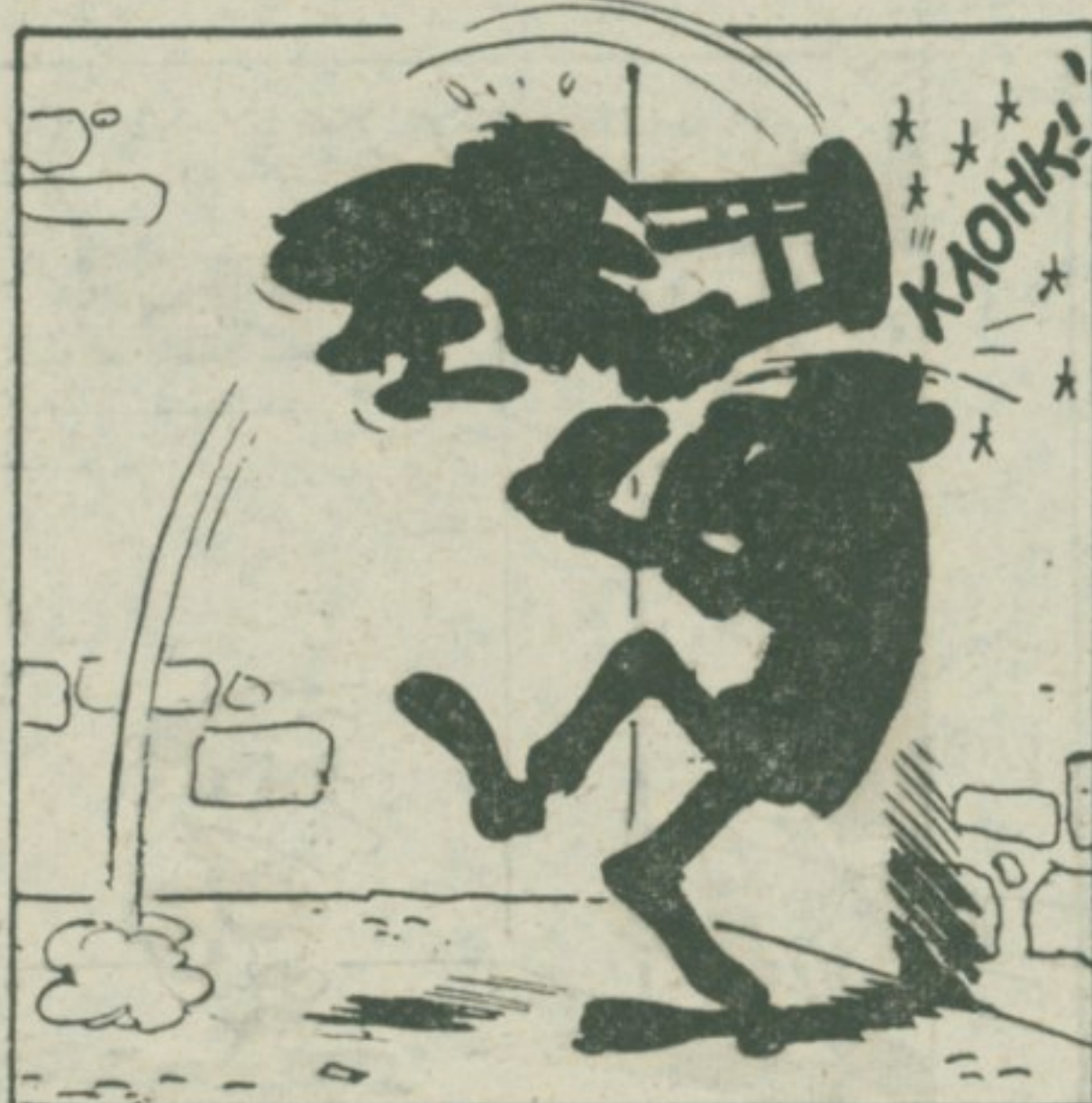
PIŠU:
K. FOŠ
/X. FAUCHE/
Ž. LETRZI
ЦРТА: MORIS /MORRIS/ I.J. LETURGIE/

КАО И СВАКОГ ЈУТРА, СУНЦЕ СЕ ДИЖЕ НАД
МРАЧНОМ ЗГРАДОМ КАЗНЕНОГ ЗАВОДА
У ЈУМИ, АРИЗОНА...

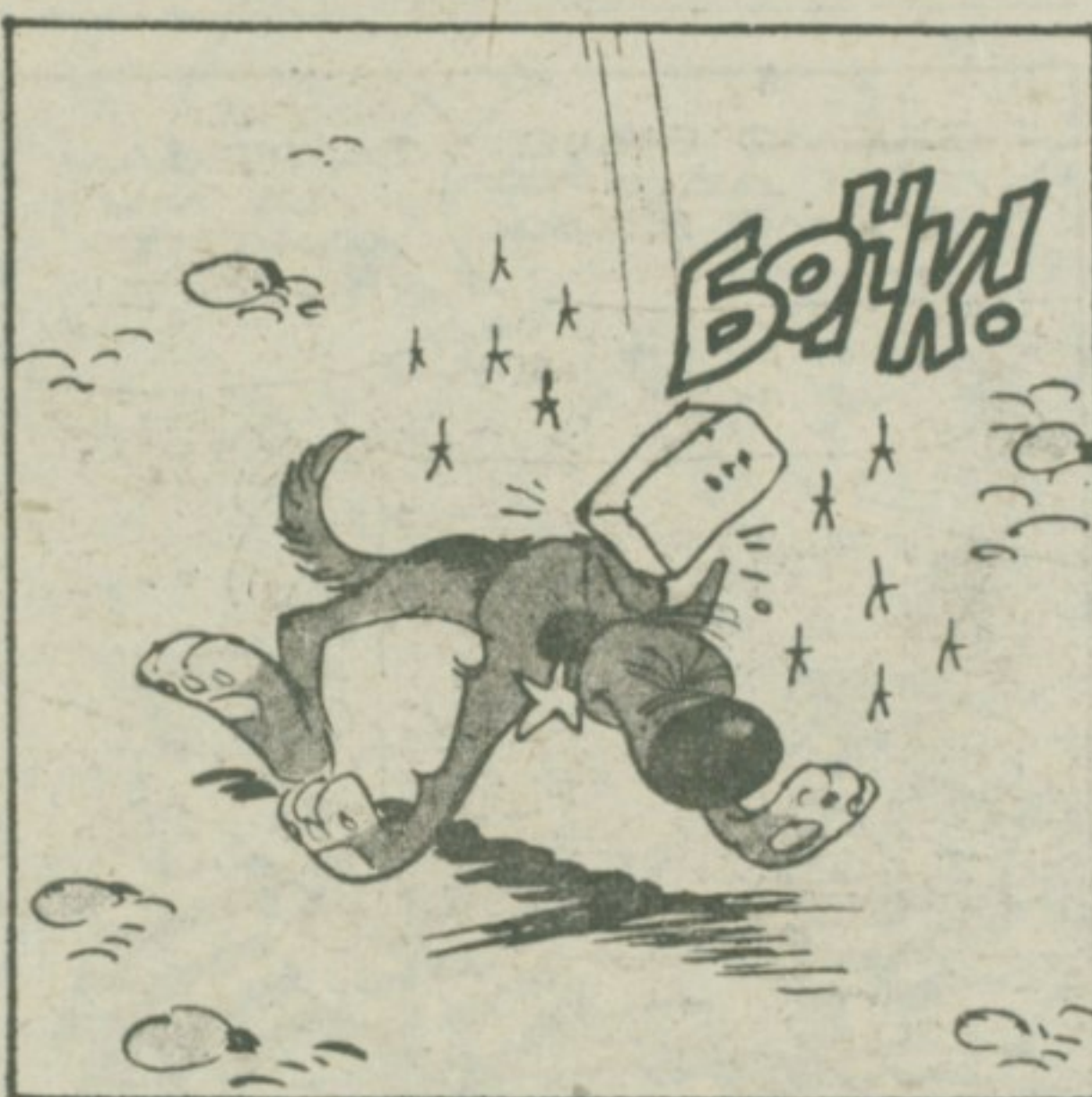

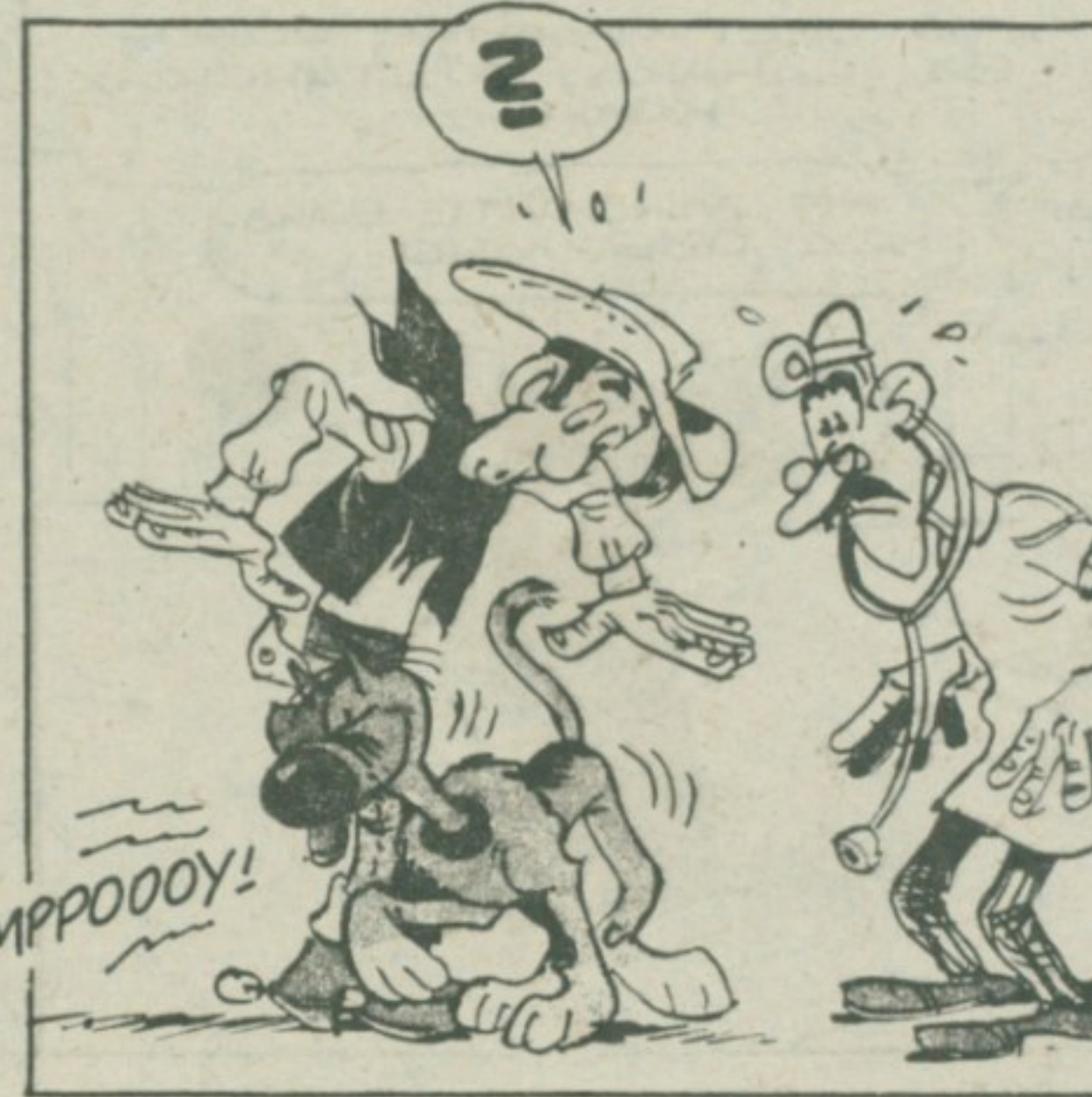

ДАЛТОНОВИ, ОВО
ЈЕ ГОСПОДИН...
ОВАЈ... ХМ...

„ГОСПОДИН
ГУВЕРНЕР,
КОЈИ РЕ
ПОМОГИ ДА
ВАМ СЕ ВРАТИ
ПАМБЕЊЕ!“

БРЕЈНЛЕС!
ЗОВЕМ СЕ БРЕЈН-
ЛЕС!

А ГОСПОДИН...
ОВАЈ...

ТАЛИЧНИ
ТОМ!

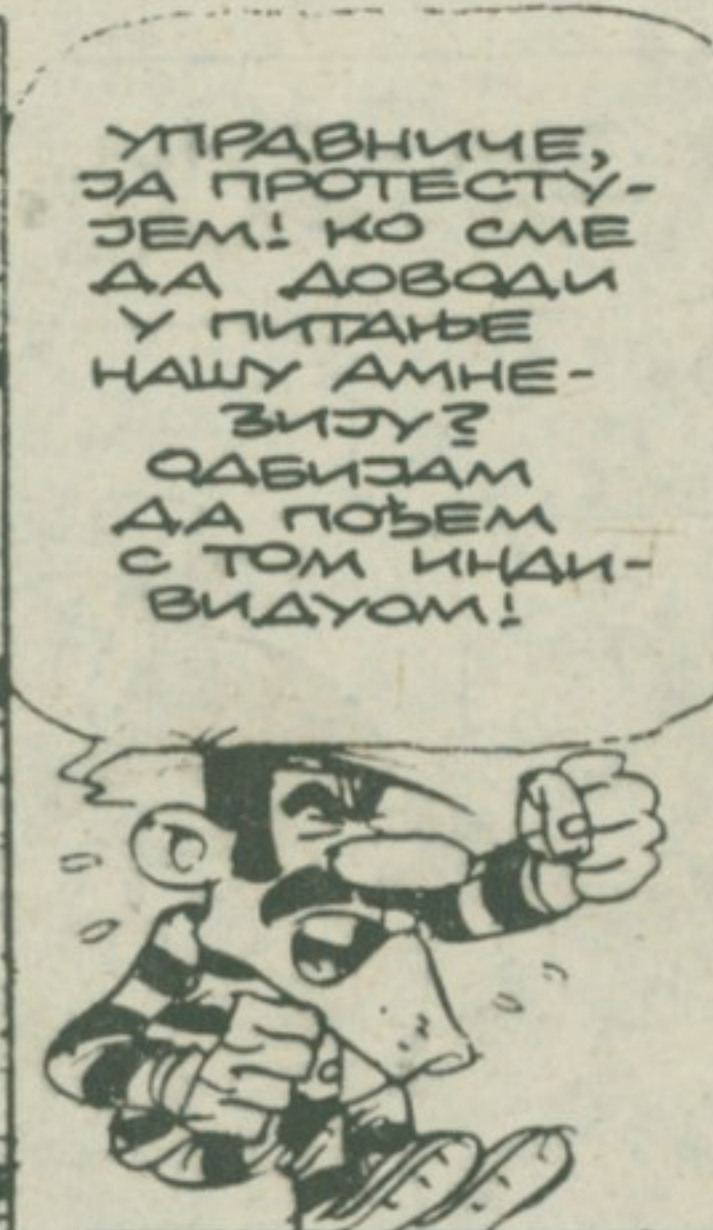
ИЗВОЛ'ТЕ?

ИЗВОЛ'ТЕ?

ИЗВОЛ'-
ТЕ?

„ИМА ЗА ЗАДАТАК
ДА ПОМОГНЕ ГУВЕР-
НЕРУ!“

ПИТАМ
СЕ НИЈЕ
ЛИ ОВО
САМО
ТРИК...

УПРАВНИЧЕ,
ЈА ПРОТЕСТУ-
ЈЕМ! КО СМЕ
ДА ДОВОДИ
У ПИТАЊЕ
НАШУ АМНЕ-
ЗИЈУ?
ОДБИЈАМ
ДА ПОЂЕМ
С ТОМ ИНДИ-
ВИДУМ!

ЗАР НАМ ЈЕ НЕОПХОД-
НА КОЊИЦА?

ТО ЈЕ
МОЈА
КАЕЈА!

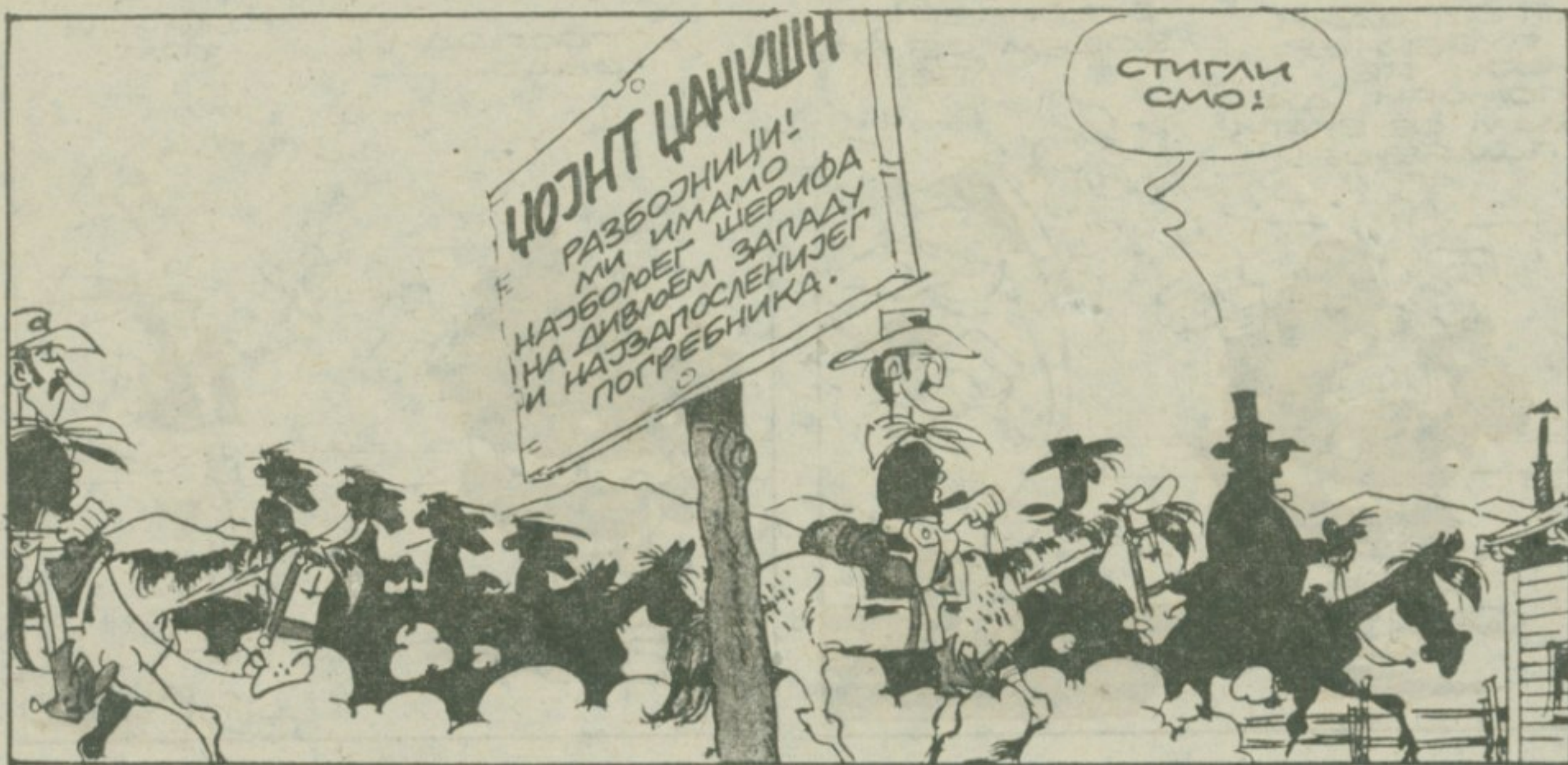
ЗАМИСЛИТЕ ДА СЕ
ЊИМА ОДЈЕДНОМ ВРА-
ТИ ПАМБЕЊЕ! ОНДА
РЕ ВАМ ДОБРО ДОЊИ
ВОЈНА ЗАШТИТА!

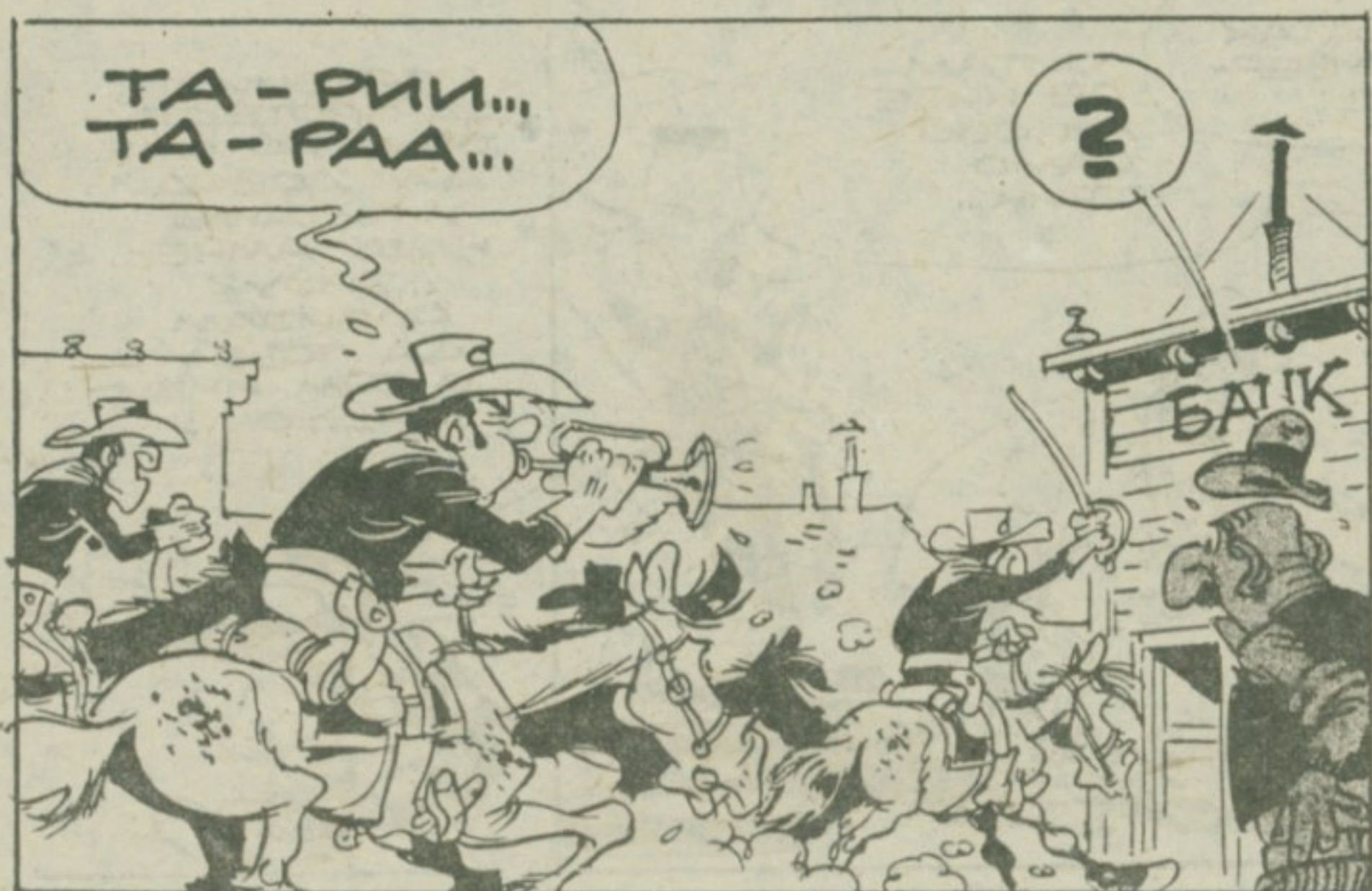
ОВО ВРЕДИ ВИШЕ НЕ-
ГО СВИ КОЊАНИЦИ
СВЕТА!

ОВДЕ ЈА НАРЕЂУЈЕМ!
КАО ПРВО, НАПАШЋЕМО
БАНКУ У
ЊОЈНТ ЏАНКШНУ!

СТИГЛИ СМО!

АЖДАЈА БЛАГЕ НАРАВИ

У једном глечерском језеру смештеном међу зеленим брежуљцима у живописним фармама на североистоку савезне америчке државе Вермонт, живи звер непознатог порекла. Тако бар стоји у изјавама око 150 житеља тог краја. Од давне 1816. године до данас, хладне воде језера Мемфремагог таласа чудовиште с главом сличном глави коња и змијоликим вратом.

У извесном смислу, Мемфре, како су назвали тајанствено чудовиште, било је званично признато 19. јуна 1986. када га је Међународно драконолошко друштво Мемфремагога („дракон“ на грчком значи „змија“) прогласило за заштићену врсту. Смештено у Магогу, у Канади, и Њупорту, у САД, друштво је затим доделило двоструко држављанство Мемфреу, што је преседан међу легендарним змијоликим чудовиштима широм света, која укључују и такве величине као што су Чеп из језера Чеплејн и Неси из Лох Нес. Претпрошлог лета, маскота Мемфреа, у прикладном костиму, била је први пут приказана на фес-

тивалским парадама у Магогу и Њупорту.

Са обе стране границе, неке житеље је збуњивало а друге одушевљавало сазнање да на својој територији имају такву једну аждају; нарочито су били усхићени градски оци јер таква атракција одувек привлачи посетиоце.

Документовање и „дефинитивно доказивање“ да егзотично чудовиште заиста постоји сада се сматра превасходним задатком, на којем се, као најагилнија, показала Барбара Мелој, домаћица из Њупорта која тврди да је још у августу 1983. видела „једну коњску главу са дугим вратом како израња из језера“.

Ревносна Барбара ступила је у везу са Жаком Боасвером, историчаром из Магога, који је написао већи број чланака о језерским легендама. Задивљен Барбариним решеношћу да ствар истера начистац, Боасвер ју је именовао за званичног мемфремагошког драконолога. Мада лично никада није видео чудовиште, Боасвер је убеђен да оно постоји. – Ја никада нисам видео Бога – каже он – а ипак верујем у њега.

Али, пуко веровање није довољно, па Драконолошко друштво, желећи да пошто-пото докаже постојање тајанственог језерског житеља, нуди 1.000 долара свакоме ко донесе прву фотографију Мемфреа. Будући ловци на аждају немају ни најмање разлога да је се плаше, каже Барбара Мелој. – Мемфре је аждаја благе нарави, чак прилично плашљива, и до сада још никога није напа-
Илустровао: Зоран Петковић Петко

КРВОЛОЧНА АЛИСА

Прошлог лета, у малом језеру код Елис Кек парка у Санта Барбари, Калифорнија, нешто је почело да отки-

да ноге корњачама, а онда су се на површини воде појавиле и делимично поједене рибе. Злочинци су, најзад откривени – две јужноамеричке пиране са као бријач оштрим зубима.

Док су жабе успаничено бежале из језерцета, добро-

вољци су недељама покушавали да ухвате опасне рибе. Гомила радозналаца окупљала се свакодневно да посматра како службеници парка, чланови Удружења за бригу о дивљачи, и један локални стручњак за акваријуме настоје да ухвате зубате напаснике користећи чамце, мреже и пецаљке накићене укусним мамцима. Радник градског парка Боб Слоун на крају је успео да ухвати једну пирану дугачку тридесетак центиметара, али друга риба – названа Алиса – показала се као далеко лукавија.

Биолога Кена Сасакија из Калифорнијског министарства за рибе и дивљач послали су у Санта Барбару да покуша да ухвати Алису помоћу пушке чији погодак изазива електрошок. – Ниједном

нисам успео да јој се довољно приближим и употребим пушку – каже он. – Срећом, двојица тинејџера успела су да је ухвате својом пецаљком. Алиса је била дужине подједнаке као и њена раније ухваћена другарица. Али, закон у Калифорнији забрањује да се узгајају пиране, па су обе рибе морале да буду убијене.

Али, како је уопште дошло до тога да се пиране нађу у језерцету? – Претпостављам да је неко поседовао те две рибе, а онда су оне постале превелике за акваријум. Власник није имао срца да их усмрти, па их је на просто бацио у језеро. Нема никакве сумње да су те рибе могле да буду опасне и за људе. Зуби су им такви да су кадри да нанесу заиста гадне ране – закључује Сасаки.

ДРАГА ДЕЦО, ИЗНЕНАБЕЊЕ!

НОВЕ ГУМЕНЕ БОМБОНЕ
СА ВОЃНИМ УКУСИМА

ИСКРЦКАЈТЕ
ВЕВЕРИЦУ!

ПРОГУТАЈТЕ
ЛАВА ДОК
СПАВА!

ЈА САМ
СЛАТКА
ПАТКА!

ОАГРИЗИТЕ
РИБИ РЕП!

ПОЈЕДИТЕ
КРОКОДИЛА!

Цексон
против
Цексона

Ценет Цексон тврди да никад неће опростити брату злочин који је починио

Ексцентрични певач обећава да неће жалити да плати најбоље адвокате, само да га нико, и никада, не растави од вољене Лилибет

На суду у Лос Анђелесу у току је процес у коме сестра тужи брата. Ништа необично да није у питању двоје славних – Ценет и Мајкл Цексон. А спор се води око једне (не)обичне шимпанзе

Сви предвиђају да ће то бити спор деценије. Певачица Ценет Цексон нашла је угледне адвокате, затражила стручно мишљење Друштва за заштиту животиња и потом поднела тужбу суду Лос Анђелеса. Тражи да се што хитније испита како живе животиње у некој врсти резервата који окружује огромно имање њеног славног брата Мајкла Цексона.

Откуд одједном толика брига за Мајклов зоолошки врт? И зар је неопходно да се све то решава преко суда?

Из поузданих извора сазнаје се да Ценет Цексон, у ствари, уопште не занима судбина која је задесила Мајклове две бејби-жирафе, три ламе, неколико ракуна, једно мече, лабудове или тек допремљено слонче. О томе да ли имају задовољавајуће услове живота, нека одлучи Друштво за заштиту животиња. Ценет једино жели да спасе Лилибет, млађу сестру трагично-почившег шимпанзе по имену Баблс. Пошто Мајкл не жели да јој Лилибет да милом, она ће покушати да је добије силом.

Док су још били у слози, Ценет је често посећивала свог ексцентричног брата. Разлог је, између осталог, била и изузетна приврженост између Ценет и Баблс. А онда је у октобру прошле године, на имању Мајкла Цексона у Санта Барбари, одржано чувено венчање Елизабет Тејлор и Ларија Фортенског. Мајкл, који обожава своју верну пријатељицу Лиз (каже се да, после силних операција помоћу којих је променио лик, све више и личи на Елизабет Тејлор) желео је да венчање буде незабораван догађај. Иако је у обезбеђењу била чета људи, због могућих насилника споља, унутрашњи „непријатељ“ претио је да поквари славље за које се каже да је, ипак, доживело фијаско.

СПАСИТЕ
ЛИЛИБЕТ!

Несташни Баблс сметао је још у току припрема за венчање. Мувао се око људи који су доносили цвеће, уводили нарочито осветљење, водили бригу где и како ће се служити храна и пиће. Баблс, навикао иначе на обожавање свих са којима је долазио у додир, није схватао шта га је то изненада снашло. Сви су га ћушкали и нико није хтео са њим да се игра. Што су га више терали, он је био упорнији да се нађе баш тамо где је највише сметао.

Мајкл Цексон је донео најгору могућу одлуку. Успаваће Баблса. Наравно, то нико није смео да сазна, посебно не Ценет Цексон.

Тајна о судбини несташног шимпанзе није могла дуго да се прикрива. У новинама су процуриле вести да Баблс није у неком кавезу на удаљеном крају Мајкловог имања, како је славни певач тврдио, већ да је – заувек успаван. Коначно, Мајкл је морао да каже истину и призна злочин.

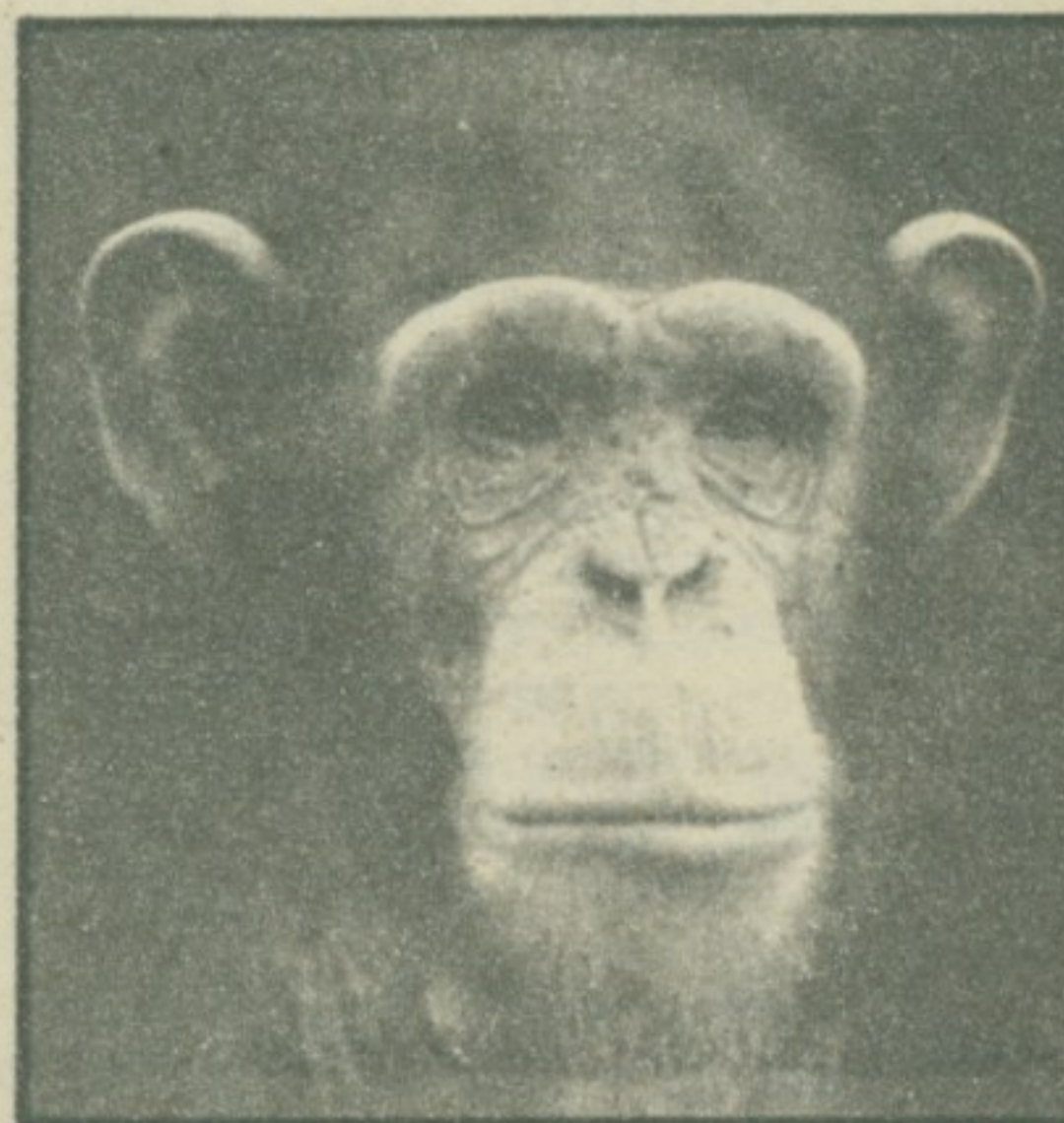
Једини род несрећног Баблса је Лилибет. Име је, није тешко погодити, добила по Лиз Тејлор. Ако је већ Баблс тако неславно окончао свој млађани живот, треба бар спасти његову млађу сестру Лилибет.

Ценетини адвокати на суду, уз стручну подршку људи из Друштва за заштиту животиња Санта Барбаре, засноваће оптужбу на Мајкловој непоузданости. Како тако неодговорна личност може да води бригу о толиким „Божјим створовима“?

Ценет Цексон, којој је важна једино Лилибет, обећава да ће се, уколико суд донесе пресуду да се Мајклу одузимају животиње, побринути да се свима нађе одговарајући смештај.

Како ће се решити овај необичајени судски спор, нико не може да предвиди. Једно је сигурно. Мајкл Цексон све ће урадити да му не одузму Лилибет, његову нераздвојну другарицу.

В. С.

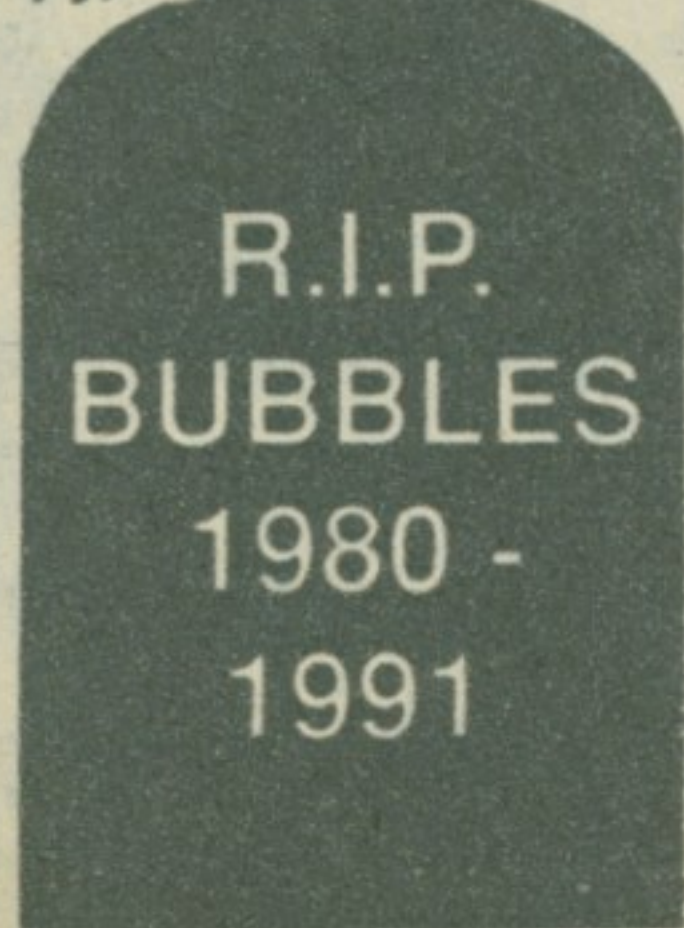

Толико прашине се дигло око госпођице Лилибет, Баблсове млађе сестре

Једна од последњих фотографија несрећно-почившег шимпанзе Баблса

Да ли постоји споменик несрећном шимпанзи са речима R. I. P. (rest in peace – почивај у миру)

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИО МАЛИ:

Рођен сам 1951. године у малом селу недалеко од Сврљига које се зове Плужина. То село је некако залепљено за једну голу планину и као да је побегло од путева, од културе, од људи. По причању, када је у 19. веку село требало да буде путем повезано са другим селима и да се тако приближи граду, сељаци су били против да пут прође кроз њихово село. Јер путевима пролазе Турци и трговци и све оно што је смутљиво, неразумљиво и опасно, па су људи желели да се одбране од опасности да кроз њихово село пролазе војске, непознати људи и све оно што може да наруши њихов мир.

Сећам се да је у пролеће, када све олиста и процветају шљиве, цело село изгледало као један велики шљивик, једна велика башта и једна велика породица.

Наше детињство је било сиромашно у избору јела и пића, у избору одевања, али је било богато у слободи понашања, у избору онога како дан може да изгледа. Добити грумен шећера био је велики догађај, па чак и комад јабуке, јер је баба давала по једно парче, а остатак остављала за други пут. Али, то ни коме од нас није сметало, јер смо сви живели на исти начин. Између нас није било битне разлике. Зато нам је слобода много више значила. Она је била неупоредиво већа од слободе коју деца имају данас. Једина наша обавеза била је чување стоке.

Сећам се да је моја баба побијала у земљу кочић и говорила: када сенка куће падне на то дрво, онда да пустим свиње да пасу недалеко од куће.

Сећам се и хлеба са машћу и паприком који су покривали вршњиком¹⁾ да га мачка не би појела. Када огладнимо, подигнемо тај вршњик и поједемо своје следовање. Све остало смо сами скупљали у природи: прве зелене шљиве, млади лук, па онда – кађун²⁾. Одлазили смо у ви-

„Буба Бака”
отприлике
у
време
кад
су
му
бајали
против
урока

Љубинко
као
средњошколац

БАЈАЛИЦА ПРОТИВ УРОКА

Урок седи на прагу,
урочица под прагом.
У урока три ока:
једино око водено,
друго око ватрено,
треће око урочно.
Прште око водено,
те погаси ватрено,
и занесе урочно;
у дубоке дубине,
у високе висине,
у широке ширине.
Ни на мору моста,
ни на псу рога,
ни на длану длаке,
ни на моме Љуби
урока.

ДР ЉУБИНКО РАДЕНКОВИЋ

ДР ЉУБИНКО РАДЕНКОВИЋ

Породицу Љубинка Раденковића у доба његовог детињства сачињавали су отац Радослав, мајка Љиљана, баба Бисенија и деда Ранко. Живели су од своје земље и своје стоке. Оцу је дозлогрдила немаштина, па је после рођења сина кренуо да учи школу, и није се зауставио све док није постао доктор књижевних наука и професор универзитета.

Љубинко је после завршене основне школе похађао гимназију у Нишу. Показивао је изузетан успех из књижевности и филозофије, а једва пролазио из математике. Није послушао родитељски савет да студира медицину, већ је отпочео студије књижевности на Вишој педагошкој школи у Нишу. Када је ову школу завршио, натавио је студије на Филолошком факултету у Београду, где је дипломирао и магистрирао. Паралелно је посећивао и предавања из етнологије на суседном, Филозофском факултету. На њему је и одбранио докторску дисертацију. Објавио је три књиге о бајањима и око 90 научних и стручних радова о народном стваралаштву и култури. Подносио је реферате на тридесетак научних скупова у земљи и иностранству. И данас његове колеге на Московском универзитету, где је Љубинко две године држао предавања за руске студенте, памте његове приче о селу Плужини, баба Бисени и подруму са пуним бурадима и кацама. Својој деци дао је словенска имена, сину – Вишеслав (11 година), а кћерки – Светлана (7 година).

Љубинко Раденковић сада је виши научни сарадник Балканолошког института Српске академије наука и уметности у Београду.

Серија емисија „Детињство” траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на Радију и приче у „Забавнику” припрема и уређује Светлана Ненадовић.

ше села да прљевима³⁾ копамо ту биљницу која је имала коренчиће у виду малих кромпира и јели смо их онако, право из земље, без прања, без икакве друге припреме. Волео бих и сада да пробам тај кађун, да видим да ли би ми и сада био тако укусан.

Међу нама је постојала хијерархија. На челу је био одраслији дечак, предводник, јак и снажљив, који је, на пример, знао како се прави прљ за вађење кађуна, знао где се може наћи и одлучивао када ћемо да идемо у кађун. Ми остали, вични прескакању плотова, трчању

уколико неко буде ухваћен, па онај оштећени затражи од његових родитеља да га казне.

Једном је неки комшија ве-
зао пса за крушку да му са-
чува воће од напасника. Али,
како сељаци слабо хране жи-
вотиње, нарочито псе и мач-
ке, ми смо знали да је пас
гладан, па смо му дали ко-
мад хлеба. Он је замахом ре-
пом, а ми смо обрали круш-
ку. Међутим, није нам било
довољно да оберемо крушку,
него смо целу ограду окити-
ли крушкама. Наравно,
страдао је пас, јер није из-
вршио задатак који му је био
поверен: одведен је у поја-
ту¹), далеко од куће где није
добивао ни оно мало хране
као до тада.

преко камења, пењању на
дрво и верању уз планину
све до оних најмањих који
тек што су самостално про-
ходили, следили смо га. Би-
ли смо слободни, без забра-
на, без кажњавања. Није би-
ло ни потребе за кажњава-
њем. Преступ као такав није
постојао. Оберемо, на при-
мер, човеку крушке из њего-
вог дворишта или баште и
то је прави херојски чин,
подвиг. Такмичили смо се ко
ће више таквих подвига да
има. А казна би уследила

У мојој породици главну
улогу је имала баба. Била је
врло отресита, радна и вред-
на, умела је да тргује, да
продаје, да купује, да се носи
са разним порезницима, по-
писивачима, па чак и са ло-
повима. Једном су лопови
украли њене тепсије од бак-
ра. То је тада било велико
богатство. Баба је потрчала
за њима, вичући из гласа се-
оску стражу. Међутим, стра-
жа се уплашила јер се деша-
вало да лопови и припуцају,
па је моја баба узела њихову
пушку и сама кренула у по-

теру. Лопови се поплаше и
завежљаје са украденим
стварима успут побацију у
бунар, наравно и чувене ба-
бине бакарне тепсије.

За време рата, опет, Буга-
ри су претресали кућу тра-
жећи оружје, али су баби би-
ли сумњиви. Војска к'о вој-
ска, може успут нешто и да
дигне. Она их се није бојала,
него је пажљиво гледала
шта раде. Они је узму за ру-
ку и изведу, она се опет вра-
ти. „И ништа ми, вели, нису
могли украсти, смао никако
не зна како су ми кило²) ук-
рали“. Сећам се да је много
пута касније са грижом са-
вести понављала да су јој ло-
пови украли тепсије и да су
јој Бугари однели „кило“.

Тај свет у којем сам про-
вео детињство, изолован и
затворен, живи у једном по-
себном систему; он и даље
поштује нека давнашња пра-
вила и опстаје захваљујући
наследном памћењу. Сећам
се тако да су ме водили код
једног човека који је лечио,
односно бајао најчешће од
урока³). Све ми је то некако у
магли, па се понекад питам
да ли се ја то заиста сећам,
или се сећам приче о томе
коју ми је причала мајка.
Код нас у крају обично бају
жене, а не мушкарци. Али,
ето, тај Јован – сећам се ње-

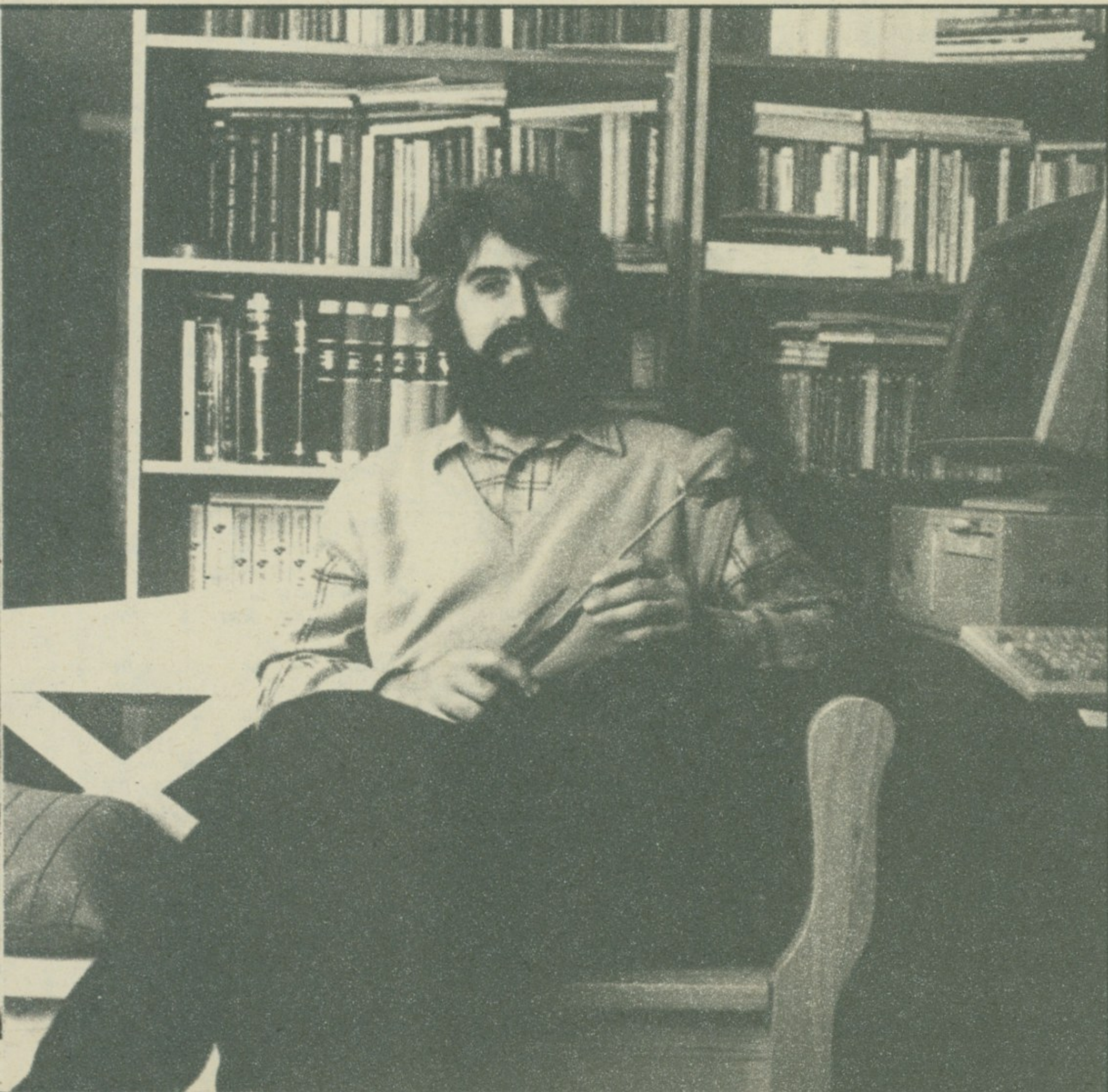
говог имена – бајао је од
урока и бајао је гласно, тако
да сам ја упамтио неке речи
које сам понављао касније
кроз игру и пред одраслима.
Он је говорио („Ја сам Јован
бајалица...“, а ја сам понав-
љао: „Ја сам Буба бака...“).
Наиме, звали су ме Љуба, а
ја нисам могао да изговорим
Љуба него Буба, а „бака“ је
значило – бајалица. То је њи-
ма, ваљда, било занимљиво,
па су понављали и касније,
тако да сам ја то запамтио.
То бајање Јове бајалице, на
први поглед случајан и без-
начајан догађај, пратило ме
је више година, а на крају је
сасвим одредило моју жи-
вотну судбину.

Као студент Више педа-
гошке школе у Нишу добио
сам задатак да урадим семи-
нарски рад и ја помислио да
би било занимљиво проучи-
ти шта те бајалице говоре,
испитати тај њихов тајни,
затворени језик који је остао
отпоран на промене децени-
јама, можда и вековима. Као
младог филолога, поразила
ме је лепота тог израза, те
чудновате метафоре, необич-
на поређења. Одједном се
тајна тога језика почела от-
варати и више нисам знао је
ли то нека древна поезија
или древна магија, или је то
поезија која извире из маги-
је.

Моје прве записе понудио
сам књижевном часопису
„Градина“, који излази у Ни-
шу. Они су били врло заин-
тересовани за тај материјал.
Тако сам у двадесетој годи-
ни објавио прву збирку на-
родних бајалица. Тада ни-
сам знао да је то прва књига
такве врсте код Јужних Сло-
вена. Наставио сам и даље
тима да се бавим, јер кад год
сам покушао да радим не-
што друго, увек сам се вра-
ћао тој теми... Натраг, све
до мог детињства.

1. вршњик – сач,
поклопац од
гвозденог лима под
којим се пече хлеб у
огњишту
2. каћун – orcihis
simia, каћунак, салеп,
вишегодишња биљка
која расте по ободима
шума, затим по
сушним, осуњаним
ливадама, спада у
лековито биље
3. прљ – дрвени
кочић, помоћна
пољопривредна
алатка
4. појата – летња кућа
ван села за стоку,
најчешће за овце
5. кило – вага на
опругу која се држи у
руци
6. урок – митско биће;
назив за једну врсту
болести, насталу под
утицајем злих очију.

Снимио: Градимир Алексић

ДАЉЕ РУКЕ

Звали су то прилагођавање, мада је постојао и краћи, шифровани назив, јер је била реч о супертајној операцији, али ми то тада нисмо знали. Били смо сувише мали.

Објаснили су нам све кад смо напунили десет година. Но, тада смо већ понешто наслућивали, тако да се нисмо сувише изненадили.

Рекли су нам то кад смо већ били стигли на Марс.

— Сад сте код куће, децо — обратио нам се главни инструктор кад смо се окупили око њега у куполи од посебног стакла изграђеној за нас. Додао је да ће те вечери бити одржано предавање, веома важно, коме ћемо морати сви да присуствујемо.

У одређено време поново смо се окупили око њега и он нам је испричао целу причу, са свим детаљима. Стајао је пред нама у космичком оделу које му је обезбеђивало сталну температуру и с кацигом на глави. За нас је температура под куполом била идеална, али он се на њој смрзавао, а тешко је и дисао, због разређеног ваздуха.

Чули смо шта нам је говорио преко микрофона уграђеног у кацигу.

— Децо — рекао је — ово ће од сада бити ваш дом. Ово је Марс, планета на којој ћете провести цео свој живот. Ви сте Марсовци, први његови стални житељи. Само првих пет година провели сте на Земљи, а других пет у свемиру. Следећих десет проведете под овом куполом, док не постанете одрасли људи, мада ћете при крају тог периода моћи да проводите све више времена напољу.

Застао је, да види утисак који је направио, а онда додао:

— Тек тада ћете моћи коначно да изађете, да изградите куће; укратко, да водите живот Марсоваца. Женићете се и удавати међу собом и имаћете децу која ће бити прави Марсовци.

Нова, нешто дужа пауза, и онда:

— Сад је тренутак да вам изнесем истину о овом великом експерименту у коме сте ви главни јунаци.

И испричао нам је.

Човек је, казао је, ступио први пут на тло Марса последњих година двадесетог века. Била је то пуста планета, без живота или само с најпримитивнијим његовим облицима. За становнике Земље била је немогућа за живот. Човек је ту могао да опстане само у унутрашњос-

ти купола, а кад би хтео да изађе из њих морао је да обуче заштитно одело. Било је сувише хладно, сем у току неколико дана у најтоплијој сезони. Није се могло дисати, а дуже излагање сунчевим зрацима могло је бити кобно, јер Марсова атмосфера, није могла да прочисти штетно зрачење. Сва храна је морала да се доноси са Земље, а биљке су могле да се гаје само у вештачким условима.

Пуне три деценије човечанство је покушавало да насели Марс, али су сви напори остајали узалудни. Осим ове куполе, постојала је још само једна истурена постаја, једна купола много мања од наше, удаљена непуну миљу од ње.

Већ је изгледало да ће морати да се дигну руке од ширења према другим планетама Сунчевог система јер нам је Марс био не само најближи, него и најприступачнији. Ако не можемо опстати на њему, још мање ћемо то моћи на другима. То би било коначно одустајање од једног сна којим смо се дуго заносили.

А тада је, пре нешто више од тридесет година, 2034. дошло до епохалног открића: један бриљантни биохемичар по имену Вејмут пронашао је чудесни лек који делује не само на људство бар не оно које би било зачето у одређеном периоду после узимања лека. Те особе су стичале готово неограничену способност прилагођавања најсуровијим условима живота. Ту способност могла је да стиче и већина животињских врста.

Доктор Вејмут је на почетку дао свој лек једном пару заморчића који су ускоро добили потомство — пет младунаца. Сваки од њих је потом био подвргаван различитим условима, и то постепено. Добијени су просто невероватни резултати. Стигавши до зрелог доба, један од младунаца је сасвим мирно подносио поларну хладноћу, док је други живео срећно на температури од 60 степени изнад нуле. Трећи је живео на дијети која би била отров за сваког живог створа, а четврти је остао савршено здрав иако су га бомбардовали зрацима који би за неколико минута убили обичне припаднике његове врсте. Пети...

Следећи експерименти, извођени на даљим потомцима, потврдили су да су се ове способности преносиле и на њих, и чак постајале веће.

— Десет година после почетка експеримента рођени сте ви — рекао је главни инструктор, са узбуђењем у гласу. — Ваши родитељи су били брижљиво одабрани. Од самог рођења одгајани сте у строго контролисаним условима који су се непрестано, готово неприметно, мењали. Тако, ваздух који сте дисали постепено је разређиван и осиромашиван кисеоником. Ваша плућа су одговарала на то стичући већу запремину. Погледајте само колико је ваш грудни кош шири од мог и од осталих ваших васпитача. Кад достигнете зрелост, та разлика ће бити још уочљивија.

Овако дуго причање изморило је главног инструктора, па је застао да се издува. Очигледно, ову средину је тешко подносио.

— Такође примећујете — наставио је — да се ваща тела прекривају прилично густом длаком, што ће вам помоћи да лакше подносите ниске температуре које овде владају. Ускоро ћете бити у стању да подносите и остале услове који би за кратко време убили сваког обичног Земљанина. Откако сте напунили четири године ваши инструктори, васпитачи и гувернанте морали су да се штите нарочитим оделима, да би преживели у условима који су вама били сасвим обични.

— Али, морамо се још прилагођавати — приметио је један од нас.

— Потребно је још десет година. Кад достигнете пуну зрелост, бићете у свему прилагођени за Марс. Његов ваздух биће ваш ваздух, његове биљке биће ваша храна. Лако ћете подносити његове нагле климатске промене, а његове просечне температуре биће вам веома пријатне. Већ сада, пошто сте провели пет година у свемиру, навикавајући се на све слабију гравитацију, Марсова гравитација вам изгледа нормална.

Главни инструктор је повисио тон. Његове речи су звучале свечано:

— Планета је ваша! Живите на њој и населите је! Ви сте синови Земље, али од сада сте Марсовци!

Последња година је била најбоља. Атмосфера у куполи — са изузетком зона у којима су живели васпитачи и асистенти — била је сада готово истоветна са оном напољу, па смо могли све чешће да излазимо и да тамо остајемо све дуже. Било је дивно шетати се слободним простором.

У току тих последњих месеци ублажене су и мере којима је ограничавано дружење међу половима. Почело је зближавање и стварани су парови мада су нас упозорили да неће бити склапања бракова пре него што истекне и последњи дан тог десетогодишњег периода и обави се коначна контрола. У мом случају избор није био тежак. Одавно сам био бацио око на једну девојку и био сам сигуран да и она дели слична осећања. Нисам се преварио...

Сутра је дан нашег ослобођења. Од сутра ћемо бити Марсовци. Сутра ћемо бити господари планете.

Неки од нас се с муком уздржавају. Већ недељама горе од нестрпљења, али опрезност је превагнула. Чекаћемо. Кад смо могли да чекамо двадесет година, можемо ваљда и ово кратко време које нас дели од последњег преосталог дана.

Последњи дан је сутра.

Сутра, на дати знак, поубијаћемо васпитаче и остале Земљане пре него што изађемо из куполе. То ће бити лако јер ништа не сумњају.

Годинама већ прикривамо своја осећања. Они и не слуте колико их мрзимо. Не знају колико су нам одвратни са оним својим ружним, слабачким телима, уским раменима и пискавим гласовима који се морају појачати да би се чули у разређеној Марсовој атмосфери, а нарочито са оном својом бледом, нездравом кожом лишеном длака.

Побићемо их, а потом ћемо поћи да уништимо ону другу куполу заједно с њеним становницима.

Ако са Земље упуте експедицију да нас казни, повући ћемо се у брда где никад неће моћи да нас нађу. А ако покушају да изграде нове куполе, уништићемо и њих. Нећемо да имамо ништа више са Земљом.

Ово је наша планета и нећемо туђинце на њој. Даље руке од Марса! Р. П. Т.

ФАНТАСТИКА

ОД МАРСА!

Уређује

др Зоран Живковић

3. 7. 1992

ЗНАБАННИК

ЗОВ
92

КАРИЈЕРЕ:
„Обојени програм“

САСТАВНИ ДЕО ЖИВОТА

Пробијали су се
дуго и упорно
нако је изгледа-
ло да за њихову
врсту музике на
нашој сцени не-
ма места

Требало је, изгледа, да прође десет година да би људи то схватили. Јер, ми смо за ово време мало тога променили. Можда је смешно причати о тим временима, али тада смо послали снимке новосадских група у енглеску дискографску кућу „Виргин“ и они су се једино за нас занимали. Но, тада се наша музика није подударала са интересима домаћих дискографских ку-

ћа. Додуше, ни сада се не подудара јер смо обе плоче објавили код независних издавача и срећни смо због тога пошто нам је јасно да занимамо одређену врсту публике.

– Може ли се говорити о неком вашем другом почетку од тренутка када сте 1989. године објавили први албум?

– Сасвим сигурно јер дошло је до неке врсте компромиса. Преломни тренутак био је Суботички фестивал 1989. године. Пошто смо каријеру темељили на независном раду, без објављене плоче свирали смо у Загребу, Љубљани и другим местима и урадили све што је могло да се учини. Онда смо се запитали хоћемо ли нешто више или ћемо се задовољити тиме. Зато смо пристали да учествујемо на Фестивалу. Мислим да је то много вредело и да нам је такво појављивање пуно значило.

– На првом албуму „Најважније је бити здрав“ појавиле су се неке песме из прве фазе рада, додуше у мало измењеном аранжману. Да ли је та плоча била сумирање првог периода?

– Када смо добили могућност да објавимо ту плочу, наметнуло се питање да ли старе или нове песме. Одлучили смо се за неколико старих и више од пола нових песама, док на другој плочи имамо само једну стару и девет нових песама и она је

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Постоје само три заиста велике рок групе: „Motorhead“, „Beatles“, „Ramones“ и „AC/DC“!
Фил Тејлор („Motorhead“)

По упорности могу да се упореде са тврдоглавом вером у себе која краси и њиховог продуцента Коју из „Дисциплине кичме“. Та самоувереност најзад је уродила плодом и „Обојени програм“ је почетком ове године објавио други албум који носи назив „Овај зид стоји криво“.

Почетком осамдесетих година новосадска сцена је била разноврсна и богата. Тада су боје новог таласа браниле групе „Луна“, „Град“, „Пекиншка патка“, „Контраритам“, „Boye“, „Обојени про-

грам“ и многе друге. Талас је зачуђујуће брзо окопнео и од пионира из тог времена данас у Новом Саду делују само „Обојени програм“ и „Boye“. Зашто се све баш тако збивало и због чега је „Обојени програм“ предуго путовао до успеха говори Бране, певач ове групе:

– Можда је нескромно рећи, али тада је новосадска сцена ишла испред осталих у земљи а ми смо ишли испред новосадске. Тада сам на концертима схватио да нико не схвата оно што ми радимо.

прави резултат нашег рада. Једва чекам трећу која ће тачно показати како сада радимо. Никада нисмо имали повољније услове него сада и њу ћемо урадити баш онако како желимо. Управо припремамо и музику за један филм и постоји могућност да се и она појави на плочи што ће нам свакако користити. То неће реметити рад на трећем албуму који ће бити сасвим другачији од претходна два, али ће постојати једна нота која ће их све повезати. Наш звук је тако

рећи до јуче био прилично омражен а сада је постао сасвим препознатљив. Но то се дешавало и са првим албумима „Азре“, „Шарла акробате“, „Дисциплине кичме“. Тај звук је изазивао код људи мучнину, а временом је

постао саставни део живота. Исто тако мислим да ће и „Обојени програм“ постати саставни део живота свих људи а то је један од најлеп-

ших осећаја који можемо да доживимо.

Петар Јањатовић

МУЗИЧКА ПОШТА

✉ Драги Забавнице,
Желео бих да ми напишеш биографију групе „New Kids On The Block“.
Милорад из Футога

Када је Морис Стар (право име Лари Џонсон) напустио групу „Johnson Brothers“, посветио се соло каријери, али без већег успеха. Затим је одлучио да оснује једну праву тинејџерску групу и дао се у потрагу за будућим члановима тог састава. Најпре је нашао Донија Валберга (рођен 17. августа 1970) који је тада био средњошколац. Његови родитељи, отац возач аутобуса а мајка радница, били су разведени, а породица је била бројна, има још осморо браће и сестара. Дони је предложио да на аудицију позове и његове бивше другаре из школе Данија Вуда (Данијел Вилијем Вуд, рођен 14. маја 1971), Џордана Најта (рођен 17. маја 1971) и Џонатана Најта (рођен 29. новембра 1969). Окупили су се 1984. Групу су назвали „Nynuk“, а Стар их је преко годину дана припремао и учио певању и игрању.

Једно време са њима је био и Џејми Кели, али га је заменио Џо Мекинтајер (право име Џозеф Мулри Мекинтајер, рођен 31. децембра 1973). Из групе су такође изашли Донијев старији брат Марк и друг Пит Фицџералд. Име су променили у „New Kids On The Block“, а њихов први сингл „Be My Girl“, није привукао пажњу публике. Деби албум „New Kids On The Block“, објављен 1987, продао се у бедном тиражу од 5.000 копија.

Током 1988. на радио-станицама је све чешће почео да се врти њихов четврти сингл са песмом „Please Don't Go Girl“ коју је Стар својевремено написао за „Irving The Twins“. Затим су кренули на мању америчку турнеју као предгрупа певачици Тифани, отишли у Јапан где су снимали ТВ рекламе, а онда су наједном, марта 1989. скочили на треће место америчке топ листе са песмом „You Got It (The Right Stuff)“.

Други албум „Hangin' Tough“ који је написао Стар стигао је до првог места и задржао се на листи преко две године. Њихов први албум поново је објављен и одлично је продат. Децембра 1989. само у Америци, објавили су плочу „Merry, Merry Christmas“. Те године група је 250 дана била на турнеји, а освајали су гомили годишњих награда часописа „Billboard“. У исто време читаоци магазина „Rolling Stone“ прогласили су их за најгору групу са најслабијом турнејом, синглом и албумом.

Албум „Step By Step“ објавили су 1990. и опет доспели на сва прва места. Исте године Валберг је са јапанском старлетом Сеико снимио песму „The Right Combination“, а Џордан са тинејџерском звездом Аном песму „Angel Of Love“. Децембра 1990. и у Европи је објављена плоча „Merry, Merry Christmas“. Објавили су и албум „No More Games/Remix Album“ на коме су обновљени снимци велике њихових хитова. Тако су 1990. године, у којој су продали албуме у вредности од 861 милион долара тријумфално завршили. Наравно, у годишњем гласању читалаца часописа „Rolling Stone“ поново су проглашени за најгоре.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

Goodnight Girl

Your hear me so clearly
And see how I try
You feel me. So heal me
And tear me apart
I won't tell a soul
I won't tell at all
Do they have to know
About my Goodnight Girl
Caught up in your wishin well
Your hopes and sadness
Take your love 'n' promises
And make them last
Your keep me so near you
And see me so far
And hold me and send me
And deep in your heart
It doesn't matter how sad
I made you
Doesn't matter how hard
I try
Just remember the same
Old reason
Reflected in your eyes
You said you wanted me

ДЕВОЈКА ЗА ЛАКУ НОЋ

Тако јасно ме чујеш
Погледај како се трудим
Осећаш ме. Па излечи ме
И разнеси ме

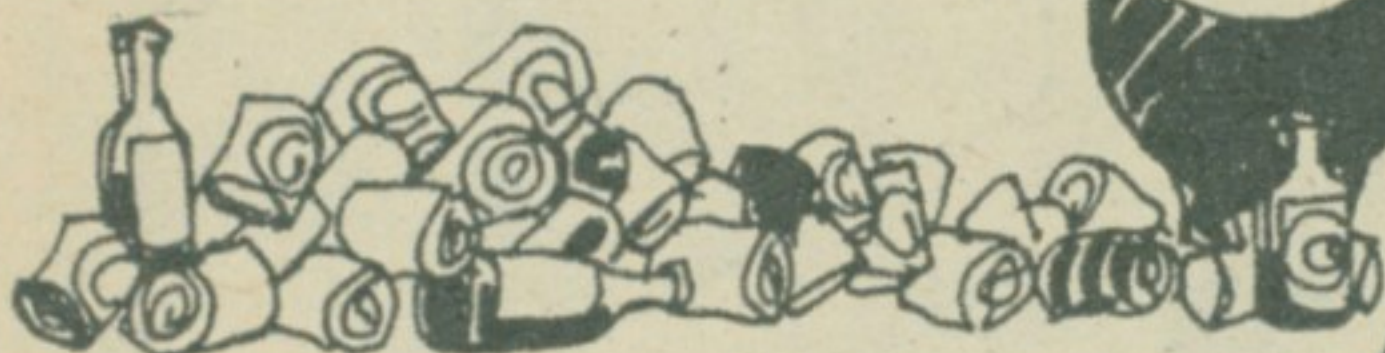
Нећу рећи ником
Нећу рећи уопште
Морају ли они да знају
О мојој девојци за лаку ноћ
Заточен у твом бунару жеља
Твоје наде и туге
Понеси своју љубав и обећања
И нека буду вечни

Држиш ме уз себе
И рачунаш на мене
Задржаваш ме и отпушташ
Дубоко у свом срцу
Није важно колико
сам те растужио
Није важно колико
снажно се трудим

само се сети истог
Старог разлога
У одсјају твог ока
Рекла си да ме желиш

Текст и музика: „Wet Wet Wet“
Извор: „Wet Wet Wet“

ТАЧНО У ПИКОСЕКУНДУ!

а би се одреди-
ла дужина траја-
ња секунде, не-
када је било до-
вољно поделити
дан на 24 сата,
затим сат на 60

да би се добио минут, а овај онда на 60. Један дан састојао се тако од 864.000 секунди. Данас стручњаци за мерење времена више не гледају у Сунце. Обичан округлао сат који, у ствари, опонаша Земљино обртање (отуд се и смер казаљки на сату поклапа са смером ротације наше планете) постао је старомодан. Уместо Земљине ротације око Сунца, која ни издалека није идеалан процес, физичари се однедавно ослањају на меру коју могу да проверавају у лабораторији: они секунду сада дефинишу као време за које атом цезијума осцилира равно 9 192 631 770 пута. Укратко, астрономско време, које је свако од нас могао да осети својим чулима, замењено је атомским.

Прелазак у нови временски свет, неумољиво прецизан, постаје све значајнији и у нашем свакодневном животу: после наносекунде (10^{-9}) или осам нула после зареза и пикосекунде (10^{-12}) или једанаест нула иза запете, оно се данас мери с још већом прецизношћу у фемтасекундама, то јест 10^{-14} секунде (четрнаест цифара иза запете)!!! Колико је то закључите и сами на основу овог поређења – наш мозак препозна лице фантастичном брзином од хиљадитог дела секунде или 10^{-13} (само три цифре иза зареза)!

Свако село има своје подне

Први часовник који је човек измислио био је сунчани. Он је био једноставан, али је имао и многе недостатке: највише што је могао да покаже били су минути и, наравно, био је неупотребљив ноћу и кад је дан облачан. Египћанима је првима пало на памет да се не управљају по звездама већ према протицању воде. Прве клепсидре (на грчком: „који краде воду“) појавиле су се око 1500. године пре наше ере и овај се водени (или пешчани) сат употребљавао све до проналаска механичког часовника с тековима у зупчаницима у средњем веку.

Али, кад су сатови постали савршенији, искрсло је ново питање: које је то време тачно кад свако село дочекује подне у своје време. Пример са наших простора: кад је у Загребу подне, у

**Двеста атомских часовника
распоређених по целој нашој
планети показује тачно време
у милионити део милионитог
дела секунде (пикосекунда).
Коме треба толико прецизно
време?**

Скопљу је, што се положаја Сунца тиче, већ 15 сати 24 минута, а у Пули тек 11 сати 52 минута. Нагли развој железнице и трговине натерао је људе да се у 19. веку договоре и уведу службено време које се односи на већа подручја: 1. октобра 1885. у Вашингтону на Међународној конференцији цела планета подељена је вертикално на 24 једнаке временске зоне омеђене меридијанима. Сва места у таквој зони имају у истом тренутку једнако време. Али, није баш увек тако.

Због потреба јавног живота границе зона нису свуда ограђене меридијанима него се прилагођавају границама држава. Тако су настала службена времена која важе за поједине земље. Само највеће међу њима имају више временских зона (Русија, САД, Канада...). Прва од њих почиње од Гриничког меридијана, названог тако по лондонском предграђу у коме се налази Краљевска опсерваторија, специјализована за мерење времена. Французи су такође 1885. потпали под ову зону, али су они одбили да се управљају по „енглеском времену“, остајући верни свом, „париском меридијану“. Тако је било све до 1911. кад је Француска пристала на зонско време и кад су сви часовници у овој земљи померени унапред за 9 минута и 21 секунду.

Све државе на југословенском тлу, баш као и цела Западна Европа, осим Ирске, Португала и Исланда имају такозвано средњоевропско време.

Године 1919. Међународни биро за време отворио је баш у Паризу Опсерваторију чија је улога била да утврђује такозвано „светско време“, заправо гриничко време и тако осигура да сатови свих опсерваторија на свету, на основу њега и усклађујући се са њим, раде тачно. За то је у прво време коришћен телеграф, а од почетка 20. века радио. Данас се

то обавља преко сателитских веза које нон-стоп држе у вези две стотине атомских сатова распоређених по читавој нашој планети.

Жури пола секунде годишње

Од 1988. то „светско атомско време“ пресељено је из Интернационалног бироа за време у Међународни биро за мере и утеге у Паризу. Ту врхунски стручњаци прате време добијено од атомских сатова са целе наше планете. И најмање одступање од хиљадитог до милионитог делића секунде региструје се истог часа. Срећом, ова одступања су безначајна: треба да прође милион година да би два часовника на цезијум морала да се дотерују три секунде један у односу на други.

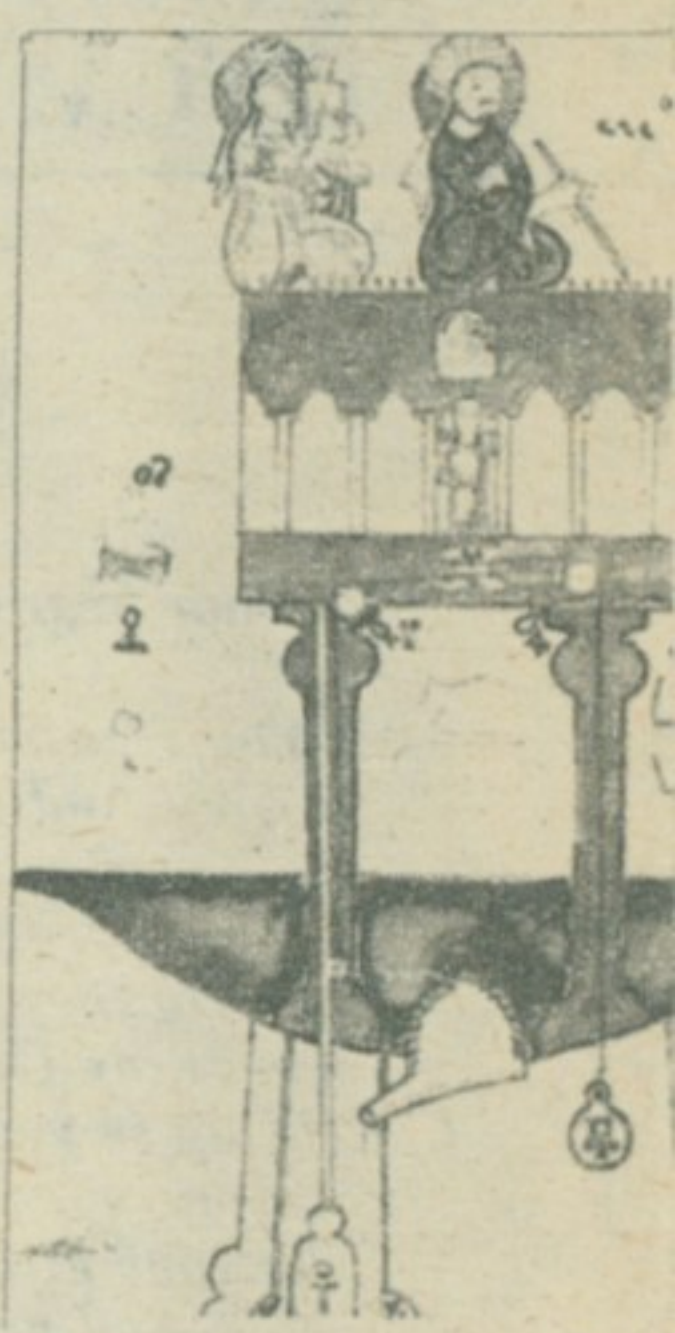
Међутим, невоља је у томе што „међународно атомско време“ сваке године жури око пола секунде у односу на „гриничко“ које се и даље мери у зависности од кретања Сунца, уз корекције због неких неправилности Земљине ротације. Дакле, једном годишње треба вратити сатове тако да наше време и даље наставља да одговара астрономској реалности. Током 1991. наша планета била је мање несташна него иначе, па се враћање изузетно није десило на крају прошле године кад се обично врши дотеривање, већ тек ових дана, 30. јуна 1992.

Али, зашто је потребно тако прецизно мерити време?

Најкраће речено, то захтева наше супертехнолошко друштво: телекомуникације, сателити, системи за утврђивање позиције и навигације... Ипак, берзе су највише заинтересоване. Кад рачунари Вол Стрита не би били савршено временски усклађени са онима у Токију, међународне берзанске операције би се распале. Један милионити део секунде, кад се

Службеник општине у Паризу помера сат на „летње време“. У развијеним земљама подне више није средина дана јер радни дан почиње око 6, а завршава се око 22 сата (пре подне је краће, а по подне дуже). Због тога су готово све земље, осим Јапана, помериле службено време за један сат унапред (а неке и за два лети, то јест подне на 10 сати). Све то да би се „природни“ и „радни“ дан што више поклопили и дан боље искористили

После Сунца време је одређивано на основу једноликог протицања воде или песка кроз тесан отвор из једне посуде у другу. Протекло време одређивано је према висини воде или песка у доњој градуираној посуди. На овом воденом сату из Константинопоља (1206. година) фигуре-аутомати појављују се на врху да објаве колико је сати

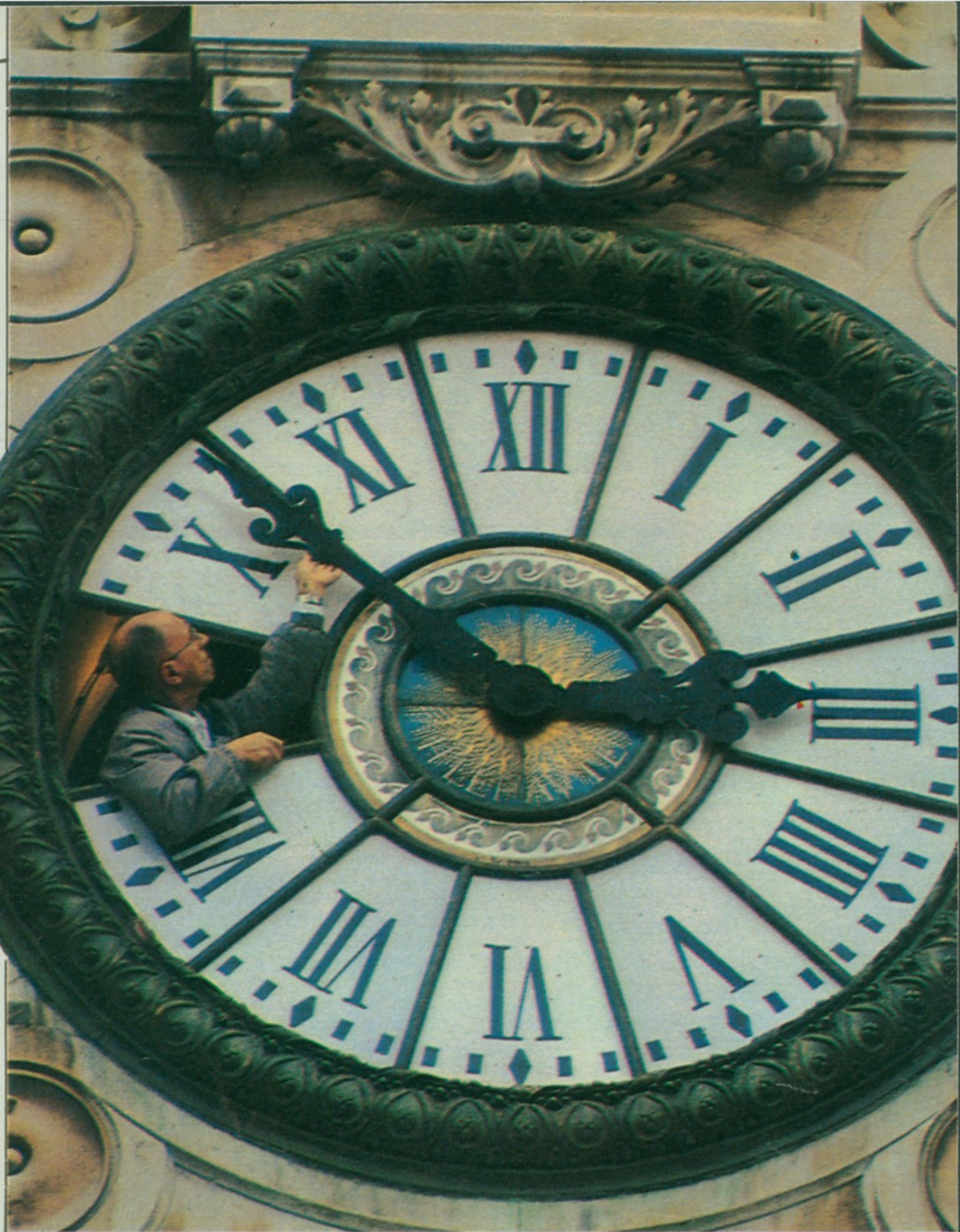
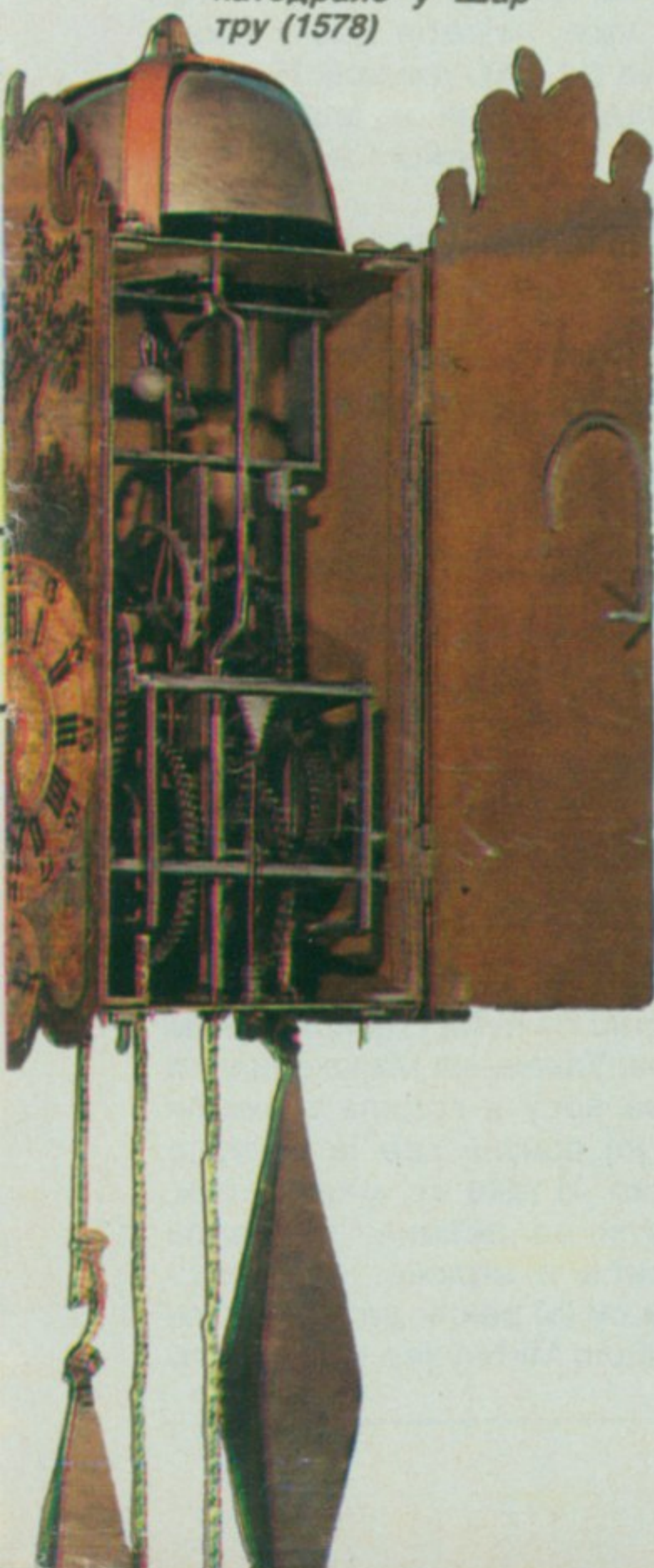
Механички сат први пут се помиње око 1300. године у Дантеовој „Божанственој комедији“. Најстарији су радили захваљујући тековима и шеталици и били велики, те су се обично уграђивали у торњеве звоника цркава. Први портабл сат у облику кутије конструисао је Питер Хајклејн 1510, а почетком 16. столећа већ се израђују и цепни сатови јајастог облика („нирнбершко јаје“). На снимку: шпански модел са звоном на врху

одређују цене акција у Токију или Њујорку, и буквално представља гомилу јена или долара. Једном речју, светска економија би се срушила да све земље не мере време на исти начин.

Суперпрецизно мерење времена битно је и у телекомуника-

Први сунчани сатови датирају из древног Египта и Кине. Њихов је принцип био једноставан: положај Сунца одређиван је тако што је праћена сенка штапа на површини издељеној на степене. Сунчани сатови употребљавани су све до Ренесансе. На фотографији држи га анђео са катедрале у Шартру (1578)

цијама. На пример, да би скупи сателити, од којих сваки кошта просечно 500 милиона франака, постали рентабилнији, они су морали да замене максималан број телефонских веза, а да би то успело, разговори су почели да се „пакују“ у импурсе од свега неколико милионитих делова секунде. Тако је сада ваш разговор измешан са неколико стотина других, а промет на сваком каналу сателита стотруко се увећава. Међутим, да се све то не би претворило у обичну папазјанију, сат на компјутеру декодеру (који импурсе поново претвара у речи) мора бити у стању да у поплави порука пронађе ону праву. То значи: он мора да реагује у милијардитом делу секунде да не би измешао нежне речи које ви изговарате свом драгом или драгој са гласом високог функционера владе који риба подсекретара амбасаде.

А тек значај времена у светској

економији! Данас на тржишту побеђују они који имају не само најмоћније компјутере у смислу банке података и обима меморије већ и најпрецизније и најбрже. А то значи не само што бржи приступ информацијама: суперкомпјутер мора бити способан да процени колико му времена треба за добијање података, затим да за улазне податке израчуна што је више могућих решења и на крају пронађе оно право.

Исти је случај и кад треба добити рат. Кад један „Патриот“ треба да уништи један „Скад“, електронски системи морају да врше прорачуне што је могуће брже да би хируршком прецизношћу открили непријатељску ракету. То претпоставља да сат на авиону буде што прецизнији и да се савршено подудара са онима на сателиту и оперативном центру на земљи. Тачност времена такође је одлучујућа и за ракете које се испалују са крстарица. Радарски

вођене оне јуре ка циљу, али им то не би вредело ништа да нису непрекидно вођене и са сателита од којих примају сигнале и израчунате позиције свог положаја и положаја циља. Плус, ако је ракета снабдевана малим компјутером са укуцаним тереном, он ће моћи да изведе операцију које ће јој у сваком тренутку моћи да саопште где се налази, а на малим висинама, на 20 метара од земље ракета ће захваљујући томе избећи брежуљке, електричне водове, кориговати курс и непогрешиво пронаћи свој циљ.

Прецизни сатови су такође одлучујући за ваздушни саобраћај: одступање од милионитог дела секунде, односно неусаглашеност између два атомска сата за четири месеца, одговара грешци у позицији од 300 метара. За авион који треба да атерира, то може бити погубно! Укратко, и време мерено у наносекундама понекад може да спасе живот.

В. Милићев

**БЛАГО ИЗ
ТАМНОГ
ВИПАЈЕТА**

НАВАЛИ, НАРОДЕ!

**Од априла до
новембра 1941.
Никшић је био
најбогатија ва-
рош на планети.
Тада се новац
није бројао него
вагас...**

Уз гласно и отегнуто „оооо“, пред текстилном радњом „Харовић“ зауставила су се волујска кола. Средовечни бркајлија је потапшао волове између рогова, бојажљиво се окренуо и климнуо главом момчићу који је седео на колима и чврсто стезао шарену торбу.

Било је подне, у радњи тихо. Време је ручку, за који минут ће затворити. Улазак муштерија помало је затекао продавце. Ипак, хитро су наместили осмехе и запитали бркајлију и момчића шта желе. Човек је погледом грозничаво лутао по полицама напуњеним балама штофа.

— Пошто ти је овај ред бала? — два пута је запањеним продавцима бркати дошљак морао да понови питање.

Из суседне просторије појавио се и газда. И он с намештеним осмехом. Ускоро су волујска кола до врха била натрпана балама текстила. Претходно је бркајлија, узевши шарену торбу од младића који се стидљиво крио иза његових леђа, избројао г-дину Харовићу — угледном

трговцу — гомилу новца, колико овај поодавно није видео на једном месту.

Недалеко одатле, с друге стране градског трга у месној бријачници већ пола сата нико није могао да дође до речи. Ни муштерије ни брица. Мада су видели својим очима, и даље нису веровали у оно што су видели. А видели су на изглед не баш добростојећег човека који је ушао у пуну бријачницу, сваком од забезекнутих муштерија дао по 1000 динара да га пусте да се преко реда обрије, а брици Јовану чак 2000. Бријање је иначе коштало два динара. Учитељ је имао плату 1500 динара, поручник краљевске војске 2200...

Била је средина априла, година 1941. Рат. А градским тргом у Никшићу ходао је безуби Пеко, варошка луда, и викао смешљиво поцупкујући и плескајући рукама:

— Паре, паре, паре. Навали, народе, стигле паре!

Ко је испао из авиона

Без обзира колико је 6. априла 1941. био изненадан напад Немачке на Југославију, у врху наше Краљевине све је било спремно за повлачење из престонице. И важних људи и ништа мање важног богатства. Да не падну непријатељу у руке.

Још је 1920. тада регент Александар за такозване ратне престонице Краљевине Југославије одредио Пале поред Сарајева, Врњачку Бању и Никшић. По бомбардовању Београда краљ се са свом дворском свитом и владом запутио у тада најбезбеднији

Никшић. За њима и са њима кренуло је дворско злато и дворске драгоцености, испразњени су и трезори Народне банке, камиони напуњени динарима, тада конвертибилним, са златном подлогом.

Патријарх Гаврило Дожић потражио је уточиште у манастиру Острог, двадесетак километара од Никшића, влада је боравила и заседала у граду под Требјесом, малолетни краљ боравио је час у Никшићу час у Острогу. Сандуци злата, дворске драгоцености (међу којима је највреднија колекција уметничких слика кнеза Павла) и динари ишчекивали су даљу судбину краља и владе.

Кад је одлучено да се краљ и влада, преко Грчке и Каира, евакуишу за Лондон са аеродрома Капино поље поред Никшића полетело је и злато са осталим драгоценостима. Све, наравно, није могло. И онда је човек био наше највеће богатство, мада је — поред осталих — на аеродрому морала да остане и Доли Најдановић, ноћна пријатељица још малолетног краља Петра II. Није одлетео ни патријарх, без обзира на многобројна убеђивања. Одлучио је да дели судбину народа.

Највећи део осталог злата — а било га је, по тврђењу Вукашина Ераковића који је за ТВ Београд припремио сценарио за осмочасовну играну серију о острошком злату, тачно 9 тона и 576 килограма — посакриван је у манастиру Острог. Динари, они конвертибилни са златном подлогом, смештени су у пећину на брду Требјеса изнад Никшића.

Мине угасиле пожар

Пре него што су се авиони краљевског ратног ваздухопловства одлепили од писте на Капином пољу, дата је наредба да се пећина с парама на Брду Требјеса минира. Претходно је ваљало запалити огромну количину новца за коју нико никад није, ни приближно, утврдио колико је вредела.

Минирање је, међутим, угасило пожар и гомила пара остала је неоштећена, испод брда обршене земље и камења. Краљ је отишао, остале су паре, највећи део у апоенима од 1000 динара. Никшић је тада, средином априла, постао најбогатија варош на свету.

Прве паре појавиле су се у оптицају пре минирања пећине коју је даноноћно чувала стража. О томе је касније сведочио Карло Булић, наш познати глумац који је у то време био један од командира страже. А паре је, по сећању сведока, први опипао Мићко Анетин (презиме му није остало у памћењу Никшићана) из села Озринића.

Елем, Мићко Анетин је живео с мајком сиротицом, оца није упамтио, и чувао козе по оближњем пољу. Увек је са собом носио велику врећу за траву, да би козе и ноћу имале шта да једу. Једне вечери вратио се кући с џаком пуним пара. Уплашена мајка вукла га је за косу и грдила тражећи да јој призна где је то чудо украо. И тако су, мајка и син, стигли до пећине, до Карла Булића и страже. Са смешком су јој рекли да су те новце дали Мићку јер им је често

СТИГЛЕ ПАРЕ!

доносио воду с оближњег извора.

И глас о пећини пуној пара пукао је најпре по оближњим Озринићима. У почетку се никшићки Сезам није тек тако отварао. Стража никоме није дозвољавала ни на пушкет да се примакне. Онда су минирали пећину и отишли. Дошли су трагачи из оближњих насеобина. Мада је много динара било оштећено, нагорело и поцепано, још већа количина остала је нетакнута.

Упамћено је да су многи преко ноћи куповали велелепне куће, градско земљиште, најдрагоценију робу која се тих дана затекла у Никшићу. Наравно, све док они који су имали шта да продају нису постали опрезнији.

Предраг Голубовић, наш познати редитељ и данас директор Института за филм у Београду, прича да је његова породица побегла из Сарајева у Никшић пред налетом Немаца. Једино је остала мајка да возом пребаци скупочени намештај. И пребацила га је све до железничке станице у Никшићу. Ту јој је један човек понудио и буквално врећу пара. И жена је продала намештај, сва срећна што ће обрадовати породицу толиком гомилом новца.

Остала је забележана и прича да су чобани дошљаку давали прегршт пара да им краву с једне ливаде врати на другу. Онима који још нису знали за благодет Никшићана. А коцкари, немајући времена да броје паре које улажу, трпали су новац на вагу и тек кад се тасови изједначе започињали игру. Ајнц, најчешће.

Италијани који су стигли убрзо по капиталуацији Југославије покушали су да „варош с парама“ некако доведу у ред. За једино важећу валуту признавали су оне динаре на које су њихове власти стављале печат с натписом „verificato“. Закратко, јер су и Никшићани направили печат, исти такав. Из свих крајева окупираних домовине у Никшићу су и даље пристизали трговци којекаком робом коју су ту могли да продају и по десетоструко већој цени. Све до средине новембра, када су ошамућени италијански окупатори као једино платежно средство увели своју лиру.

И после рата на Требјеси су се могле наћи новчанице из, је л', ненародног режима. А народ их је чувао као реликвију једног златног времена, оног од априла до новембра 1941. О тим парама снимљен је и филм „Зле паре“, у режији Веље Стојановића а по сценарију Ратка Ђуровића. Још није снимљен филм о злату које је остало негде око Никшића. Пре петнаестак година, орући своју њиву недалеко од аеродрома на Капином пољу, један сељак је изорао златну полугу. Праву правца-ту. За њу се зна јер је пријавио властима. О осталим круже само приче: те овај је претопио, те онај је деље као пршут и продаје у комадићима, те они тамо чекају краља да се врати па да му је врате. А доскора запуштени аеродром у Никшићу се ових дана убрзано припрема за слетање авиона. И узлетање.

Петар Милатовић

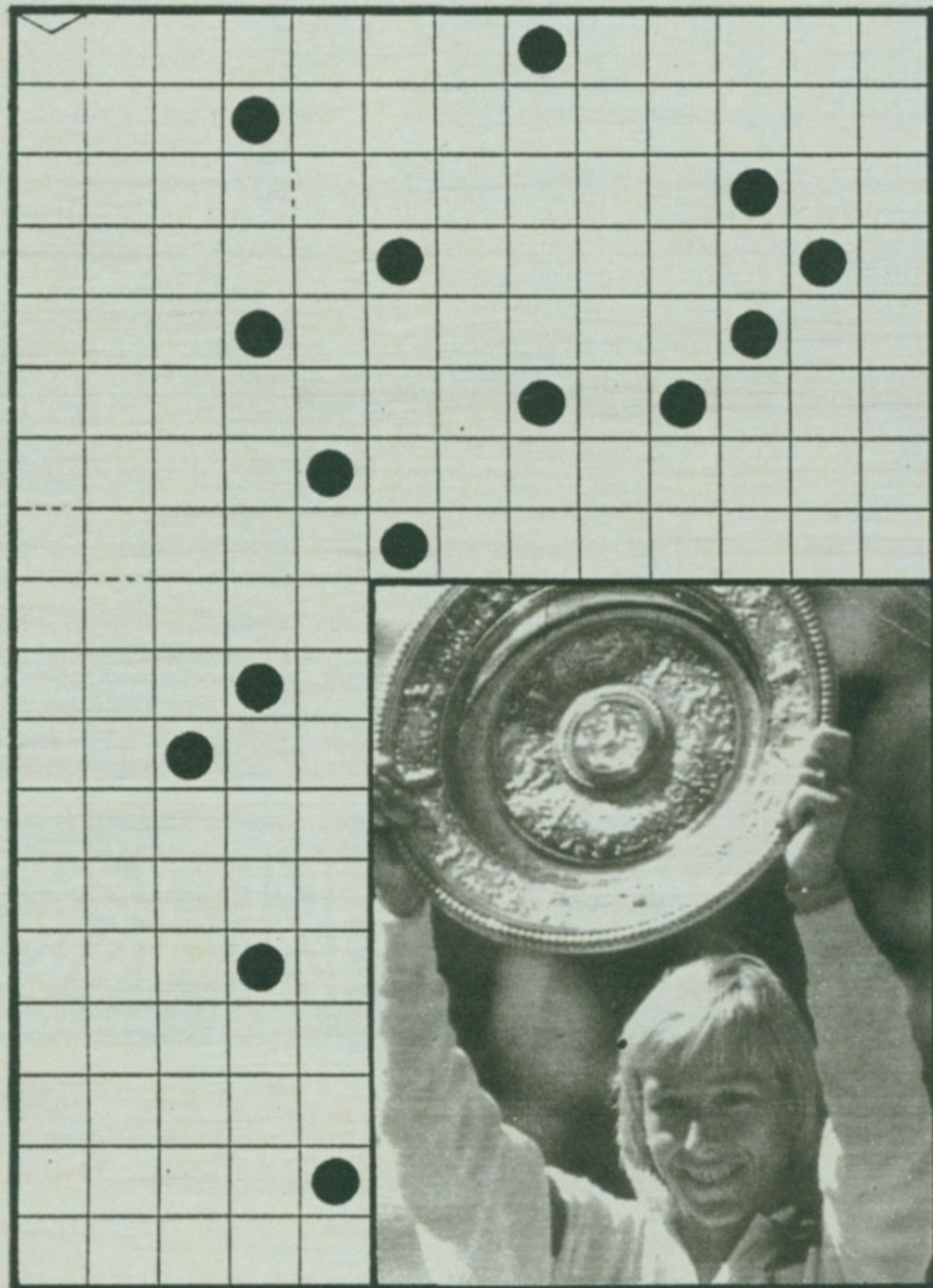
Илустровао: Брана Јовановић

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

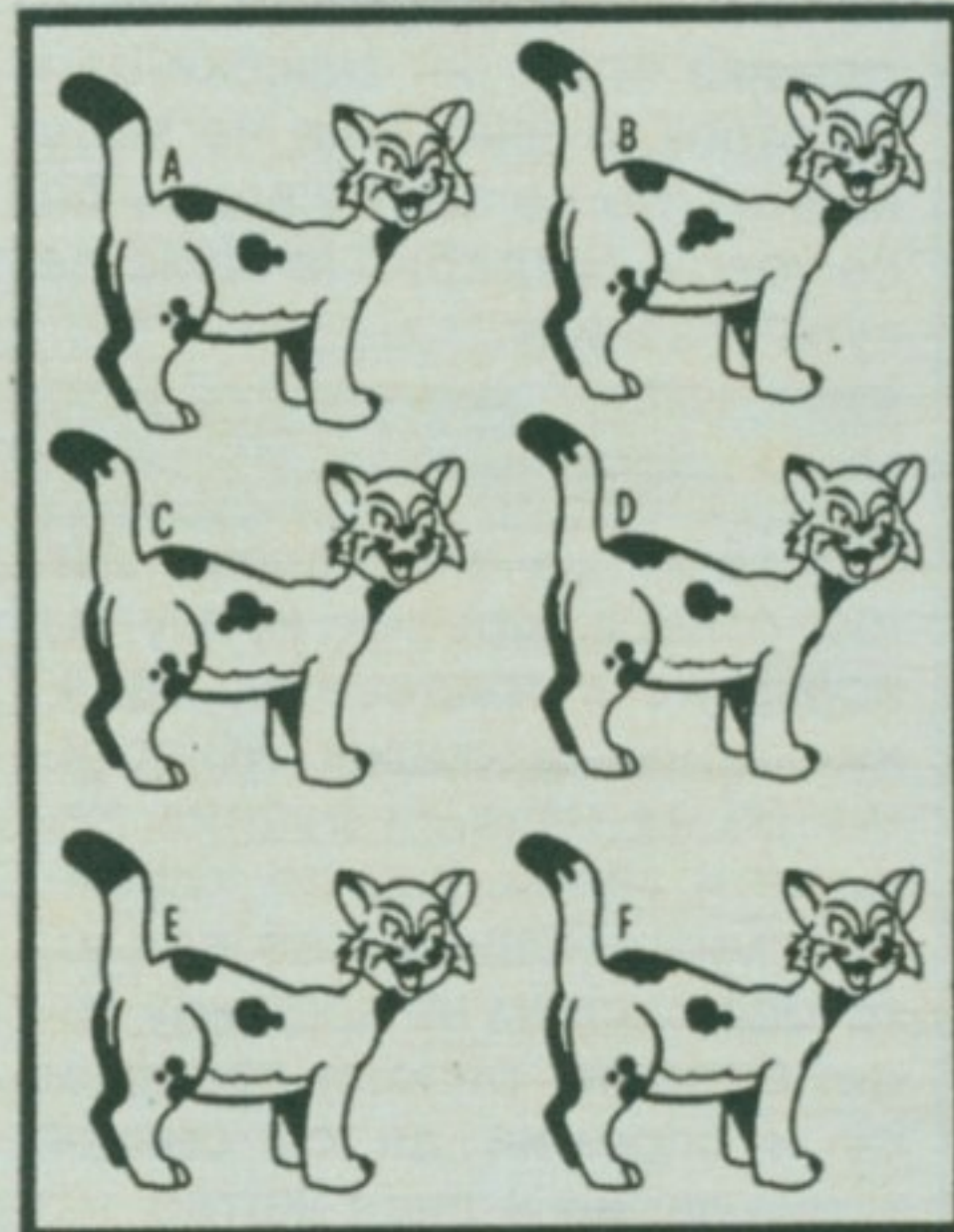
МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уместо уобичајених описа дајемо вам готова решења сврстана по азбучном реду, а која треба да сместите у лик укрштенице водоравно и усправно. Уколико сте то добро урадили, у првом усправном ступцу добићете име и презиме познате тенисерке са слике. АЈАКС, АЈЕР, АЛЕКСИЈЕ МАРЈАНОВИЋ, АЛО, АМ, АМАРО, АМЕРИКА, АМОНИТИ, АЊА, АТОМ, АЊИМА, ВА, ВАР, ВИТО, ГОНИО-МЕТАР, ЕМ, ЕРИР, ЕРО, ЗНАК, ЗНЈ, ЗУБАРИ, ИБУ, ИВ, ИИ, ИКА, ИНО, ИР, ИСО, КИРИЈАЊЕ, КОРИСНИЦИ, КУВАР, ЛОНАЦ, МАГАЗИН, НАНУЛИЦА, НЕТИК, НИМЕИРИ, ОВИТИ, ОЦЕЊИВАЧ, РЕЛЕЈИ, РЕМЕЊАЧА, РЕНИ БУНАРИ, РР, СВИ, СНА, ТАМАН, ТКИВА, УБАЦИВАЊЕ, УВИТИ, УНИТА, ЦАНЕ.

МАЧКЕ

Пронађите три пара потпуно истих мачака!

СВЕШТЕНИЦИ КАСТЕ КАЛБЕЛИЈА

Кобре је,
каже легенда,
једном приликом помазио
лично Буда. На том месту
остао је вечити траг: шара
у облику наочара на врату.

УХВАТИ КОБРУ ЗА РЕП!!

Јоги Раџ Бенгали и његова кћерка Ааша су кротитељи змија. Своје вештине приказују по шарима широм земље. Главна звезда представа је Ааша, девојка којој „ни змијски цар ни отровне шкорпије не могу ништа“. Ко не верује може да се увери, потребно је само да купи улазницу.

Браво, Ааша!

У тачки са шкорпијама Ааша отвара древну кутију из које пушта тридесетак великих, црних шкорпија. Животиње јеј се каже за рубове хаљине и затим, као по команди, гмижу навише све док јој готово сасвим не прекрију лице. Отровни репови повијени су и спремни да се сваког трена зарију у лице жртве.

Змије су, тврди јоги Раџ Бенгали, по природи блага створења. Једина невоља је то што нема начина да их човек припитоми...

— Ништа не може да јој научи јер је штите богови — победнички објављује отац преко микрофона.

(Касније ће признати: „Шкорпије нам задају грдне невоље. Страховито су нервозне. Ове наше, велике и црне, нису довољно отровне да убију човека, али од њихо-

вог убода можеш тако тешко да се разболиш да неколико дана нису у стању ни прст да помериш. У ствари, најтеже од свега је да останеш миран када те шкорпија убоде; ако се тргнеш или на било који други начин покажеш да те боли, и остале ће се окомити на тебе.”)

Велико финале чини тачка у којој Ааша подиже поклопац на корпи из које се помаљају главе две кобре. Скупивши шаку у песницу, девојка почиње да извија руку. Једна кобра прати њене покрете, али друга неочекивано напада. Ааша муњевито повлачи руку и одмах потом почиње из почетка. Неколико тренутака касније игра је завршена: обе змије лелулају се пратећи покрете Аашине руке, као да су хипнотисане.

Уз дубок уздах олакшања, девојка нежно подиже змију-

рине из корпе. Лагано их неколико пута тапше по телу, а затим ставља себи око врата. Кобре подижу главе и готово јој додирују образе и надувавају клобуке тако да шаре у облику наочара на њиховим вратовима постају јасно видљиве. У шатри влада тајак, као да нико не дише. Мук прекида глас јогија Бенгалија: — Браво, Ааша!

Легенда о Гоголу Виру

Древна индијска легенда каже да је први свештеник касте Калбелиа која је негова-ла култ кобри (такозваних Нага) био извесни Гогол Вир. Једнога дана Вира је ујела за врат змија која се угнездила крај његовог кућног прага. Пре него што је издахнуо, Гогол Вир је сина упутио како да скува и поједе делове његовог тела да би наследио очеве чаробне моћи.

Али, само што је дечак скувао језиви оброк, седам лопова украде му лонац. Лопу же су, не знајући о чему је реч, у сласт појеле омађијано јело и тако, против своје воље, постале господарни змија на свету.

Мада по овом предању имају чак седам господара, уз то још и најобичнијих лопу жа, у индијској култури змије су божанства која се поштују и од којих се страхује. Никак во чудо јер у овој земљи сваке године од уједа змије, нарочито у доба монсунских киша, страдају десетине хиљада људи.

Индијска религија врви од легенди о божанским Нага — змијама. Тако се Шива, прво у тројству индијских божанстава, често назива и „краљ змија” и приказује са огрлицом од живих кобри око врата. Божанство Вишну обично се представља како се одмара у загрљају Нага Шеше, кобре са хиљаду глава којој је Брами поверио власт над свим зверима и отровним животињама.

Према легенди, једнога дана док је Буда медитирао под немилосрдним пустињским сунцем, Нага звана Мукилин да надувала је и раширила циновски клобук и његовом сенком заштитила главу Учитеља од сунца. У знак захвалности, Буда је при одласку помазио животињу. На том месту остао је вечити траг: шара налик наочарима због којих кобре често називамо наочаркама.

Наге, верује се, често поимају и људско обличје, па тако изванредан број индијских

династија и дан-данас полаже право на змијско-божанско порекло.

Магични камен мун

Постоји, такође, и веровање да се у клобуку кобре крије магични камен звани мун. Онај ко успе да га се домогне стиче моћ над свим отровницама. Тешко, међутим, свакоме ко, због чаробног камена, усмрти змију. На њега пада вечито проклетство или, у бољем случају, тешка казна.

За овакве прилике, истина, постоје одговарајуће молитве које би требало да умиљостиве Нага-духове. Врсту молитви и дарове којима убица можда може да се искупи од страшног греха одређују свештеници касте Калбелиа које ми, западњаци, неодговарајуће називамо кротитељима змија.

Индијски назив за њих гласи samp wallahs. И мада, без изузетка, тврде како су потомци првобитних свештеника Нага-култа, они данас често користе своје вештине у сасвим практичне сврхе. Радо ће, уз одговарајућу надокнаду, ослободити село нежељених змијских гнезда или одредити жртвене поклоне које сељани треба да принесу Нага божанству.

Имовинско стање samp wallahsa у великој мери зависи од његове предузимљивости. Што већа предузимљивост, то више пара. Један број њих, рецимо, справља и продаје противотрове за змијске уједе. Они још предузимљивији лаковернима продају чаробни камен мун. За велике паре, разуме се.

Правило број један када су шкорпије у питању: ако те једна убоде, ни по коју цену то не показуј осталима...

Кад смо већ код тога, како то кротитељи змија у ствари кроте? Као прво, обавезне фрулице, односно мелодије које на њима свирају, с тим немају ама баш никакве везе. Све је у покретима. Они „хипнотишу” кобру. Игра почиње с неколико овлашних удараца о поклопац корпе у којој се налази змија, колико да се ова узнемири. Даље је све, тако рећи, ствар Павловљевог рефлекса. Кобра заправо на фрулицу кротитеља реагује као на било ког другог непријатеља. Чим је спази, инстинктивно се уздиже и узмиче, спремна за противнапад.

Благе, мада апсолутно својеглаве

Осим што се разликују по томе што су, мање или више, талентовани, кротитељи змија разликују се у још једној битној ствари: по томе да ли раде „на хладно” или „на вруће”. Односно по томе да ли користе змије са нетакнутим отровним жлездама и зубима („нерасхлађене”) или животи-

ње којима су претходно отровни зуби ишчупани из корена („расхлађене”).

Један број кротитеља прибегава оштрим захватима. По систему да је безбедно само оно што је стопроцентно нешкодљиво, они уклањају и жлезде, и канале и зубе с обе стране усне шупљине. Ово је, нема сумње, најделотворнији начин да се кротитељ обезбеди, али је зато и најопаснији. За успешну операцију ове врсте потребни су прави стручњаци. У противном, змија може и да угине. Известан број (најпрактичнијих samp wallahsa) прибегава привременом зашивању уста кобре.

Питате ли јогија Бенгалија како он кроти змије, одговориће: „Пријатељу, змије не могу да се припитоме. Оне су по природи благе. Рецимо да их само, и то до извесне мере, навикавате на одређену врсту додира. Али, змије, у ствари, увек раде само оно што им је воља...”

М. И.

1992. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

У Индији се само три жене баве кроћењем змија. Ааша је једна од њих.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Звезда је „Крпица“

Како се зове пас који је главни глумац у „Позориштанцу“ Бранка Коцкице? Да ли он стварно глуми и да ли има још животиња глумаца?

**БОБАН
Лазаревац**

Једна од најчешћих представа децјег позоришта, званог „Позориштанце“, јесте „Кловн Бане“ у којој је „глумио“ пас Крпица, велики, доброћудни бобтејл. На сцени се углавном појављивао носећи принцезу на леђима. Овај глумачки задатак обављао је веома дисциплиновано за шта су га обавезно награђивали коцком чоколаде. У овом децјем позоришту има још паса који глуме, као пудла Пиле или епањел бретон Амон. Наравно, главни и најомиљенији глумац „Позориштанца“ је Бранко Милићевић Коцкица који је и основао „Позориштанце“.

В, ЗВ, НВ, 2Н, 4Н...

Зашто неке оловке пишу меко и веома црно, а неке су тако тврде, мислим на графитно срце, да понекад поцепају папир. Како се обележава тврдоћа оловке?

**СЛАВИЦА
Прибој**

Мине, или срце оловке, израђују се од пречишћеног графита уз додаток масне, врло чисте глине у праху. Сједињени, жаре се у пећима до белог усијања и у зависности од додатне глине добија се тврдоћа мине. Уколико има више графита, мина је мекша и пише тамније, уко-

лико има више глине, тврђа је и блеђа. На свакој оловци записана је тврдоћа, а ознаке су: ЗВ (врло мека оловка), В (мека), НВ (средње мека), 2Н (тврда), 4Н (врло тврда).

Имела и Вергилије

Каква је то чудотворна биљка имела о којој је певао и римски песник Вергилије и да ли таква биљка уопште постоји?

**ПАВЛИНА
Куманово**

Имела је нека врста биљке паразита која најчешће расте на стаблу хрasta или неког другог дрвета и народ јој је често приписивао натприродна својства. То веровање ишло је толико далеко да су јој дали име „исцелитељка“ која има моћ да их заштити од болести и враџбина, а куће и имања од непогода. Веровали су да је ова биљка пала с неба, да је божански дар и да се не сме сећи са дрвета. О њој и њеној чудесној моћи певао је и Вергилије у „Енеиди“ где каже да је она (златна грана имеле) омогућила својом „светлошћу“ главном јунаку Енеју да сиђе у тамни вилајет – мрачни подземни свет.

И Латини и Гали су веровали да ова биљка има исцелитељска својства, а нордијски народи су је сматрали за митску биљку јер су мислили да у њој бора-ви душа њиховог митског бога Балдера.

Пехар је од сребра

Занима ме ко је урадио нови пехар за Фудбалски куп Југославије, колико је тежак и од којег је метала урађен.

**МИШКО
Даниловград**

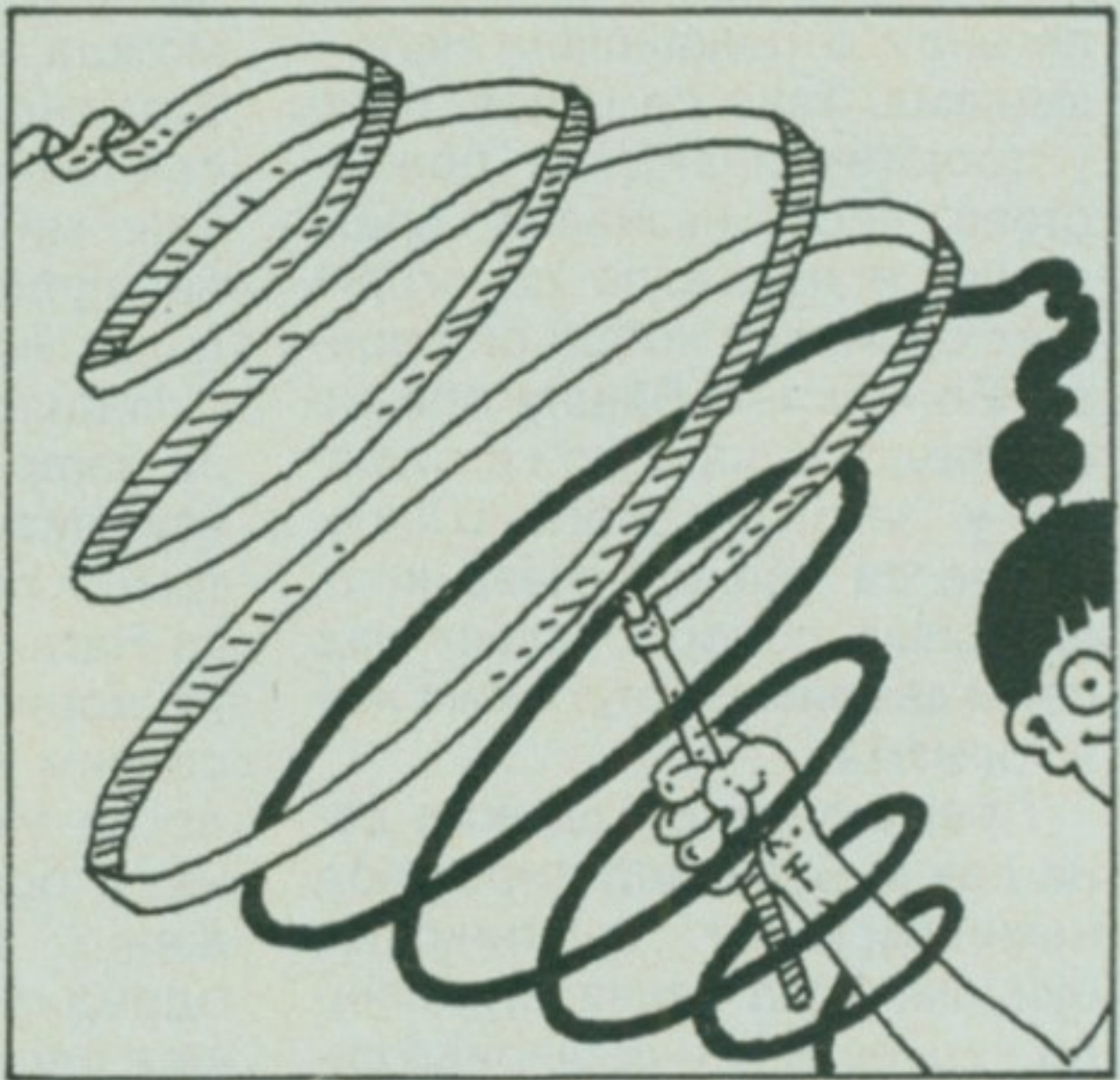
Идејну скицу новог пехара урадио је академски вајар Љубиша Манчић, дизајнер Златаре из Мајданпека, где је пехар и изливен. Израђен је од сребра и тежак је 17 килограма и 800 грама. Као што је познато, стари пехар, дар Јосипа Броза, остао је у просторијама сплитског „Хајдука“, последњег освајача Фудбалског купа Југославије, па је овај нови урађен за рекордно кратко време, свега четири дана, и у Београд је стигао непосредно пре утакмице.

Где је Милена Рељин?

Обожавам ритмичку гимнастику и нашу првакињу Милену Рељин, али о њој се одавно не чује и не пише. Занима ме да ли се и даље бави ритмиком и где живи?

**МИЛЕНА ПАЈИЋ
Зрењанин**

Наша некад најбоља такмичарка у ритмичкој гимнастици Милена Рељин не бави се активно овим спортом од 1989. године. Сада ради као тренер пионира у СД „Партизан“ а истовремено је и сарадник НТВ Студија Б. Апсолвент је Факултета за физичку културу. Својим највећим успехом сматра освојено пето место у вишебоју на Олимпијади у Лос Анђелесу 1984. године.

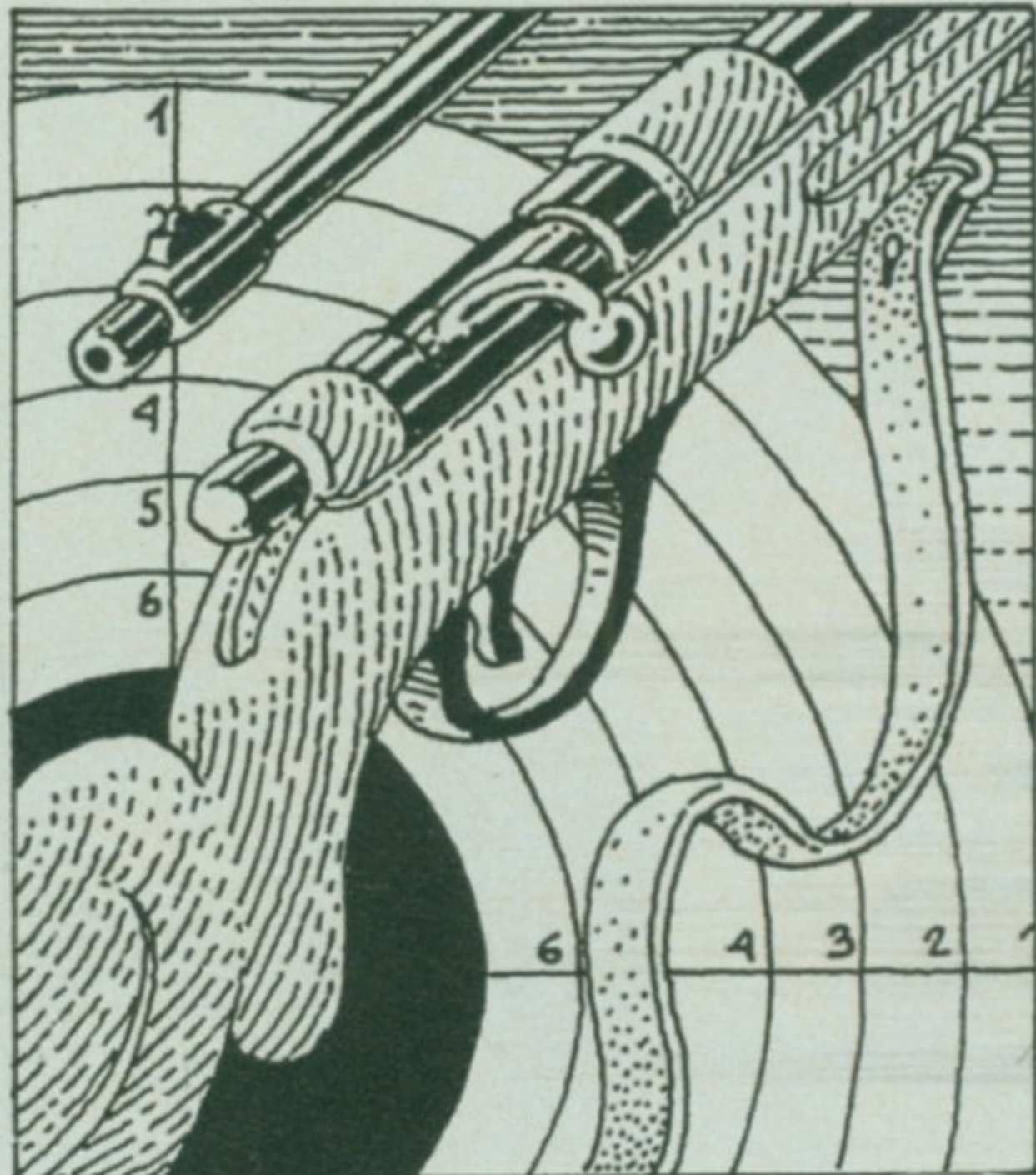

Малокалибарска пушка

Бавим се стрељаштвом већ две године, али до сада нисам имао у рукама неку бољу такмичарску ваздушну пушку. Занима ме које су најквалитетније и како могу да се набаве?

**СРЂАН
Ниш**

Можемо да ти одговоримо које су најквалитетније ваздушне пушке, али да би набавио неку од њих, мораш да сачекаш неко срећније време јер за сада не могу да се увозе. Мислимо на марке: DIANA Match UT 01, FEINWERKBAU – Match LG 300 и модел WALTHER LGR Match Univerzal. За ова три модела цена се креће до 1500 DEM.

Драгана Мирковић, Бранка Радичевића 20, 18230 Сокобања – 16 година, воли спорт, тренира фудбал, навија за Црвену звезду, сакупља разгледнице и оловке.

Даворин Бакша, Браће Грбића 132, 85347 Игало – 14 година, воли аутомобилизам, сакупља постере.

Магдалена Павловић, Медицински крш 66, 85300 Петровац на Мору – 15 година, воли музику, спорт и дружење.

Александар Обрадовић, Топовски пут 33, 26300 Вршац – 18 година, воли музику и спорт.

Тијана Старчевић, Радничка 1, 11080 Земун – 13 година, воли музику, спорт и природу.

Јосипа Драгосавац, Здравка Челара 57, 23312 Банатско Ново Село – 10 година, воли дописивање и дружење.

Јелена Кошић, Јанка Чмелика 75, 21000 Нови Сад – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

Биљана Јовановић, Маршала Тита 44, 14253 Осечина – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

Маја Максимовић, Ослобођења 15а, 26000 Панчево – 12 година, сакупља салвете и украсна писма.

Снежана Цвијовић, В. Влаховића 2, 31330 Прибој – жели да се дописује са младима.

Марија Пејовић, Р. Вујовића Чоче 24а/45, 11090 Београд – 14 година, воли манекенство и музику, сакупља украсна писма и фотографије.

Добитници награда „Забавникове“ спортске прогнозе ПОБЕДНИЧКА ТРОЈКА

Нерешен резултат без голова у мечу Еглеска – Француска као да је био велико изненађење за „Забавникове“ прогнозере... Тако је комисија од свих приспелих купона пронашла само три са тачно погођеним резултатом.

Да ли је резултат 0:0 у утакмици Еглеска – Француска био изненађење за већину љубитеља „најлепше споредне ствари на свету“ или је у питању „лош дан“, тек од свих приспелих купона број 1. на нашу адресу у предвиђеном року, комисија „Политикиног Забавника“ пронашла је само три купона са тачно погођеним резултатом тражене утакмице.

Добитницима припада по један спортски дрес, а школама сваког од добитника по десет дресова и гаћица. Добитници награда су:

1. **ДУШАНКА ПАВКОВИЋ, ученица школе „Милош Митровић“, 11323 Велико Орашје, Шумадинска 71;**

2. **БОЖИДАР ЋУКИЋ, ученик школе „29. новембар“, 11234 Рипањ, Пут за колонију 96;**

3. **ДРАГАН ЈАНКОВИЋ, ученик школе „Браћа Недић“, 14254 Комирић.**

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ:

ВОДОРАВНО: магацин, кувар, ало, убацивање, рени бунари, ам, ткива, Унита, е, Исо, релеји, зњ, Нимеири, а сна, ајер, оцењивач, нетик, Америка, амаро, вар, р, рр, ии, „Ајакс“, таман, ино, и, лонац, овити, Вито, Аћима.

МАЧКЕ: А–Е; Б–Ц; Д–Ф

Наука о грбовима

Каква је то наука хералдика и од какве је она важности за историју, првенствено нашу?

**МИЛИЦА ЦЕНИЋ
Брање**

Хералдика спада у помоћне историјске науке и поред проучавања постанка и развоја грбова објашњава и начин ликовног приказивања једног грба. Хералдички извори су ликовни прикази грбова на печатима, споменицима, зградама и предметима од камена, метала, дрвета, коже и других материјала. Најстарији извори су грбови владара, великаша и племства западне и средње Европе из 13. века.

Код нас је хералдика почела да се развија тек крајем 18. века када су проучавани грбови пре доласка Турака на наше просторе и развој грбова у српским државама после ослобођења од Турака.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2114

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Помоћник главног уредника Славољуб Кеџић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:

Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/1, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Месечна 1.474,00 динара, тромесечна 4.422,00 динара, полугодишња 8.844,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика“ – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика“ убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO“ – AG, Bernstr.- West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на КОНТО: NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Baahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.-
СР НЕМАЧКА	DEM 89.-
ШВЕДСКА	SEK 374.-
ФРАНЦУСКА	FRF 211.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.-

Трошкови АВАО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор др Живорад Миновић

